

"... SMELTEN, PLETTEN, PONSEN EN SLAAN ..."

Een onderzoek naar actoren en handelingen op het terrein van het 'geldwezen' (de geldvoorziening) in de periode 1940 - 1990, in het kader van het Projekt Invoering Verkorting Overbren-
gingstermijn (PIVOT)

CONCEPT (gecorrigeerde versie 01.07.1993)

N.P. van Egmond,
Den Haag, mei 1993

INHOUD

- PIVOT (algemene tekst)
- 1. Verantwoording**
- 2. Het taakgebied financiën**
  - 2.1. Taken en bevoegdheden van de minister van Financiën
  - 2.2. Beleidsterreinen binnen het ministerie, organisatie van het ministerie
    - 2.2.1. - Beleidsterreinen
    - 2.2.2. - Organisatie
- 3. Het financieel-economisch en monetair beleidsterrein en de Generale Thesaurie**
  - 3.1. Het beleidsterrein
  - 3.2. De Generale Thesaurie
  - 3.3. Andere actoren op het beleidsterrein
  - 3.4. De Generale Thesaurie en het 'geldwezen'
- 4. Geld**
  - 4.1. Munten
    - 4.1.1. - Grondslag voor het handelen van de minister
    - 4.1.2. - Ontwikkelingen in de wetgeving
  - 4.2. Papiergeld
    - 4.2.1. - Grondslag voor het handelen van de minister
    - 4.2.2. - Ontwikkelingen in de wetgeving
- 5. Actoren**
- 6. Overzicht van wet- en regelgeving**
  - 6.1. Muntwezen
    - 6.1.1. - Muntwet 1901
    - 6.1.2. - Muntwet 1948
    - 6.1.3. - Muntwet 1987
    - 6.1.4. - Wet omtrent het toezicht en de zorg over de zaken der Munt 1901/1909
    - 6.1.5. - Wet toezicht Muntwezen 1955
    - 6.1.6. - Bijzondere regelingen en besluiten met betrekking tot het muntwezen
  - 6.2. Bankbiljetten, muntbiljetten en zilverbons (papiergeld)
    - 6.2.1. - Bankwet 1937
    - 6.2.2. - Bankwet 1948
    - 6.2.3. - Wet tot uitgifte van zilverbons
    - 6.2.4. - Bijzondere regelingen en besluiten ten aanzien van papiergeld
  - 6.3. Noodwet Financieel Verkeer

- 6.4. Wetgeving voor Nederlands-Indië en Nieuw-Guinea
- 6.4.1. - Indische Muntwet 1912
- 6.4.2. - Wet Geldregeling Nieuw-Guinea
- 6.4.3. - Circulatiebankwetgeving voor Nederlands-Indië

7. Handelingen

- 7.1. MUNTEN
  - 7.1.1. - Grondwet
  - 7.1.2. - Decreet van den Führer over de uitoefening van de regeeringsbevoegdheden in Nederland, 18 mei 1940, Rijkswetblad I, p. 778
  - 7.1.3. - Muntwet 1901, 1948, 1978
  - 7.1.4. - Regelgeving voortvloeiend uit de Muntwet
  - 7.1.5. - Wet omtrent het toezicht en de zorg over de zaken der Munt (1901/1909) en de Wet toezicht Muntwezen (1955)
  - 7.1.6. - Regelgeving voortvloeiend uit de Wet omtrent het toezicht en de zorg over de zaken der Munt en de Wet toezicht muntwezen
  - 7.1.7. - Overige wet- en regelgeving
    - 7.1.7.1. -- Bankwet 1937/1948
    - 7.1.7.2. -- Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied van 26 juni 1943, Verordeningenblad Nr. 58/1943, betreffende De Nederlandsche Bank
    - 7.1.7.3. -- Wet van 29 juni 1972, Stb. 347, houdende buitenomloopstelling van zilveren guldens en rijksdaalders
    - 7.1.7.4. -- Wet van 14 oktober 1982, Stb. 593, houdende buitenomloopstelling van de cent en afschaffing van het recht van aanmuntning van gouden dukaten
  - 7.1.8. - Bijzondere Besluiten en Regelingen ten aanzien van het Muntwezen
    - 7.1.8.1. -- Besluit van den 21sten oktober 1941, betreffende de circulatie van niet geautoriseerde betaalmiddelen
    - 7.1.8.2. -- Besluit van de Secretarissen-Generaal der departementen van Financiën en van Justitie van 21 september 1942 betreffende inlevering van buitenomloopgestelde munten
    - 7.1.8.3. -- Besluit van 20 juli 1944, Stb. E 54, houdende bijzondere voorzieningen tot het aanmunten van zilveren teeken- en pasmunt buiten 's Rijks Munt en voor het in omloop brengen van deze munt
    - 7.1.8.4. -- Besluit van 3 augustus 1945, Stb. F 183, houdende vaststelling van het Machtigingsbesluit Geldzuivering

- 7.1.9. - Handelingen van Commissies en Werkgroepen op het gebied van het muntwezen
- 7.1.9.1. -- Muntcommissie 1945
- 7.1.9.2. -- Commissie van Advies inzake de Beeldenaar (Commissie Kalff)
- 7.1.9.3. -- Muntcommissie 1968 (Commissie Stevers)
- 7.1.9.4. -- Commissie op de Beeldenaar 1980
- 7.1.9.5. -- Commissie Contouren Numismatisch Beleid
- 7.1.9.6. -- Commissie Bijzondere Muntuitgiften 1987 en 1989
- 7.1.9.7. -- Werkgroep Privatisering 's Rijks Munt

7.2. BANKBILJETTEN

- 7.2.1. - Grondwet
- 7.2.2. - Decreet van de Führer over de uitoefening van regeeringsbevoegdheden in Nederland, 18 mei 1940, RWB I, p. 778.
- 7.2.3. - Bankwet 1937 en 1948
- 7.2.4. - Wet/Regelgeving voortvloeiend uit de Bankwet 1937 en 1948
- 7.2.5. - Bijzondere wet- en regelgeving
- 7.2.5.1. -- Verordening van de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied van 26 juni 1943, Verordeningenblad Nr. 58/1943, betreffende de Nederlandsche Bank
- 7.2.5.2. -- Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied van 13 maart 1943, Verordeningenblad Nr. 29/1943, betreffende de waardeloosverklaring der bankbiljetten van 500 en 1000 gulden
- 7.2.5.3. -- Besluit van den secretaris-generaal van het departement van Financiën van 21 juli 1943, Stcrt. Nr. 147, tot aanvulling van de Verordening van de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied betreffende de waardeloosverklaring der bankbiljetten van 500 en 1000 gulden (Eerste aanvullingsbesluit waardeloosverklaring bankbiljetten)
- 7.2.5.4. -- Besluit van den secretaris-generaal van het departement van Financiën, Stcrt. Nr. 147, ter uitvoering en aanvulling van de Verordening van de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied betreffende waardeloosverklaring der bankbiljetten van 500 en van 1000 gulden (Tweede aanvullingsbesluit waardeloosverklaring bankbiljetten)
- 7.2.5.5. -- Besluit van 10 juli 1945, Stb. F 121, houdende nadere voorschriften betreffende de waardeloos verklaarde bankbiljetten van fl. 500 en fl. 1000
- 7.2.5.6. -- Besluit van 5 juli 1945, Stb. F 115, betreffende 'Besluit intrekking bank- en muntbiljetten van honderd gulden'

- 7.2.5.7. -- Beschikking van de minister van Financiën van 6 maart 1946, Stb. G 62, houdende vaststelling van de beschikking na-inlevering bank- en muntbiljetten en zilverbons
- 7.2.5.8. -- Besluit van 19 september 1940, Stb. A 13, houdende voorschrift ten aanzien van de overneming door den Staat der Nederlanden van Bankbiljetten uitgegeven door De Nederlandsche Bank

- 7.3. ZILVERBONS EN MUNTBILJETTEN

  - 7.3.1. - Grondwet
  - 7.3.2. - Decreet van den Führer over de uitoefening van regeeringsbevoegdheden in Nederland, 18 mei 1940, RWB I, p. 778.
  - 7.3.3. - Wet tot uitgifte van zilverbons
  - 7.3.4. - Bankwet 1937
  - 7.3.5. - Bijzondere besluiten en regelingen

    - 7.3.5.1. -- Besluit van den 6den augustus 1914, Stb. 378, houdende vaststelling van den uiterlijken vorm en van de hoeveelheid van elk soort der uit te geven zilverbons
    - 7.3.5.2. -- Besluit van 4 februari 1943, Stb. D 67, betreffende uitgifte van biljetten aan toonder als nieuw betaalmiddel van het Rijk in Europa
    - 7.3.5.3. -- Ministerieel Besluit van 16 september 1987, Stcrt. 185, houdende regels met betrekking tot de intrekking en inwisseling van muntbiljetten

- 7.4. FINANCIËEL VERKEER

  - 7.4.1. - Noodwet Financieel Verkeer

- 7.5. NEDERLANDS INDIË EN NIEUW GUINEA

  - 7.5.1. - Indische Muntwet 1912
  - 7.5.2. - Besluit van 13 maart 1950, Stb. K 81, houdende een voorlopige voorziening met betrekking tot het geldwezen van Nieuw-Guinea (Besluit geldregeling Nieuw-Guinea) en de Wet van 10 augustus 1951, Stb. 346, houdende voorzieningen met betrekking tot het geldwezen van Nieuw-Guinea
  - 7.5.3. - Javasche Bankwet c.a.
  - 7.5.4. - Besluit van 2 maart 1943, Stb. D 8, houdende machtiging tot uitgifte van biljetten aan toonder als betaalmiddel in Nederlandsch-Indië

PIVOT

(Algemene tekst)

1. Verantwoording

Dit rapport is een resultaat van het op 25 juni 1992 tussen de secretaris-generaal van het ministerie van Financiën en de Algemene Rijksarchivaris gesloten convenant inzake de overbrenging en overdracht van na 1940 gevormde archieven. In dit convenant zijn ondermeer afspraken gemaakt over een institutioneel onderzoek 'naar de taakontwikkeling en de daaraan gekoppelde organisatorische ontwikkeling van het ministerie in de periode na 1940 ...'.

Doel van dit rapport is een instrument te bieden dat leidt tot het formuleren van selectiecriteria ten aanzien van de handelingen - op basis van een analyse van de wet en regelgeving - van de minister van Financiën en andere 'handelende partijen' of 'actoren' op het terrein van het 'geldwezen' in de jaren 1940 - 1990.

Onder het begrip 'handeling' verstaat PIVOT: een complex van activiteiten, dat verricht wordt door één of meer (overheids)organisaties, dat voortvloeit uit een bevoegdheid en dat een produkt naar de omgeving oplevert. Onder 'actor' verstaat PIVOT: (overheids)organen en functionarissen die handelingen verrichten.

De keuze voor wet- en regelgeving als bron voor handelingen ligt voor de hand: het beleid ten aanzien van het 'geldwezen' is voor het grootste deel vastgelegd in wetten, algemene maatregelen van bestuur, koninklijke besluiten en ministeriële regelingen.

Het rapport beschrijft in eerste instantie de handelingen van de minister van Financiën. De handelingen van de overige in de wet- en regelgeving genoemde 'actoren' zijn slechts onderwerp van onderzoek, voorzover die 'actoren' vallen onder de werking van de Archiefwet 1962. Van private instellingen en organen, alsmede van particulieren, worden dus geen handelingen opgenomen.

Ook de handelingen van instellingen en organen die deel uit maken van één van de Hoge Colleges van Staat ontbreken: zij komen aan de orde in de PIVOT-onderzoeksrapporten die op die Colleges betrekking hebben. Daarentegen zijn van een aantal organen die formeel gezien vallen onder een ander ministerie van algemeen bestuur de handelingen wel opgenomen.

De term 'geldwezen' heeft in het kader van dit onderzoek een beperkte inhoud. In dit rapport gaat het in de eerste plaats om de 'geldvoorziening', de produktie, het inomloopbrengen en het intrekken van chartale betaalmiddelen (munten, muntbiljetten en bankbiljetten). Deviezenregelingen, wisselkoersen e.d. blijven hier buiten beschouwing, zij komen elders (in een ander verband) aan de orde.

De keuze voor de periode 1940 - 1990 is ingegeven door de huidige in de Archiefwet 1962 vastgelegde overbrengingstermijn van 50 jaar en de in de nieuwe Archiefwet voorziene termijn van

20 jaar.

Dit rapport is verder als volgt ingedeeld:

- Hoofdstuk 2 geeft een korte beschrijving van het taakgebied Financiën en de rol van de minister; daarnaast wordt ingegaan op de verschillende beleidsterreinen binnen het ministerie en de daarmee samenhangende organisatorische opzet van het departement.
- Hoofdstuk 3 beschrijft globaal het financieel-economisch en monetair beleidsterrein en gaat in op de organisatie van de Generale Thesaurie.
- Hoofdstuk 4 geeft een overzicht van voor het onderzoek relevante ontwikkelingen op het terrein van de 'geldvoorziening'; de nadruk ligt daarbij op wet- en regelgeving.
- Hoofdstuk 5 geeft een overzicht van de verschillende actoren op het terrein van de 'geldvoorziening'.
- Hoofdstuk 6 geeft een overzicht van de voor het onderwerp relevante wet en regelgeving.
- Hoofdstuk 7 tenslotte beschrijft de handelingen van relevante actoren.

2. Het taakgebied Financiën

2.1. Taken en bevoegdheden van de minister van Financiën

In de begroting van het ministerie van Financiën voor het jaar 1993 wordt de taak van de minister als volgt omschreven: 'De belangrijkste taak van de minister van Financiën is de zorg voor het beleid ten aanzien van het samenstel van inkomsten en uitgaven van de Nederlandse overheid.'¹⁾

Met het oog op de uitvoering van die taak draagt de Comptabiliteitswet 1927/1976 aan de minister de zorg voor het algemeen financieel beleid en het doelmatig beheer van de gelden van het Rijk op. De minister coördineert daartoe de begrotingsopstelling, houdt toezicht op de begrotingsuitvoering en rapporteert hierover aan het parlement. Aan de minister is ook het toezicht opgedragen op de inrichting van de administratie en de interne controle bij de ministeries. De minister beheert verder de schatkist en is als enige bewindsman bevoegd leningen te sluiten.

De minister van Financiën staat aan het hoofd van het gelijknamige ministerie, dat onder de huidige benaming is ingesteld bij Koninklijk Besluit van 16 september 1815, la H.

2.2. Beleidsterreinen binnen het ministerie, organisatie van het ministerie

2.2.1. Beleidsterreinen

Binnen het ministerie van Financiën wordt een viertal beleidsterreinen onderscheiden (situatie 1993):

- 1) het financieel-economisch en monetair beleid (nationaal en internationaal);
- 2) het begrotingsbeleid;
- 3) het fiscale beleid;
- 4) het beleid ten aanzien van en de uitvoering van de wetgeving inzake de belastingheffing.

De beleidsterreinen waarop het ministerie van Financiën zich beweegt zijn in de periode 1940 - 1990 niet of nauwelijks gewijzigd. Wel is het zo dat internationale aspecten door het toenemende belang van internationale organisaties als EG, IMF, Wereldbank, OESO, etc. in de loop der tijd groter gewicht hebben gekregen.

Buiten de vier hierboven genoemde beleidsterreinen speelde het ministerie een belangrijke rol bij de afhandeling van de

---

¹⁾ Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van hoofdstuk IXB (Ministerie van Financiën) voor het jaar 1993, Memorie van toelichting, TK, Kamerstuk 22800 IXB, nr. 2, 1992/93, p. 5.

(financieel-economische) gevolgen van de Tweede Wereldoorlog (o.a. geldzuivering, oorlogsschade). Ook de materiële gevolgen van de Watersnoodramp 1953 werden door het ministerie behandeld.

2.2.2. Organisatie van het ministerie

Het onderscheid in beleidsterreinen komt tot uitdrukking in de organisatorische opzet van het ministerie. Voor elk beleidsterrein is een apart Directoraat-Generaal verantwoordelijk (situatie 1993):

- 1) de Generale Thesaurie voor het financieel-economisch en monetair beleid;
- 2) het Directoraat-Generaal van de Rijksbegroting voor het begrotingsbeleid;
- 3) het Directoraat-Generaal voor Fiscale Zaken voor het fiscale beleid;
- 4) het Directoraat-Generaal der Belastingen voor de uitvoering van de belastingwetgeving.

De afhandeling van oorlogs- en watersnoodschade behoorde tot het terrein van de Generale Thesaurie.

Naast de directoraten-generaal staan dan nog een aantal centrale directies, die direct ressorteren onder de secretaris-generaal. Hun rol is in belangrijke mate coördinerend en (beleids)ondersteunend. Op een aantal beleidsterreinen zijn zelfstandige buitendiensten actief.

3. Het financieel-economisch en monetair beleidsterrein en de Generale Thesaurie

3.1. Het beleidsterrein

Het financieel-economisch en monetair beleidsterrein omvat een aantal verschillende aspecten (situatie 1993):

- 1) de behandeling van algemene vraagstukken betreffende financiële, economische en budgettaire politiek;
- 2) de zorg voor het binnenlands geld- en muntwezen, alsmede voor een adequate financiële infrastructuur;
- 3) de zorg voor het buitenlands financieel en monetair beleid, inclusief de financiële aspecten van de ontwikkelingssamenwerking;
- 4) de verzekering van politieke risico's op internationale transacties;
- 5) de zorg voor een doelmatige financiering en beheersing van de staatsschuld;
- 6) de zorg voor de financiering van bedrijven en het beheer van staatsdeelnemingen.

Het beleid ten aanzien van financieel-economische- en monetaire zaken is vastgelegd in een grote hoeveelheid wet- en (op die wetten gebaseerde) regelgeving. Naast wet- en regelgeving zijn verder beleidsnota's en internationale verdragen als beleidsmid-

delen van belang.

3.2. De Generale Thesaurie

Binnen het ministerie van Financiën is - zoals gezegd - de Generale Thesaurie verantwoordelijk voor het financieel-economisch en monetair beleid. De Generale Thesaurie bestaat uit een vijftal directies (situatie 1993):

- 1) de Directie Algemene Financiële en Economische Politiek;
- 2) de Directie Binnenlands geldwezen;
- 3) de Directie Buitenlandse Financiële Betrekkingen;
- 4) de Directie Exportkredietverzekering en Investeringsgaranties;
- 5) de Directie Financieringen.

Naast deze directies staan dan nog als min of meer zelfstandige diensten:

- 1) het Agentschap en de Grootboeken der Nationale Schuld (gevestigd te Amsterdam);
- 2) 's Rijks Munt (gevestigd te Utrecht, staatsbedrijf).

In de periode 1940 - 1990 is binnen de Thesaurie nogal wat met taken en bevoegdheden geschoven. De namen van directies, afdelingen en bureaus zijn in verband daarmee regelmatig gewijzigd. De inhoud van het beleidsterrein waarop de Thesaurie zich beweegt is echter redelijk constant. Alleen in 1970 vond een wezenlijke verandering plaats, toen de toenmalige Dienst der Rijksbegroting, de Directie Defensieaangelegenheden en de Afdeling Financiën Publiekrechtelijke Lichamen van de Thesaurie werden losgemaakt en met elkaar een zelfstandig Directoraat Generaal van de Rijksbegroting gingen vormen.

3.3. Andere actoren op het beleidsterrein

Op het financieel-economisch en monetair beleidsterrein is - naast de Thesaurie - een groot aantal andere 'actoren' (zijdelings) actief. Gedacht moet worden aan andere directoraten-generaal binnen het ministerie van Financiën, andere ministeries van algemeen bestuur, interdepartementale commissies, overleg- en adviesorganen, Hoge Colleges van Staat, De Nederlandsche Bank, particuliere bankinstellingen, verzekeringsinstellingen, consumentenorganisaties, effectenbeurzen, effectenhandelaars en -bezitters, beleggers en beleggingsinstellingen, internationale instellingen en organisaties, instellingen op het terrein van de krediet- en investeringsgaranties, instellingen als het Commissariaat voor Oorlogsschade, het Grootboek voor de Wederopbouw, het Scheidsgerecht voor de Wederopbouw, het Afwikkelingsbureau voor Oorlogs- en Watersnoodschade, etc.

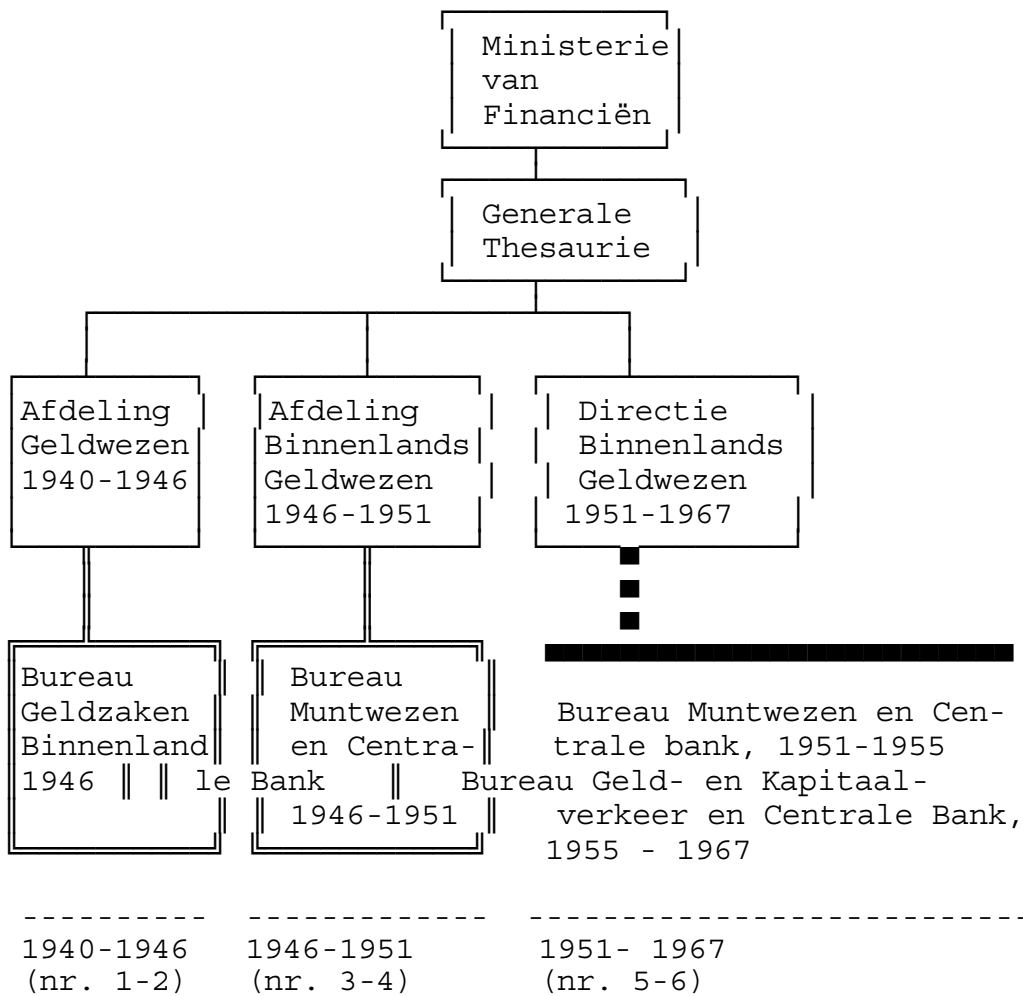
3.4. De Generale Thesaurie en het 'geldwezen'

Gezien zijn omvang is het financieel-economisch beleidsterrein ten behoeve van het PIVOT-onderzoek verdeeld in een aantal

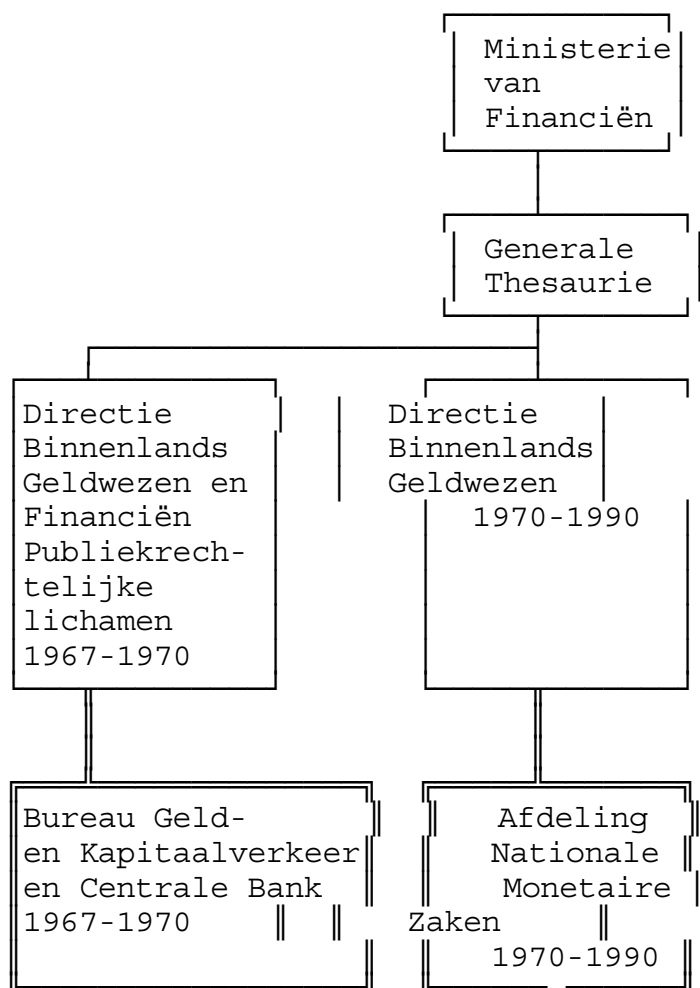
deelonderwerpen. Onderwerp van dit deelonderzoek is het 'geldwezen'. Binnen de Generale Thesaurie waren in de periode 1940 - 1990 de navolgende organisatieonderdelen voor het 'geldwezen' verantwoordelijk (zie ook schema 1 en 2):

- 1) Afdeling Geldwezen, (1937)1940 - 1946;
- 2) Bureau Geldzaken Binnenland van de Afdeling Geldwezen, 1946;
- 3) Afdeling Binnenlands Geldwezen, 1946 - 1948;
- 4) Bureau Muntwezen en Centrale Bank van de Afdeling Binnenlands Geldwezen, 1948 - 1951;
- 5) Bureau Muntwezen en Centrale Bank van de Directie Binnenlands Geldwezen, 1951 - 1955;
- 6) Bureau Geld- en Kapitaalverkeer en Centrale Bank van de Directie Binnenlands Geldwezen, 1955 - 1967;
- 7) Bureau Geld- en Kapitaalverkeer en Centrale Bank van de Directie Binnenlands Geldwezen en Financiën Publiekrechtelijke Lichamen, 1967 - 1970;
- 8) Bureau Centrale Bank en Muntwezen van de Afdeling Nationale Monetaire Zaken van de Directie Binnenlands Geldwezen, 1970 - 1972;
- 9) Bureau Munt-, Bank - en Effectenwezen van de Afdeling Nationale Monetaire Zaken van de Directie Binnenlands Geldwezen, 1972 - 1973;
- 10) Bureau Munt- en Bankwezen van de Afdeling Nationale Monetaire Zaken van de Directie Binnenlands Geldwezen, 1973 - 1977;
- 11) Bureau Monetair- en Kapitaalmarktbeleid van de Afdeling Nationale Monetaire Zaken van de Directie Binnenlands Geldwezen, 1977 - 1990.

SCHEMA 1. VOOR HET 'GELDWEZEN' VERANTWOORDELIJKE ORGANISATIE-
ONDERDELEN, 1940 - 1967

SCHEMA 2. VOOR HET 'GELDWEZEN' VERANTWOORDELIJKE ORGANISATIEON-
DERDELEN, 1967 - 1990

Bureau Centrale Bank en Muntwezen, 1970-1972
 Bureau Munt-, Bank- en Effectenwezen, 1972-1973
 Bureau Munt- en Bankwezen, 1973-1977
 Bureau Monetair en Kapitaalmarktbeleid, 1977-1990

 1967 - 1970
 (nr. 7)

 1970 - 1990
 (nr. 8-11)

4. Geld

Geld kan in abstracto worden omschreven als koopkracht. In het economisch verkeer fungeert het als betaal- of ruilmiddel. Met uitzondering van eenzijdige transacties als bij voorbeeld schenkingen, gaat elke goederen- of dienstentransactie gepaard met een geldtransactie in tegengestelde richting: de ontvanger betaald.

Betalingen kunnen op verschillende wijze plaatsvinden: 1) in munten of muntbiljetten; 2) in bankbiljetten; 3) via bank- en girorekeningen.

Binnen het geldwezen wordt onderscheid gemaakt tussen 'intrinsiek' en 'fiduciair' geld. Bij 'intrinsiek' geld is de nominale waarde (de waarde in het economisch verkeer) gelijk aan de intrinsieke waarde (de waarde van het materiaal waarvan het geld gemaakt is). Dit gold in het verleden vooral voor gouden en zilveren munten. Bij 'fiduciair' geld is er geen verband tussen nominale en intrinsieke waarde: de waarde van het geld wordt door de overheid gegarandeerd (bij wet). De belangrijkste uitingsvorm van 'fiduciair' geld is het bankbiljet. Ook de huidige munten zijn 'fiduciair' geld: de metaalwaarde is veel lager dan de nominale waarde.

Van de totale geldvoorraad (al het in omloop zijnde geld) wordt een deel aangeduid als chartaal, een ander deel als giraal geld. Munten, muntbiljetten en bankbiljetten (contant of gereed geld) vormen samen de chartale geldomloop. Giraal geld kan kortweg worden aangeduid als rekeningcourant-tegoeden (direct opvraagbare tegoeden) bij financiële instellingen (banken ed.). Het gebruik van giraal geld uit zich in het benutten van een saldo-rekening door middel van bankcheque, (accept-)girokaart en credit-card.²⁾

Via de loketten van financiële instellingen kunnen chartale gelden door middel van stortingen op rekening omgezet worden in girale gelden. Omgekeerd kunnen girale gelden door kasopname worden omgezet in chartaal geld.

Bankbiljetten, munten en muntbiljetten hebben de status van wettig betaalmiddel: bij een financiële transactie moeten zij als betaling worden geaccepteerd (munten tot een bij wet vastgesteld bedrag, bankbiljetten onbeperkt). Girale gelden en andere (moderne) betaalmiddelen (cheques, girokaarten, credit-cards) hebben die status formeel gezien niet.

Het aandeel van munten in de totale geldvoorraad is door de opkomst van het bankbiljet en - later - de sterke groei van het girale betalingsverkeer teruggelopen. Aanvankelijk bestond de gehele geldvoorraad uit muntgeld. In 1985 echter bedroeg de

---

²⁾ Vgl. E. van Gelder, Papier ... 'om te rouleren voor en in stede van contant geld', Zutphen, 1990, p. 7.

waarde van het totaal der in omloop zijnde munten nog maar 5% van de chartale geldhoeveelheid (fl. 1,5 miljard op een totaal van fl. 31 miljard)³⁾ of ca. 1,5% van de totale geldomloop.⁴⁾

In het vervolg van dit rapport blijft het girale geld buiten beschouwing. De taken van de rijksoverheid ten aanzien van het giroverkeer liggen voornamelijk op het toezichthoudende vlak. Het toezicht op financiële instellingen komt elders, in een ander PIVOT-rapport, aan de orde.

4.1. Munten

Munten spelen vooral een rol bij de betaling van kleinere transacties en als wisselgeld. Zij zijn slechts wettig betaalmiddel tot een beperkt bedrag (voor elke munt bepaald in de Muntwet). De gouden dukaat is geen wettig betaalmiddel.

4.1.1. Grondslag voor het handelen van de minister

De betrokkenheid van de overheid bij het muntwezen (met name voor wat betreft munten met de status van wettig betaalmiddel) kan op een aantal overwegingen worden teruggevoerd⁵⁾:

- 1) de centrale overheid heeft een zorgplicht voor een geordend muntstelsel;
- 2) munten met de hoedanigheid van wettig betaalmiddel zijn monetair relevant (monetair argument);
- 3) ten behoeve van de handhaving van een geordend muntstelsel is het wenselijk dat een land een eigen munthuis heeft (strategisch argument);
- 4) munten dragen de beeltenis van de koning(in); de minister van Financiën draagt de verantwoordelijkheid voor de wijze van

---

³⁾ Herziening van de bepalingen betreffende het Nederlandse muntwezen (Muntwet 1986), Voorlopig Verslag, Kamerstuk 19484, nr. 4, TK, 1986/87, p. 3.

⁴⁾ Herziening van ... etc., Memorie van antwoord, Kamerstuk 19484, nr. 6, TK, 1986/87, p. 4. De Nota inzake het muntbeleid, ministerie van financiën, Den Haag, 1981, p. 10, geeft het volgende staatje:

Aandeel in de totale geldcirculatie		
	1949	1979
munten	3,1%	1,8%
bankbiljetten	37,4%	31,9%
giraal	59,5%	66,3%

⁵⁾ z.a., 's Rijks Munt van Staatsbedrijf tot private onderneming? Rapport aan de Thesaurier-Generaal. Werkgroep privatisering 's Rijks Munt, Den Haag, 1989, p. 30.

afbeelding van de vorst(in) (staatsrechtelijk argument).

De bevoegdheden van de minister van Financiën ten aanzien van het muntwezen in Nederland en Nederlands-Indië vloeien in eerste instantie voort uit de Grondwet. Voor Nieuw-Guinea is het 'Besluit van 29 december 1949, Stb. J 599, houdende voorzieningen in een afzonderlijke bewindvoering in Nieuw-Guinea' van belang.

- Nederland

De Grondwet van 1848 bepaalde in artikel 62 (sinds 1887 artikel 64, sinds 1938 artikel 66, sinds 1953 artikel 73) dat 'De Koning ... het recht van munt (heeft). Hij vermag zijn beeltenis op de muntspeciën te doen stellen.' Van belang was verder ook artikel 174 (sinds 1887 artikel 177, sinds 1917 artikel 178, sinds 1948 artikel 184, sinds 1972 artikel 191): 'Het gewicht, het gehalte en de waarde der muntspeciën worden door de wet geregeld.' Artikel 175 (sinds 1887 artikel 178, sinds 1917 artikel 179, sinds 1948 artikel 185, sinds 1972 artikel 192) tenslotte stelde dat 'Het toezicht en de zorg over de zaken van de munt en de beslissingen der geschillen over het allooï, essaai en wat dies meer zij, ... door de wet (worden) geregeld.'

Na de herziening van 1983⁶⁾ is er nog slechts één Grondwetsartikel dat (mede) betrekking heeft op het muntwezen. Artikel 106 stelt: 'De wet regelt het geldstelsel.'

Op basis van het gestelde in de Grondwet kwam een aanzienlijk aantal wetten en regelingen tot stand. Voor de periode 1940 - 1990 zijn relevant: de Muntwet 1901, de Muntwet 1948, de Muntwet 1987, de Wet omtrent het toezicht en de zorg over de zaken der Munt 1901/1909 en de Wet toezicht Muntwezen 1955.⁷⁾

- Nederlands-Indië

De bepalingen ten aanzien van het muntwezen in Nederlands Indië werden vastgelegd in de Indische Muntwet van 1912. Deze wet stelde algemene kaders, die door middel van Ordonnanties van het Gouvernement nader moesten worden ingevuld. De wet van 1912 diende ter vervanging van de Wet van den 1sten mei 1854, Stb. 75, tot regeling van het Muntwezen in Nederlands-Indië. In de aanhef daarvan werd verwezen naar artikel 59 van de Grondwet van 1848, dat stelde dat het muntstelsel in de koloniën en bezittingen door de wet wordt geregeld.

---

⁶⁾ Wet van 19 januari 1983, Stb. 35, houdende verandering in de Grondwet, strekkende tot het doen vervallen van de artikelen 73 en 190 - 192, alsmede tot het opnemen van een bepaling inzake het geldstelsel.

⁷⁾ Zie voor een uitgebreid overzicht van de relevante wetgeving hoofdstuk 6 van dit rapport.

- Nieuw-Guinea

Voor wat betreft Nieuw Guinea bepaalde het Besluit van 29 december 1949, Stb. J 599, in artikel 155: 'Het muntstelsel wordt bij wet geregeld'. Deze bepaling mondde in 1951 uit in de Wet geldregeling Nieuw-Guinea, Stb. 346, die ook de uitgifte van papiergeld regelde.

4.1.2. Ontwikkelingen in de wetgeving

De Wet van den 28sten mei 1901, Stb. 132, tot nadere regeling van het Nederlandsche Muntwezen (Muntwet 1901) stelde regels ten aanzien van de muntreeks. De Wet van den 28sten mei 1901, Stb. 130, omtrent het toezicht en de zorg over de zaken der Munt regelde vooral de muntproductie en het toezicht en de controle daarop.

- De Muntwet 1901

De Muntwet 1901 bepaalde in artikel 1 dat de rekeneenheid van het Nederlandse muntstelsel de gulden was. In artikel 2 volgde een opsomming van de in omloop zijnde munten. Daarbij werd een drietal categorieën onderscheiden: 1) munten met de hoedanigheid van wettig betaalmiddel tot ieder bedrag (tekenmunt), 2) munten met de hoedanigheid van wettig betaalmiddel tot een beperkt bedrag (pasmunt), en 3) munten zonder de hoedanigheid van wettig betaalmiddel (de gouden dukaat).

Op basis van de Muntwet 1901 waren rond 1940 12 munt denominaties in omloop:

- in goud: het tienguldenstuk, het vijfguldenstuk (beide categorie 1) en de dukaat (categorie 3);
- in zilver: de rijksdaalder, de gulden, de halve gulden, het kwartje en het dubbeltje (alle categorie 2);
- in nikkel: de stuiver (categorie 2);
- in brons: de twee en halve cent, de cent, de halve cent (alle categorie 2).

In artikel 6 gaf de Muntwet 1901 een nauwkeurige beschrijving van het gehalte, het gewicht en de middellijn van de verschillende munten. Tevens werd aangegeven in hoeverre gewicht en gehalte van de gestelde normen mochten afwijken. De wet bevatte verder bepalingen omtrent de beeldenaars en de manier van aanmuntning (artikel 7 - 11).

In de Muntwet 1901 werd het muntrecht niet voorbehouden aan de staat: een ieder die dat wilde kon onder bepaalde voorwaarden en tegen een bepaalde prijs (muntloon) gouden munten laten slaan bij 's Rijks Munt, overigens slechts voorzover werkzaamheden ten behoeve van het Rijk dat niet verhinderden (artikel 3). Het slaan van zilveren, nikkel en koperen munten was wel een monopolie van de staat.

Bij Wet van 31 oktober 1912, Stb. 324 (nader vastgesteld bij Wet

van 21 november 1924, Stb. 525) werd aan artikel 3 van de Muntwet 1901 een artikel 3bis toegevoegd. Dit voorzag in de instelling van een 'Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van het Rijk'. De winst op aanmuntingen werd, na aftrek van de kosten, besteed tot aankoop van inschrijvingen in één of meer Grootboeken van de Nationale Schuld, dan wel tot aankoop van schuldbekentenissen, uitgegeven krachtens Nederlandse leningwetten. De renten van de kapitalen van het Fonds werden aan het Fonds toegevoegd. Onttrekkingen konden slecht plaats vinden in geval van verliezen door ontmunting of vermunting van gelden.

- De Wet omtrent het toezicht en de zorg over de zaken der Munt 1901/1909

De aanmaak van munten was tot 1901 geregeld volgens het zogenaamde 'entreprise-stelsel'. Dit hield in dat een van rijkswege aangestelde muntmeester als privaatrechtelijk persoon tegen betaling van muntloon munten vervaardigde voor het Rijk. Voor het gebruik van het gebouw van 's Rijks Munt en zijn inventaris betaalde hij een vergoeding aan de staat.

De Wet omtrent het toezicht etc. maakte de muntmeester tot ambtenaar. De muntfabricage kwam nu volledig voor rekening van het Rijk, onder verantwoordelijkheid van de minister van Financiën. De inrichting van 's Rijks Munt en de taken en verantwoordelijkheden van de bij de muntproductie betrokken personen werden door middel van aanvullende regelgeving tot in detail geregeld ('regiestelsel').

Aanvankelijk kende de Munt twee takken van dienst: 1) fabricage, onder leiding van de muntmeester, en 2) controle, onder leiding van een controleur-generaal. Bij de wetswijziging van 1 juli 1909, Stb. 253, werden beide takken samengevoegd onder directie van 's Rijks Muntmeester. Naast een interne controle moest er volgens de wet nu ook een externe controle van de produktie gaan plaatsvinden. Daarvoor werd een Commissie voor het Muntwezen ingesteld, die van zijn bevindingen jaarlijks verslag uitbracht.

Ingevolge de Bedrijvenwet 1912 (Wet van 16 februari 1912, Stb. 85) werd de Munt aangewezen als staatsbedrijf. Deze status werd nog eens bevestigd in 1928, door middel van de Aanwijzingswet 's Rijks Munt (Wet van 21 december 1928, Stb. 483). Deze wet vloeide voort uit de Comptabiliteitswet 1927 (Wet van den 21sten juli 1927, Stb. 259, houdende regeling van het beheer van 's Rijks financiën) die in artikel 88 bepaalde, dat takken van dienst bij wet als staatsbedrijf konden worden aangewezen.⁸⁾ De

---

⁸⁾ De Comptabiliteitswet 1927 is in 1976 vervangen: Wet van 8 december 1976, Stb. 671, houdende regeling van het beheer van 's Rijks financiën. Artikel 88, lid 1, van deze wet bepaalt, dat onderdelen van de Rijksdienst bij wet als staatsbedrijf kunnen worden aangewezen. Voor 's Rijks Munt is dat dus gebeurd in 1928.

Bedrijvenwet 1928 (Wet van 21 juli 1928, Stb. 249) tenslotte stelde algemene regels ten aanzien van de inrichting, vaststelling en uitvoering van de begroting van staatsbedrijven. Via de Bedrijvenwet 1928 is 's Rijks Munt administratief van de overheid gescheiden, zonder dat er evenwel sprake is van een eigen rechtspersoonlijkheid.

- De Crisis en de Tweede Wereldoorlog

In 1936 werd in verband met de crisis een verbod van uitvoer van gouden munten en goud-muntmateriaal van kracht. De facto hielden de gouden standaardmunten van fl. 5 en fl. 10 daarmee op wettig betaalmiddel te zijn. Als gouden munt bleef alleen de dukaat gehandhaafd. Deze had echter niet de status van wettig betaalmiddel.⁹⁾

Tijdens de Duitse bezetting kwam ten gevolge van uitputting der metaalvoorraden de muntslag van zilveren rijksdaalders en guldens al snel stil te liggen. In het laatste kwartaal van 1941 werd ook de produktie van de overige zilveren munten gestaakt.

Naast het gebrek aan grondstoffen was ook het uit de circulatie verdwijnen van zilveren, koperen en bronzen munten een probleem. Deze werden in verband met de oorlogsomstandigheden in toenemende mate opgepot.

In verband met het bovenstaande nam de (Duitse) overheid zijn toevlucht tot een tweetal maatregelen. In de eerste plaats besloot men al op 20 mei 1940 tot herinvoering van de zogenaamde zilverbons, door de staat uitgegeven papiergeld ter vervanging van munten.¹⁰⁾ Daarnaast koos men in de loop van 1941 voor een minderwaardig materiaal voor munten van een lage denominatie (25 cent en lager). Zink leek daarvoor het meest geschikt, omdat dat geen betekenis had voor de oorlogsindustrie.¹¹⁾

Om invoering van zinken munten mogelijk te maken, moest de Muntwet 1901 worden gewijzigd. Daartegen bestonden bij de toenmalige departementsleiding echter overwegende bezwaren: er was geen absolute noodzaak voor terzijdestelling van de Nederlandse muntwetgeving; terzijdestelling zou derhalve in strijd zijn met het landoorlogsreglement.¹²⁾ Pas na benoeming van de N.S.B.-er Rost van Tonningen tot waarnemend secretaris-generaal

---

⁹⁾ J.W.A. van Hengel, Overzicht van het Nederlandse Muntwezen, 1937 - 1967, Utrecht, 1970, p. 1.

¹⁰⁾ Staatscourant 30 mei 1940, nr. 103.

¹¹⁾ Anweisung zur Erfassung der Münzen aus Kupfer, Nickel und Kupfer-Nickellegierungen in den besetzten Niederländischen Gebieten. Gepubliceerd in het Muntverslag over het jaar 1941, Den Haag, 1946.

¹²⁾ Muntverslag over het jaar 1941, Den Haag, 1946, p. 7.

van het departement van Financiën (maart 1941) kon een aanpassing van de Muntwet 1901 tot stand worden gebracht. De muntslag van zinken munten begon in september 1941, de uitgifte ervan in december. Bestaande munten werden ingetrokken.

In september '42 bepaalde de bezetter dat ingetrokken zilveren, koperen en nikkelen munten op korte termijn moesten worden ingeleverd. Ontduiking van die inleveringsplicht zou tot sancties van maximaal 6 maanden hechtenis of fl. 1000 boete leiden.¹³⁾ De ingeleverde munten werden omgesmolten. Het metaal werd vervolgens in baren naar Duitsland afgevoerd (1944).

De regering in Londen trof inmiddels maatregelen om na de bevrijding aan de problemen met de muntcirculatie het hoofd te kunnen bieden. Na afkondiging door de Duitsers van de vervanging van de gangbare (vooroorlogse) pasmunt door zinken munten verklaarde zij, dat het ingetrokken muntgeld direct na de bevrijding weer als wettig betaalmiddel erkend zou worden.¹⁴⁾

Aan het Amerikaanse Bureau of the Mint werd in 1944 opdracht verleend tot het slaan van zilveren munten tot een totaal bedrag van ruim fl. 193 miljoen. Het daarvoor benodigde zilver werd ter beschikking gesteld door de Amerikaanse schatkist op basis van de Lend-lease Act. Voor het slaan van munten in Amerika was een wetswijziging noodzakelijk: men week daarmee af van artikel 2 van de Wet toezicht etc. van 1901, dat bepaalde dat 'Alle munten van het Rijk en van koloniën en bezittingen ... aan 's Rijks Munt (worden) geslagen.'¹⁵⁾ De in Amerika geslagen zilveren munten werden in de loop van 1944 deels in het bevrijde zuidelijke deel van Nederland in omloop gebracht. Toen echter bleek dat ze werden opgepot of tot sieraden verwerkt, werd de uitgifte direct gestaakt.

Door de problemen met de uitgifte van zilveren munten bleek de door de Londense regering voorgenomen stop op de uitgifte van zinken pasmunt direct na de algehele bevrijding van Nederland niet mogelijk. De regering bepaalde dan ook dat de zinken munten hun geldigheid zouden behouden (1944).¹⁶⁾ In 1945 werd besloten

---

¹³⁾ Besluit van de secretarissen-generaal der departementen van financiën en van justitie van 21 september 1942, betreffende de inlevering van buiten omloop gestelde munten, Staatscourant nr. 183.

¹⁴⁾ De Londense verklaring over de pasmunt werd uitgezonden op 27 januari 1942. Zie Muntverslag over de jaren 1942 - 1945, Den Haag, 1947, p. 57.

¹⁵⁾ Besluit van 20 juli 1944, Stb. E 54. Overigens waren al in 1940 muntopdrachten in Amerika geplaatst ten behoeve van de koloniën.

¹⁶⁾ Besluit van 14 september 1944, Stb. E 87.

de uitgifte van zinken pasmunt voorlopig vrij te laten.¹⁷⁾ In dat jaar werd belemmering van het betalingsverkeer door het oppotten of opgepot houden van zinken pasmunt als misdrijf strafbaar gesteld.¹⁸⁾

In verband met de ontregeling van de Nederlandse muntcirculatie werd in 1945 een Muntcommissie ingesteld.¹⁹⁾ Deze moest de minister gaan adviseren inzake de te nemen maatregelen tot zuivering van de bestaande muntcirculatie, de inrichting van de muntcirculatie in de toekomst en de eventuele codificatie van muntvoorschriften. Het door deze commissie uitgebrachte advies leidde in 1948 tot een nieuwe Muntwet.

Tussen 1944 en 1948 vond aan 's Rijks Munt geen muntslag ten behoeve van Nederland plaats. Het slaan van zilveren guldens en rijksdaalders (onmogelijk vanwege het gebrek aan zilver) werd pas weer hervat in 1954.

- De Muntwet 1948

Het belangrijkste doel van de Wet van 15 april 1948, Stb. I 156, houdende nieuwe regeling inzake het Nederlandse muntwezen (Muntwet 1948) was '... orde te scheppen in de toestand, waarin het Nederlandse muntwezen zich bevond als gevolg van de maatregelen die in de Tweede Wereldoorlog door de bezetter waren genomen. Tevens werden de toen geldende bepalingen vervangen door een stelsel dat meer in overeenstemming was met de verhoudingen en opvattingen, die op het gebied van het muntwezen toen werden gehuldigd.'²⁰⁾

In de wet van '48 werd de gouden standaard definitief losgelaten. Dat hield o.a. in dat de gouden munten van 10 en 5 gulden - overigens sinds 1933 al niet meer geslagen - werden afgeschaft. De dukaat bleef als enige gouden munt gehandhaafd (geen wettig betaalmiddel).

Van de kleinere denominaties verdwenen de zilveren halve gulden, het bronzen tweeënhalve centstuk en het bronzen halve centstuk. Het laatste werd overbodig gemaakt door de algemene stijging van het prijsniveau.²¹⁾ De Muntwet 1948 bracht het aantal

---

¹⁷⁾ Besluit van 16 juni 1945, Stb. F 108.

¹⁸⁾ Beschikking van de minister van financiën van 20 september 1945, Stb. F 178.

¹⁹⁾ Muntcommissie 1945: ingesteld bij beschikking van de minister van financiën van 26 juli 1945, GT, Afd. GW, nr. 52; opgeheven bij Beschikking van 20 juni 1949, GT, Afd. BGW, nr. 119.

²⁰⁾ Herziening van ... etc., Memorie van Toelichting, TK, Kamerstuk 19484, nr. 3, 1985/86, p. 1.

²¹⁾ Herziening van ... etc., Memorie van Toelichting, TK,

muntdenominaties terug van 12 naar 7.

De Muntwet 1948 voorzag verder in de afschaffing van de zogenaamde tekenmunt: de rijksdaalder en de gulden, die vroeger de hoedanigheid hadden van wettig betaalmiddel tot een onbepaald bedrag, kregen nu de status van pasmunt, d.w.z. wettig betaalmiddel tot een beperkt bedrag.

Het zilveren kwartje en dubbeltje werden vervangen door nikkelen munten van dezelfde waarde. 'De onzekerheid over een redelijke stabiliteit van de zilverprijs betekende, dat een veilige marge tussen intrinsieke waarde en nominale waarde onvoldoende kon worden gewaarborgd ...'.²²⁾

De Muntwet 1948 bepaalde dat 'Het Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van het Rijk' (Nederlandse Muntfonds), op termijn moest worden geliquideerd. In het vervolg zouden nog slechts de verliezen welke ontstaan bij het ontmunten ten laste van het Fonds worden gebracht. Eventuele winsten zouden ten goede komen aan de algemene middelen. Tot 1955 werden nog wel de baten, vrijkomend uit aflossingen, uitlotingen en verkopen van beleggingen, voor herbelegging ten bate van het Fonds aangewend. Na 1955 vonden geen herbeleggingen meer plaats. De liquidatie van het Fonds werd definitief geregeld in de Begrotingswetten van 1968 en 1969. De per 1 januari 1969 ten name van het Nederlandse Muntfonds staande staatsschuld werd in de loop van het jaar geamortiseerd, waardoor het Fonds ophield te bestaan. 'De aanleiding tot deze liquidatie lag in de omstandigheid, dat waar de ontmuntning van de op de voet van de Muntwet 1901 geslagen munten was beëindigd, de voorkeur werd gegeven aan een eenmalige amortisatie boven volgens de leningsvoorwaarden jaarlijkse partiële amortisaties.'²³⁾

- Wijzigingen van de Muntwet 1948

De Muntwet 1948 werd in de volgende decennia enkele malen gewijzigd.

In 1954 werden kleinere zilveren guldens en rijksdaalders ingevoerd (vanaf respectievelijk 1956 en 1961 in omloop). In 1967 volgde de introductie van nikkelen guldens en rijksdaalders (in verband met de snelle stijging van de zilverprijs dreigde de intrinsieke waarde van de munten hoger te worden dan de nominale waarde). De nikkelen munten kwamen respectievelijk in 1968 en 1970 in circulatie. De zilveren guldens en rijksdaalders werden

---

Kamerstuk 19484, nr. 3, 1958/86, p. 2.

²²⁾ Herziening van ... etc., Memorie van Toelichting, TK, Kamerstuk 19484, nr. 3, 1958/86, p. 2.

²³⁾ Verslag omtrent de toestand van het Nederlandse Muntwezen gedurende het jaar 1969, Den Haag, 1970, p. 10.

in 1973 buitenomloop gesteld. De wetswijziging van 1967 betekende een breuk met het verleden: 'de rol van de metallieke waarde van het muntstuk neemt een einde en alleen technische kwaliteiten gaan voortaan de geschiktheid van muntmetaal bepalen.'²⁴⁾

In 1973 werd het zilveren tienguldenstuk als wettig betaalmiddel aan de bestaande muntreeks toegevoegd. In 1982 volgde de zilveren vijftigguldenmunt. Beide worden van tijd tot tijd uitgegeven als daarvoor een bijzondere aanleiding bestaat.

1982 bracht ook de afschaffing van de cent (met ingang van 1983). Door de daling van de koopkracht van deze munt had zij geen functie meer als betaalmiddel.²⁵⁾ Daarnaast werd het recht tot aanmaak van gouden dukaten door particulieren uit de wet geschrapt. De muntslag werd nu volledig voorbehouden aan de staat.

- De Commissie van Advies voor de Beeldenaar

Los van de wetswijziging van 1948 stonden de problemen rond de beeldenaar. In 1946 stelde 's Rijks Muntmeester aan de minister van Financiën voor om in het vervolg op alle munten, ongeacht het metaal, op de voorzijde de beeldenaar van de koning(in) te plaatsen (tot dan toe kwam die slechts voor op munten van edel metaal). Nadat de koningin met het voorstel had ingestemd²⁶⁾, deelde zij aan de minister mee, dat zij wilde vasthouden aan de beeldenaar zoals die sinds 1919 in gebruik was. De ontwerper daarvan was echter fout geweest in de oorlog. Derhalve moest er een nieuw ontwerp komen. Voor de vaststelling van dat ontwerp werd een Commissie van Advies (Commissie Kalff) ingesteld.²⁷⁾ De Commissie koos uiteindelijk voor een ontwerp van prof. L.O. Wenckebach.

In 1948 moest de beeldenaar in verband met de troonsafstand van koningin Wilhelmina en de troonsbestijging van prinses Juliana opnieuw worden aangepast. De Commissie van Advies - in functie gebleven - koos daarbij opnieuw voor Wenckebach als ontwerper.

---

²⁴⁾ J.W.A. van Hengel, p. 1.

²⁵⁾ De afschaffing van de cent is lange tijd onderwerp van discussie geweest. Vgl. opmerking van Staatssecretaris De Goede van financiën in de Tweede Kamer op 20 maart 1975, Handelingen, p. 3663: '... de cent komt vanzelf aan zijn end.' De cent bleef na 1982 overigens wel rekeneenheid: prijzen worden nog steeds uitgedrukt in guldens en centen.

²⁶⁾ Brief van 22 november 1946, Kabinet der Koningin, nr. 95.

²⁷⁾ Beschikking van de minister van financiën en de minister van onderwijs, kunsten en wetenschappen van 14 mei 1947. De Commissie werd opgeheven bij Beschikking van de minister van financiën van 26 mei 1950, GT, Afd. BGW, nr. 230.

- De Wet toezicht Muntwezen 1955

Na aanpassing van de Muntwet volgde in 1955 aanpassing van de Wet toezicht etc.

In de Wet van 22 december 1955, Stb. 618, omtrent het toezicht en de zorg over de zaken der Munt, werd het regiestelsel grotendeels gehandhaafd. Belangrijkste wijziging betrof de opheffing van de in 1909 ingestelde Commissie voor het Muntwezen. Deze onderzocht het gewicht en het gehalte van door 's Rijks Muntmeester in enig jaar goedgekeurde munten. 'De instelling dezer Commissie geschiedde destijds op grond van de overweging dat het door haar uit te oefenen toezicht voor het publiek een waarborg zou vormen dat de door de Munt afgeleverde munten aan de wettelijke voorschriften voldeden; dat was vooral van belang voor gouden en zilveren munten. Thans zijn de verhoudingen anders komen te liggen, waarvan de Muntwet 1948 een weerspiegeling vormt.'²⁸) De inspectie van gouden en zilveren munten zou in de toekomst in handen komen van de Inspecteur van de Waarborg voor platina, gouden en zilveren werken (nader te regelen bij KB). Van de interne controle door de Afdeling Controle van de Munt zou de muntmeester in het vervolg de processen-verbaal aan de minister zenden.

- 1955 - 1987

De periode 1955 - 1987 kenmerkte zich door een voortdurende discussie over de inrichting van het muntstelsel en de opzet en organisatie van 's Rijks Munt.

In 1968 werd een commissie ingesteld wier onderzoek in grote lijnen gericht was op vragen betreffende het aandeel van munten in de chartale geldcirculatie, de invloed van de ontwikkeling van het prijsniveau op de behoefte aan munten van verschillende denominaties en de afschaffing van oude en de invoering van nieuwe munten. De commissie stelde dat wijzigingen in het Nederlandse muntstelsel zich te vaak voordeden op basis van ad hoc omstandigheden (oorlog, stijging van de zilverprijs, etc.) De commissie vond dat dgl. elementen in het vervolg zoveel mogelijk moesten worden uitgesloten. Een goed functionerende muntreeks moest volgens de commissie bestaan uit munten van een geringe intrinsieke waarde (om oppotten te voorkomen). Bij de samenstelling van een muntreeks moest verder gestreefd worden naar een zo laag mogelijk gewicht en zo klein mogelijke afmetingen van de munten. Het rapport van de Muntcommissie 1968 (Commissie Stevers) verscheen in 1971.²⁹)

De troonsbestijging van Beatrix leidde in 1980 tot de instelling

---

²⁸) Muntverslag over het jaar 1955, Den Haag, 1956, p. 7.

²⁹) Rapport van de Muntcommissie 1968 uitgebracht aan de minister van financiën, Den Haag, 1970/71.

van een Commissie op de Beeldenaar. Deze moest zich gaan buigen over de afbeelding van de nieuwe vorstin op de munten. De uiteindelijke keuze van de Commissie - het ontwerp van Bruno Ninaber van Eyben - gaf aanleiding tot veel ophef.

In 1983 ging de Commissie Willem van Oranje Herdenkingsmunt van start. Deze Commissie kreeg tot taak te adviseren omtrent de keuze voor de beeldenaar van de voor- en keerzijde van de in 1984 uit te geven herdenkingsmunt.

- De Muntwet 1987

De Grondwetsherziening van 1983 leidde tot een aanpassing van de wetgeving op het terrein van het muntwezen. Volgens de Memorie van toelichting bij het wetsontwerp moest er gestreefd worden '... naar een beter in de huidige tijd passende muntwetgeving die de mogelijkheid biedt in de toekomst flexibeler en doelmatiger op de gewijzigde omstandigheden in te spelen'.³⁰⁾ De muntwetgeving moest geschoond worden van bepalingen die hun oorsprong vonden in de monetaire omstandigheden van de vorige eeuw. Van de twee vigerende wetten (de Muntwet 1948 en de Wet toezicht muntwezen 1955) moest een 'harmonieus en afgeslankt geheel' worden gemaakt.³¹⁾

De wetgeving zou vooral flexibeler worden door bepalingen omtrent nominale waarden en omtrent gewicht, gehalte en afmetingen van munten niet meer in de wet zelf op te nemen. In de wet vastgelegde technische specificaties hadden, nu de waarde van munten niet meer bepaald werd door hun intrinsieke waarde, geen zin meer. Zij hadden hun garantie- en controlefunctie ten behoeve van het economisch verkeer verloren.³²⁾ Technische specificaties zouden daarom voortaan bij algemene maatregel van bestuur moeten worden vastgesteld.³³⁾ Daarnaast zou ook de bedrijfsmatige inrichting van het industriële proces en de kwaliteitscontrole van het eindproduct van 's Rijks Munt niet meer expliciet in de wetgeving moeten worden geregeld.

De Kamer ging met het merendeel van deze voorstellen accoord.

---

³⁰⁾ Herziening van ... etc., Memorie van Toelichting, TK, Kamerstuk 19484, nr. 3, 1985/86, p. 3.

³¹⁾ Herziening van ... etc., Memorie van toelichting, TK, Kamerstuk 19484, nr. 3, 1985/86, p. 1.

³²⁾ Herziening van ... etc., Memorie van antwoord, Kamerstuk 19484, nr. 6, 1986/87, p 4 - 5.

³³⁾ In de Memorie van antwoord schreef de staatssecretaris: 'In het wetsvoorstel is ervoor gekozen de basis voor het muntstelsel en de vaste elementen daarvan in de wet in formele zin op te nemen ... en de flexibele onderdelen toe te delen aan de lagere wetgever.', Herziening van ... etc., Memorie van antwoord, Kamerstuk 19484, nr. 6, 1986/87, p. 2.

Slechts tegen het niet meer opnemen in de wet van de nominale waarden van de munten bestonden overwegende bezwaren. De Kamer wilde grip houden op de ontwikkeling van de muntreeks.

Artikel 2, lid 2, van de Muntwet 1987 voorzag in de invoering van een vijf-guldenstuk (verbronsd nikkel, wettig betaalmiddel). Lid 3 van datzelfde artikel schiep de mogelijkheid van uitgifte van dubbele gouden en van zilveren dukaten (geen wettig betaalmiddel). Met de invoering van deze munten kwam het aantal munt denominaties op 11.

- Na de Muntwet 1987

In 1988 stelde de staatssecretaris van Financiën een werkgroep in die de mogelijkheden van privatisering van 's Rijks Munt moest gaan onderzoeken (Werkgroep Privatisering 's Rijks Munt, Werkgroep Andriessen). In zijn rapport kwam de Werkgroep tot de conclusie dat tussen muntproducent en overheid duidelijk gescheiden verantwoordelijkheden dienden te bestaan. Als uitgangspunt moest zoveel mogelijk een normale producent - klantrelatie worden genomen. In de visie van de Werkgroep moest 's Rijks Munt op termijn worden verzelfstandigd.³⁴⁾

4.2. Papiergeld

Bij papiergeld wordt onderscheid gemaakt tussen bankbiljetten enerzijds en zilverbons of muntbiljetten anderzijds.

Bankbiljetten worden in omloop gebracht door een circulatiebank (in Nederland sinds 1814 De Nederlandsche Bank), daartoe door de overheid geïmporteerd of wettelijk gemachtigd. De uitgifte van bankbiljetten is daarmee '... wellicht een publieke zaak, maar geen recht van de overheid.'³⁵⁾ In het Nederlandse recht wordt het bankbiljet aangeduid als een 'aan toonder luidende schuldbekentenis van de Bank: toonderpromesse.' Als schuldbekentenissen moeten zij door de uitgevende schuldenaar ondertekend worden en dienen zij de dagtekening hunner uitgifte te dragen.³⁶⁾

Zilverbons en muntbiljetten worden uitgegeven door de staat, meestal ter vervanging of in plaats van munten. Zij vallen onder het koninklijk muntrecht. In tegenstelling tot bankbiljetten

---

³⁴⁾ z.a., 's Rijks Munt van Staatsbedrijf tot private onderneming? Rapport aan de Thesaurier-Generaal. Werkgroep privatisering 's Rijks Munt, Den Haag, 1989, p. 51 ev.

³⁵⁾ J.J. Grolle, Geschiedenis van het Nederlandse bankbiljet, Bussum, 1991, p. 69.

³⁶⁾ A. Heijder, A.G. Lubbers, Juridische aspecten van het Nederlandse bankbiljet, in: M.M.G. Fase, e.a., red., het Nederlandse bankbiljet in zijn verscheidenheid. Monetaire monografieën Nr. 6, p. 73 - 103, Deventer, 1986, p. 82 - 83.

dragen zij dan ook het portret van het staatshoofd, als symbool van het muntregaal.

4.2.1. Grondslag voor het handelen van de minister

De Grondwet van 1983 zegt in artikel 106: 'De wet regelt het geldstelsel.' Onder de term 'geldstelsel' is ook het papiergeld begrepen. Voor 1983 bevatte de Grondwet geen bepalingen ten aanzien van papiergeld.

- Nederland

De wettelijke bepalingen ten aanzien van bankbiljetten zijn schaars. De belangrijkste zijn vastgelegd in de Bankwet 1937 (Besluit van 1 maart 1937, Stb. 401, ter bekendmaking van den tekst der bepalingen, waaronder De Nederlandsche Bank gerechtigd is als circulatiebank werkzaam te zijn), gewijzigd in 1948 (Wet van 23 april 1948, Stb. I 166, houdende nieuwe bepalingen nopens het statuut van De Nederlandsche Bank).

De uitgifte van zilverbons en muntbiljetten is geregeld in de Wet van den 6den augustus 1914, Stb. 377, tot uitgifte van zilverbons.

- Nederlands-Indië

De aanhef van de Wet van den 31sten maart 1922, Stb. 158, tot nadere aanvulling van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch-Indië stelde, dat het wenselijk was dat bij wet bepalingen worden vastgesteld '...nopens de oprichting of vestiging in Nederlandsch-Indië van circulatiebanken, alsmede betreffende de uitgifte en het in omloop brengen daar te lande van bankbiljetten ...'. Deze bepaling resulteerde in de Wet van den 31sten maart 1922, Stb. 159, tot vaststelling van eene Javasche Bankwet en de Wet van den 31sten maart 1922, Stb. 160, tot toekenning van de hoedanigheid van wettig betaalmiddel aan de biljetten der Javasche Bank.

- Nieuw-Guinea

Voor Nieuw-Guinea werd de uitgifte van papiergeld geregeld in de Wet van 10 augustus 1951, Stb. 346, houdende voorzieningen met betrekking tot het geldwezen van Nieuw-Guinea.

4.2.2. Ontwikkelingen in de wetgeving

- 1814 - 1914

In het eerste Octrooi van De Nederlandsche Bank (1814) werd het recht van bankbiljettenuitgifte niet uitdrukkelijk genoemd. Blijkbaar werd dit gezien als een onlosmakelijk onderdeel van de taak van een circulatiebank. Ook het maximumbedrag van uitgifte werd niet vastgesteld. 'Heel deze losse regelgeving doet vermoeden dat anno 1814 eenvoudig nog geen behoefte bestond aan precieze reglementering omdat de vraag naar bankbiljetten

waarschijnlijk ... beperkt zou blijven.'³⁷⁾

Het Octrooi van 1814 bepaalde in artikel 30: 'Deze bankbiljetten zullen zijn betaalbaar, op vertooning, in kontante specie, waartoe dagelijks bij de Bank zal moeten worden gevaceerd, met uitzondering alleen der zon- en feestdagen.' De Bank kreeg dus de verplichting opgelegd om op aanvraag van de aanbieder zijn biljetten te verwisselen tegen muntgeld.

De bankbiljetten van De Nederlandsche Bank kregen niet de status van wettig betaalmiddel. Een ieder kon bij de afhandeling van een financiële transactie betaling in muntgeld blijven eisen.

In de eerste decennia van het bestaan van de Bank bleef de uitgifte van bankbiljetten achter bij wat op basis van de bij de Bank aanwezige voorraad edel metaal mogelijk was. Pas in de loop van de jaren '40 begon de bankbiljettenomloop te groeien. In 1847 werd het maximum daarvan gesteld op 52 miljoen. Ten minste 40% moest gedekt zijn door munt of muntmateriaal.

In de Bankwet van 1863 werd het in '47 gestelde maximum weer losgelaten. Gesteld werd nu dat 40% van de direct opeisbare schuld (niet alleen bankbiljetten, maar ook wissels, assignatiën ed.) door munt of muntmateriaal gedekt moest zijn ('proportionele dekking'). Wettig betaalmiddel werden de bankbiljetten ook in de Bankwet van 1863 nog niet. Wel werd bepaald dat zij als betaalmiddel in 's Rijks kassen konden worden toegelaten (artikel 13). Deze bepaling bleek voldoende voor een brede maatschappelijke waardering. De plicht tot omwisseling werd nu wettelijk geregeld (artikel 13 en 14).³⁸⁾

Naast bankbiljetten waren er sinds het midden van de 19de eeuw ook muntbiljetten in omloop. Deze werden uitgegeven door de staat als deze tijdelijk niet in de behoefte aan munten kon voorzien. Rond de eeuwwisseling echter werd het circuleren van door de staat uitgegeven papiergeld door politici als 'riskant' en 'ongewenst' beschouwd. Daarnaast pleitte De Nederlandsche Bank voor een grotere eenheid in de circulatie van papiergeld.³⁹⁾

In verband met het bovenstaande kwam in 1903 de Wet van 31 december 1903, Stb. 336, tot intrekking van muntbiljetten tot stand. Deze zouden per 1 oktober 1904 van het toneel verdwijnen. In 1904 volgde de toekenning van de status van wettig betaalmiddel aan de bankbiljetten van De Nederlandse Bank.⁴⁰⁾ De Bank

---

³⁷⁾ P.W. Klein, De geschiedenis van het Nederlandse bankbiljet, in: M.M.G. Fase, Het Nederlandse bankbiljet in zijn verscheidenheid. Monetaire monografieën Nr. 6, p. 11 - 38, Deventer, 1986, p. 15.

³⁸⁾ Vgl. P.W. Klein, p. 19.

³⁹⁾ J.J. Grolle, p. 40.

⁴⁰⁾ Wet van 18 juli 1904, Stb. 189, houdende toekenning van

mocht nu biljetten uitbrengen met een laagste waarde van fl. 10. Door middel van een renteloze lening van fl. 15 miljoen aan de staat nam de Bank de hele muntbiljettencirculatie over.

Sinds bankbiljetten in 1904 wettig betaalmiddel waren geworden was de vermelding 'De Nederlandsche Bank betaalt aan toonder' formeel overbodig. De plicht tot omwisseling bleef echter wettelijk gehandhaafd.⁴¹⁾

- De Eerste Wereldoorlog

Het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog leidde tot '... een schokkende ontregeling van het krediet- en betalingsverkeer.'⁴²⁾ Met het oog daarop werd in juli 1914 de verplichte dekking van bankbiljetten teruggebracht tot 20% (in 1929 weer op 40% gesteld). De gouduitvoer werd verboden. Van een wetsontwerp tot het opschorten van de verplichte betaling van bankbiljetten hoefde nog geen gebruik te worden gemaakt.

Ten gevolge van de oorlogsomstandigheden groeide de bankbiljettencirculatie in 1914 sterk. Zij nam toe van 314 miljoen in januari tot 461 miljoen in augustus.

In verband met de oorlogsomstandigheden werd een grote hoeveelheid muntgeld door oppotting aan de omloop onttrokken. De regering trachtte dit probleem op te lossen door opnieuw over te gaan tot de uitgifte van muntbiljetten, nu echter aangeduid als zilverbons. Daarvan zou voor ca. fl. 25 miljoen in omloop komen, in coupures van fl. 1, fl. 2,50 en fl. 5. De zaak werd wettelijk geregeld in de Wet van den 6den augustus 1914, Stb. 377, tot uitgifte van zilverbons.⁴³⁾ Ook na de oorlog bleven deze zilverbons in omloop.

In de oorlogsjaren kreeg De Nederlandsche Bank de beschikking over een groeiende metaalvoorraad (goud). Dit leidde tot een verruiming van de geldmarkt en een sterke stijging van de bankbiljettenomloop (in 1921 ca. 1 miljard; het dekkingspercentage bedroeg toen 60%).

---

de status van wettig betaalmiddel aan de biljetten van de Nederlandsche Bank.

⁴¹⁾ Bedoelde zinsnede is op de bankbiljetten van De Nederlandsche Bank steeds gehandhaafd. Zij ontbrak alleen op een biljet van fl. 10 uit 1934.

⁴²⁾ P.W. Klein, p. 21.

⁴³⁾ Door gebruik te maken van de term zilverbons bleef de overheid formeel gezien binnen de bepalingen van de wet van 1903, waarin bepaald was dat De Nederlandsche Bank ontheven zou zijn van zijn verplichting tot overname van de gehele muntbiljettencirculatie, zodra de staat opnieuw muntbiljetten zou uitgeven. Zie P.W. Klein, p. 23.

- De Tweede Wereldoorlog en zijn nasleep

De Duitse inval van 10 mei 1940 leidde tot een ernstige verstoring van het economisch leven. Om daaraan het hoofd te bieden werd al in mei besloten tot de uitgifte van nieuwe zilverbons (fl. 1 en fl. 2,50).⁴⁴⁾ In een later stadium bedong de Duitse bezetter dat de zogenaamde Reichskreditkassenscheine in Nederland als wettig betaalmiddel zouden worden geaccepteerd. Aan de uitgifte ervan werd geen grens gesteld. De 'Scheine' kwamen overigens niet in omloop: De Nederlandsche Bank nam ze voor rekening van de staat van de Duitsers over in ruil voor 'goed Nederlands geld', de daarbij gehanteerde wisselkoers werd door de bezetter vastgesteld.⁴⁵⁾ 'Dit gebeurde om de geldcirculatie "van vreemde smetten vrij te houden" en inderdaad kwamen de "Reichskreditkassenscheine" niet werkelijk als betaalmiddel in omloop. Maar wat natuurlijk wel in omloop kwam was een stroom Nederlands geld zonder bonafide dekking en waarvoor met het verstrijken van de tijd steeds minder bestedingsmogelijkheden bestonden.'⁴⁶⁾

In 1941 werd de deviezensgrens tussen Nederland en Duitsland opgeheven. De Duitsers konden nu onbeperkt aankopen doen in Nederland, waardoor de waardeloze vorderingen op Duitsland zich ophoopten bij de Bank. 'Door het al maar uitgeven van bankbiljetten [ter vervanging van de Reichskreditkassenscheine, NPvE] verschaftte de Bank aan de staat feitelijk een renteloos krediet dat tot in de miljarden opliep.'⁴⁷⁾

In 1943 werden ter bestrijding van de zwarte handel de bankbiljetten van fl. 1000 en fl. 500 waardeloos verklaard.⁴⁸⁾

In datzelfde jaar bepaalde de Rijkscommissaris dat de Bankwet 1937 moest worden opgeschort. De Nederlandsche Bank werd een publiekrechtelijk lichaam, rechtstreeks aan de Rijkscommissaris ondergeschikt. De Bank werd met uitsluiting van alle anderen (monopolie) gerechtigd tot de uitgave van bankbiljetten met een waarde van tenminste fl.10. De bankbiljetten werden wettig

---

⁴⁴⁾ Vgl. noot 10.

⁴⁵⁾ Op 16 juli 1940 verscheen de Verordening van de Rijkscommissaris voor de bezette Nederlandsche gebieden, houdende wijziging van den koers voor het omrekenen van Rijkscredietkasbiljetten, Verordeningenblad Nr. 48.

⁴⁶⁾ P.W. Klein, p. 32.

⁴⁷⁾ P.W.Klein, p. 33.

⁴⁸⁾ Verordening van den Rijkscommissaris voor het Bezette Nederlandsche gebied van 13 maart 1943, Verordeningenblad nr. 29/1943, betreffende de waardeloosverklaring der bankbiljetten van 500 en 1000 gulden.

betaalmiddel tot een onbeperkt bedrag. De betalingsplicht kwam te vervallen.⁴⁹⁾

De Verordening van 1943 werd door de regering in Londen in 1944 in grote lijnen gehandhaafd.⁵⁰⁾ De bevoegdheden van de Rijkscommissaris gingen over op de Kroon. Zij zouden uitgeoefend worden door de minister van Financiën. Met ingang van 6 oktober 1945 werd de Bankwet 1937 opnieuw ingevoerd.⁵¹⁾

In het bevrijde zuiden werden in 1944 - 1945 nieuwe muntbiljetten in omloop gebracht.⁵²⁾ De regering in Londen had deze met het oog op de voorgenomen geldzuivering in de VS laten drukken. Na de bevrijding waren er in Nederland dus drie soorten papiergeld in omloop: muntbiljetten, bankbiljetten en (de vooroorlogse) zilverbons. De bank- en muntbiljetten van fl. 100 werden in juni 1945 ingetrokken.⁵³⁾

De totale geldvoorraad was in de oorlog opgeblazen van ca. fl. 2,5 miljard (1938) tot fl. 10 miljard (1945). Tegenover deze sterk toegenomen geldvoorraad stond een gering aanbod aan goederen. Een geldsanering of geldzuivering bleek in verband met de prijsbeheersing onvermijdelijk.⁵⁴⁾

De geldsanering vond plaats in drie fasen. In de eerste werd een ieder opgeroepen zoveel mogelijk chartaal geld om te zetten in giraal geld. Daarnaast kon men vanaf 19 september per hoofd van de bevolking een tientje oud geld omwisselen in een tientje nieuw geld ('tientje van Lieftinck'). In fase 2 - van 26 september tot en met 2 oktober - verloor al het oude papiergeld zijn status van wettig betaalmiddel. Daarmee was er voor het eerst sinds 1814 geen wettelijk papiergeld in omloop, met uitzondering van de eerder genoemde fl. 10 per hoofd van de bevolking. Oud papiergeld kon tot een maximum van fl. 300 worden ingeleverd bij banken en belastingkantoren, waar het op een geblokkeerde rekening werd gezet. Ook andere bank- en

---

⁴⁹⁾ Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied van 26 juni 1943, Verordeningenblad Nr. 58/1943, betreffende de Nederlandsche Bank.

⁵⁰⁾ Besluit van 17 september 1944, Stb. E 93.

⁵¹⁾ Besluit van 1 oktober 1945, Stb. F 204, tot wederinvoering van de Bankwet 1937.

⁵²⁾ Besluit van 4 februari 1943, Stb. D 67, betreffende uitgifte van biljetten aan toonder als nieuw betaalmiddel van het Rijk in Europa.

⁵³⁾ Besluit van 5 juli 1945, Stb. F 115, betreffende 'Besluit intrekking bank- en muntbiljetten van honderd gulden'.

⁵⁴⁾ Machtigingsbesluit Geldzuivering 1945, Stb. F 133; Beschikking Geldzuivering 1945, Stb. F 169.

girotegoeden werden geblokkeerd. De derde fase ging in op 3 oktober. Daarbij ging het om de uitgifte van nieuw papiergeld en de geleidelijke deblokkering van rekeningen. De deblokkering werd voltooid in 1952.

- De Bankwet 1948

Zoals zovele andere wetten werd ook de Bankwet 1937 na de oorlog gewijzigd. Voor wat betreft bankbiljetten waren de wijzigingen slechts gering.

Artikel 11 bepaalde dat bankbiljetten dagelijks op vertoon verwisselbaar waren tegen andere bankbiljetten. De plicht tot omwisseling in specie kwam daarmee te vervallen: 'waren de bankbiljetten in 1904 formeel wettig betaalmiddel geworden, thans waren zij het ook in feite.'⁵⁵) In artikel 12 werd vastgelegd dat de biljetten een waarde van tenminste fl. 5 moesten hebben. Verlaging van de kleinste coupure van 10 naar 5 gulden hing samen met de mogelijke intrekking van muntbiljetten.

- Coupures

In 1946 waren er bankbiljetten in zes verschillende waarden in omloop: fl. 10, fl. 20, fl. 25, fl. 50, fl. 100 en fl. 1000. De uitgifte van de biljetten van fl. 20 en fl. 50 werd in 1958 stopgezet.

In 1966 werd het door de wet van '48 mogelijk gemaakte biljet van fl. 5 ingevoerd. De invoering hing samen met de intrekking van muntbiljetten van fl. 1 in april '58 en de voorziene intrekking van muntbiljetten van fl. 2,50 in februari 1967: doordat er een eind was gekomen aan de zilverschaarste konden er weer voldoende zilveren munten worden geslagen. Intrekking van de muntbiljetten maakte het voor De Nederlandsche Bank opportuun tot emissie van haar kleinste coupure over te gaan. Een voorstel daartoe werd door de minister van Financiën gunstig ontvangen (1964).

In 1982 en 1986 werd de bankbiljettenreeks verder uitgebreid met de herinvoering van het biljet van fl. 50 en de invoering van het biljet van fl. 250. 'De achtergrond van de invoering van dit biljet is dat in de loop van de tijd het biljet van fl. 100 een zodanig groot aandeel van de totale circulatie - circa 80% van de totale waarde en nagenoeg 40% van het totale aantal - was gaan innemen dat enige verlichting en risicospreiding wenselijk was, mede gelet op de grote afstand tussen de coupures van fl. 100 en fl. 1000. Daarnaast is de economische betekenis der verschillende bankbiljettencoupures tengevolge van de sinds de Tweede Wereldoorlog opgetreden inkomensgroei en geldontwaarding, aanmerkelijk verschoven.'⁵⁶)

---

⁵⁵) J.J. Grolle, p. 87.

⁵⁶) M.M.G. Fase, Het bankbiljet in macro-economisch perspectief, in: M.M.G. Fase, e.a., red., Het Nederlandse bank-

- Ontwerpen van bankbiljetten

Door de oorlog was de van oudsher nagestreefde homogeniteit in het uiterlijk van de Nederlandse bankbiljetten volledig verloren gegaan. De uitgifte van de zogenaamde Engelse (in opdracht van de regering in Londen in Engeland en Amerika gedrukte) biljetten en van de biljetten in het kader van de geldsanering had de situatie er niet beter op gemaakt. In verband daarmee besloot De Nederlandsche Bank in 1945 tot het uitschrijven van een prijsvraag ten einde het ontwerpen van een nieuwe serie biljetten in handen van één kunstenaar te leggen. Van het plan kwam aanvankelijk niets terecht: tegenstellingen tussen ontwerper(s) (esthetiek) en drukker (techniek) bleken te groot.

In 1950 koos De Nederlandsche Bank voor de afbeelding van historische figuren ('Erflaters'). Thematische eenheid en oplopende grootte van de verschillende coupures moesten de samenhang van de serie benadrukken. Uiteindelijk ging de ontwerpopdracht naar Josef Ferdinand (Eppo) Doeve. De door Doeve ontworpen serie kwam na 1954 geleidelijk in roulatie.

Vanaf 1971 werden nieuwe biljetten in omloop gebracht, opnieuw met de afbeelding van historische figuren, nu echter naar een ontwerp van R.D.E. Oxenaar. Vergeleken met de vorige serie waren de afbeeldingen gemoderniseerd en werden er veel felle kleuren gebruikt.

In de loop van de jaren '80 verschenen biljetten met afbeeldingen uit de natuur ('snip'- fl. 100, 'zonnebloemen' - fl. 50). Het nieuwe biljet van fl. 250 droeg de afbeelding van een vuurtoren.

In 1989 verscheen een nieuw biljet van fl. 25, het eerste in een nieuwe serie (ontwerper J. Drupsteen).

- Drukken van bankbiljetten

Het drukken van bankbiljetten vond van oudsher (sinds 1814) plaats bij de firma Johan Enschedé te Haarlem. Alleen tijdens en kort na de oorlog werden er elders (in Engeland en Amerika) bank- en muntbiljetten gedrukt.

---

biljet in zijn verscheidenheid. Monetaire monografieën Nr. 6, p. 39 - 71, Deventer, 1986, p. 45.

5. Actoren

In het onderstaande worden de belangrijkste actoren op het terrein van het 'geldwezen' op een rijtje gezet, met een beknopte aanduiding van de rol die zij in het proces van de produktie, het inomloopbrengen en weer intrekken van chartale betaalmiddelen (de geldvoorziening) spelen.

1. de minister van Financiën/de staatssecretaris van Financiën:

draagt zorg voor de totstandkoming, wijziging en intrekking van wet- en regelgeving op het terrein van de geldvoorziening; is verantwoordelijk voor de coördinatie van het beleid op dat terrein; brengt jaarlijks verslag uit aan 'Ons' omtrent de toestand van het Nederlandse muntwezen (tot 1987) of publiceert jaarlijks een door 's Rijks Muntmeester daarover opgesteld verslag (sinds 1987); beantwoordt (schriftelijke en mondelinge) vragen van (individuele) leden der Staten-Generaal (de leden der Staten-Generaal hebben recht van interpellatie; daarnaast beschikken zij over een individueel vragenrecht); beantwoordt vragen van de Commissies voor de Verzoekschriften van de Eerste en Tweede Kamer; beantwoordt vragen van individuele burgers; binnen het ministerie van Financiën is de Generale Thesaurie verantwoordelijk voor het 'geldwezen' (zie verder hoofdstuk 3);

2. de Rijkscommissaris voor de bezette Nederlandse gebieden

volgens het Decreet van de Führer over de uitoefening van de regeeringsbevoegdheden in Nederland van 18 mei 1940 belast met het opperste regeeringsgezag; als zodanig gerechtigd tot het uitvaardigen van verordeningen met de kracht van wet;

3. de secretaris-generaal van het ministerie van Financiën

gedurende de Duitse bezetting - bij afwezigheid van de minister van Financiën - belast met de zorg voor de totstandkoming, wijziging en intrekking van wet- en regelgeving, onder gezag van de Rijkscommissaris;

4. de minister van waterstaat/verkeer en waterstaat

als minister verantwoordelijk voor de PTT en uit dien hoofde betrokken bij de totstandkoming, wijziging en intrekking van de regelgeving op het terrein van de distributie en inname van (ingetrokken) munten, waarin de gelddienst van de PTT een belangrijke rol speelt;

5. de minister van Koloniën/van overzeese gebiedsdelen/zonder portefeuille/van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen

betrokken bij de totstandkoming, wijziging en intrekking van wet- en regelgeving op het terrein van het 'geldwezen' voor zover het Nederlands-Indië en, later, Nieuw-Guinea betreft;

6. de gouverneur-generaal van Nederlands-Indië

belast met de totstandkoming, wijziging en intrekking van uit de Indische munt- en bankwetgeving voortvloeiende Ordonnanties (nadere regelingen);

7. de Raad van State

adviseert inzake de door de verantwoordelijke minister(s) aan haar voorgelegde wetsvoorstellen, algemene maatregelen van bestuur en (grote) koninklijke besluiten (voordat die naar de Staten-Generaal gaan); treedt op als beroepsorgaan in het kader van de wet AROB;

8. de Buitengewone Raad van Advies

ingesteld in 1942; adviseert de regering in Londen ten aanzien van ontwerp-besluiten, waarin algemeen bindende regelingen worden vastgesteld, alvorens die besluiten aan 'Ons' ter goedkeuring en vaststelling worden aangeboden; vergelijkbaar met de Raad van State;

9. de Staten-Generaal

belast met de vaststelling van wetten en (soms) algemene maatregelen van bestuur; beoordeelt het beleid van de verantwoordelijke minister(s); keurt de begroting en rekening van 's Rijks Munt goed; beoordeelt de jaarrekening van 'Het Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van het Rijk'; oordeelt via de Commissies voor de Verzoekschriften van de Eerste en Tweede Kamer over vragen van (individuele) burgers;

een deel van de werkzaamheden der beide Kamers wordt verricht in (permanente of tijdelijke) Commissies; de geldvoorziening behoort tot het terrein van de Vaste Commissie van Financiën; in geval van wetgeving worden (per wet) vaak tijdelijke commissies ingesteld;

10. de Algemene Rekenkamer

belast met het onderzoek van de ontvangsten en uitgaven van het Rijk; beoordeelt de door 's Rijks Muntmeester ingezonden verantwoordingen en rekeningen;

11. 's Rijks Muntmeester

belast met de dagelijkse leiding van 's Rijks Munt; adviseert de minister ten aanzien van het muntbeleid; beheert het aan 's Rijks Munt verbonden Muntkabinet; beoordeelt munten welke vermoed worden vals, vervalst of geschonden te zijn; doet uitspraak in geschillen van allooï en essaai; treedt op als getuige deskundige in rechtszaken; stelt jaarlijks ten behoeve van de minister een verslag op omtrent de werkzaamheden aan 's Rijks Munt en de toestand van het Nederlandse muntwezen;

12. 's Rijks Munt

belast met het munten en ontmunten van in de wet voorziene munt denominaties; tot 1982 gerechtigd tot het slaan van gouden munten ten behoeve van particulieren; onder door de minister vastgestelde voorwaarden gerechtigd tot het slaan van munten voor buitenlandse mogendheden;

13. Commissie voor het Muntwezen (tot 1958)

ingesteld in 1909; belast met de controle van de door 's Rijks Munt in enig jaar geproduceerde munten; bestaat uit drie door 'Ons' (i.c. de minister) benoemde leden;

14. Commissie voor benoeming tot essaieur van 's Rijks Munt of van de controle bij 's Rijks Munt

ingesteld in 1909; belast met het examineren van hen die voor een benoeming tot essaieur van 's Rijks Munt of van de controle bij 's Rijks Munt in aanmerking willen komen; 's Rijks Muntmeester is lid en voorzitter; de overige (twee) leden worden door 'Ons' (i.c. de minister) benoemd;

15. Adviescommissies op het terrein van het muntwezen

brenge advies uit aan de minister van Financiën in zaken het muntwezen betreffende;

16. De Nederlandsche Bank

circulatiebank voor Nederland; verzorgt de geldsomloop; sinds 1814 als enige gerechtigd tot het uitgeven en intrekken van bankbiljetten; betrokken bij de inname van op gezag van de secretaris-generaal of de minister van Financiën ingetrokken bank- en muntbiljetten (1943 - ....); bepaalt de vorm en hoegrootheid van bankbiljetten; kan opdracht verlenen tot het vermunten van edele metalen; via zijn kantoren betrokken bij de verwisseling en omwisseling, alsmede de inname van munten;

17. de Bankraad

adviseert de minister van Financiën inzake de vaststelling, wijziging en intrekking van besluiten houdende voorschriften omtrent de begrenzing van het gezamenlijk bedrag der omlopende bankbiljetten, bankassignatiën en creditsaldi in rekening courant bij De Nederlandsche Bank;

18. De Javasche Bank

circulatiebank voor Nederlands-Indië; als enige gerechtigd tot het uitgeven van bankbiljetten;

19. de directeur-generaal der posten en telegrafie/PTT

wijst de kantoren der Posterijen/PTT aan waar munten kunnen worden verwisseld of ingewisseld; stelt vast op welke dagen en uren die kantoren voor inwisseling van pasmunt geopend zullen zijn;

20. ambtenaren van de invoerrechten en accijnzen

belast met het opsporen van overtredingen van het verbod op de invoer van in Duitsland of België gangbare munt van zilver of onedel metaal boven een bepaald bedrag (tot 1948);

21. ambtenaren belast met de ontvangsten voor de kassen van openbare lichamen

doen aangifte bij de officier van justitie van het in handen krijgen van munten welke vermoed worden vals, vervalst of geschonden te zijn (tot 1987);

22. leden van de Bedrijfsgroep Handelsbanken/leden van de Bedrijfsgroep Landbouwcredietbanken

betrokken bij de inname van ingetrokken bank- en muntbiljetten van fl. 100 (1945)

23. Rijksbelastingkantoren/administratie der Rijksbelastingen /inspecteurs der belastingen

betrokken bij de intrekking van bank- en muntbiljetten (1943 - ....)

24. ontwerpers

belast met het ontwerpen van de afbeeldingen op munten, dan wel het ontwerpen van munt- en bankbiljetten;

25. The Bureau of the Mint (VS)

tijdens de Tweede Wereldoorlog belast met het slaan van munten voor Nederland en zijn bezittingen;

26. drukkerijen in Nederland (firma Enschedé te Haarlem), de Verenigde Staten en Engeland

belast met het drukken van munt- en bankbiljetten; buitenlandse bedrijven werden alleen tijdens en kort na de Tweede Wereldoorlog ingeschakeld.

6. Overzicht van wet- en regelgeving

6.1. Muntwezen

6.1.1. Muntwet 1901

Wet van den 28sten Mei 1901, Stb. 132, tot nadere regeling van het Nederlandsche Muntwezen.

Vervangt de wetten van 26 november 1847, Stb. 69, 6 juni 1875, Stb. 117, 28 maart 1877, Stb. 43, 9 december 1877, Stb. 215, en 27 april 1884, Stb. 97.

In werking op 1 januari 1902, zie: Besluit van 6 december 1901, Stb. 238.

Voor 1940 laatstelijk gewijzigd bij: Wet van 29 juni 1925, Stb. 308.

Wijzigingen gedurende de onderzoeksperiode:

- Besluiten van de secretaris-generaal van het departement van Financiën van:

18 december 1941, Stcrt. Nr. 248.

10 januari 1942, Stcrt. Nr. 10.

5 maart 1942, Stcrt. Nr. 46.

13 maart 1942, Stcrt. Nr. 51.

27 augustus 1942, Stcrt. Nr. 172.

Ingetrokken bij: Wet van 15 april 1948, Stb. I 156, houdende nieuwe regeling inzake het Nederlandse muntwezen (Muntwet 1948).

Buiten werking: 1 augustus 1948.

Aantekeningen bij de Muntwet 1901:

1) De genoemde wijzigingsbesluiten van de secretaris-generaal van het departement van Financiën betreffen vnl. het invoeren en intrekken van munten.

2) In artikel 3 bis van de wet wordt gesproken over "Het Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van het Rijk". De winst van de aanmuntingen werd, na aftrek van de kosten van aanmuntiging, besteed tot aankoop van inschrijvingen in één of meer Grootboeken der Nationale Schuld, dan wel tot aankoop van schuldbekentenissen, uitgegeven krachtens Nederlandse Leningwetten. De renten van de kapitalen werden aan het Fonds toegevoegd.

De Muntwet van 1948 bevatte een bepaling over de liquidatie van het Fonds.

6.1.2. Muntwet 1948

Wet van 15 april 1948, Stb. I 156, houdende nieuwe regeling in

zake het Nederlandse muntwezen.

In werking op 1 augustus 1948, zie: Besluit van 13 juli 1948, Stb. I 292.

Wijzigingen:

- Wet van 13 mei 1954, Stb. 220, houdende invoering van nieuwe rijksdaalders en guldens (wijziging art. 3; in-trekking art. 12, lid 3).
- Wet van 22 mei 1958, Stb. 296, houdende wijziging van de bepalingen betreffende verbeurdverklaring en inbeslagneming (art. XXI: wijziging van art. 9, lid 4, 5 en 6).
- Wet van 13 juli 1967, Stb. 402 (wijziging art. 2; invoering van nikkelrijksdaalders en guldens).
- Wet van 18 december 1969 (uitgifte van een zilveren tien-guldenstuk in 1970) (aanvulling/wijziging van de artn. 2,3,4,6 en 7).
- Wet van 29 juni 1972, Stb. 347, houdende buitenomloop-stelling zilveren rijksdaalders en guldens (wijziging van de artn. 2, lid 1a, en 3).
- Wet van 29 november 1972, Stb. 677 (uitgifte van een zilveren tienguldenstuk in 1973) (wijziging van art. 4).
- Wet van 10 maart 1982, Stb. 105 (invoering van een vijf-tigguldenstuk) (aanvulling/wijziging van artn. 2,3,6 en 7).
- Wet van 14 oktober 1982, Stb. 593, houdende buitenomloop-stelling van de cent en afschaffing van het recht van aan-munting van gouden dukaten (wijziging van de artn. 2,3,5,6 en 7).
- Wet van 5 juni 1984 (wijziging van de ruimte met betrekking tot de eisen ten aanzien van het gehalte van het zilveren vijftigguldenstuk en de eisen ten aanzien van het gewicht en het gehalte van de gouden dukaat) (wijziging art. 3).

Ingetrokken bij: Wet van 30 september 1987, Stb. 451, tot herziening van de bepalingen betreffende het Nederlandse Muntwezen (Muntwet 1987).

Buiten werking: 15 november 1987.

6.1.3. Muntwet 1987

Wet van 30 september 1987, Stb. 451, tot herziening van de bepalingen betreffende het Nederlandse muntwezen.

In werking per 15 november 1987, zie: Besluit van 3 november 1987, Stb. 510.

6.1.4. Wet omtrent het toezicht en de zorg over de zaken der Munt

Wet van den 28sten Mei 1901, Stb. 130, omtrent het toezicht en de zorg over de zaken der munt zoals deze wet is gewijzigd bij de wet van 1 juli 1909, Stb. 253

Ter vervanging van: Wet van 1 juni 1850, Stb. 25, gewijzigd bij wet van 2 januari 1899, Stb. 11.

In werking per 1 januari 1902, zie: Besluit van 6 december 1901, Stb. 239.

Ingetrokken bij: Wet van 22 december 1955, Stb. 618, houdende bepalingen omtrent het toezicht op en de zorg voor de zaken van de munt (Wet toezicht muntwezen).

Buiten werking: 1 januari 1958.

6.1.5. Wet toezicht Muntwezen

Wet van 22 december 1955, Stb. 618, houdende bepalingen omtrent het toezicht op en de zorg voor de zaken van de munt.

In werking: 1 januari 1958, zie: Besluit van 24 december 1957, Stb. 563.

Ingetrokken bij: Wet van 30 september 1987, Stb. 451 (art. 13, lid 1, van de Muntwet 1987).

6.1.6. Bijzondere regelingen en besluiten met betrekking tot het muntwezen

1. Besluit van den waarnemend secretaris-generaal van het departement van Financiën en den secretaris-generaal van het departement van Justitie van den 21sten oktober 1941, betreffende de circulatie van niet geautoriseerde betaalmiddelen, Verordeningenblad 206/1941.

2. Besluit van de secretarissen-generaal der departementen van Financiën en van Justitie van 21 september 1942, betreffende de inlevering van buitenomloopgestelde munten, Stcrt. 1942, Nr. 183.

3. Besluit van 20 juli 1944, Stb. E 54, houdende bijzondere voorzieningen tot het aanmunten van zilveren teeken- en pasmunt buiten 's Rijks Munt en voor het in omloop brengen van deze munt.

4. Besluit van 20 juli 1944, Stb. E 55, houdende afwijking van het in het tweede en het vierde lid van artikel 3 van de Muntwet gestelde verbod ten aanzien van de buiten 's Rijks Munt geslagen teeken- en pasmunt.

5. Besluit van 14 september 1944, Stb. E 87, houdende voorlopige geldig verklaring van tijdens de bezetting in omloop gebrachte munten.

6. Besluit van 16 juni 1945, Stb. F 108, betreffende wijziging van het Koninklijk Besluit van 14 september 1944, Stb. E 87, houdende voorlopige geldig verklaring van tijdens de bezetting in omloop gebrachte munten.

7. Besluit van 3 augustus 1945, Stb. F 183, houdende vaststelling van het Machtigingsbesluit Geldzuivering.

8. Wet van 16 maart 1940, Stb. 402, houdende voorloopige voorziening ten aanzien van de waardebepaling van den voorraad gouden munt en gouden muntmateriaal van de Nederlandsche Bank en regeling van de gevolgen dier voorziening (geen handelingen).

6.2. Bankbiljetten, muntbiljetten en zilverbons (papiergeld)

6.2.1. Bankwet 1937

Besluit van 1 maart 1937, Stb. 401, ter bekendmaking van den tekst der bepalingen, waaronder De Nederlandsche Bank gerechtigd is als circulatiebank werkzaam te zijn.

In werking: 1 april 1937.

Wijzigingen:

- Besluit van den secretaris-generaal van het departement van Financiën van 26 maart 1942, Stcrt. nr. 62.

Opgeschort bij:

- Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied van 26 juni 1943, Verordeningenblad 58/1943, betreffende De Nederlandsche Bank (op grond van par. 5 van het Decreet van den Führer over de uitoefening van de regeeringsbevoegdheden in Nederland van 18 mei 1940).
- Bij Besluit van 26 april 1945, Stb. F 61, betreffende de uitoefening van de bevoegdheden met betrekking tot De Nederlandsche Bank, werd bepaald dat de bevoegdheden, welke bij Verordening van de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandse gebied van 26 juni 1943, Verordeningenblad 58/1943, aan hemzelf waren toegekend, en bij Besluit van 17 september 1944, Stb. E 93, aan "Ons" waren toegekomen, uitgeoefend moesten worden door de minister van Financiën; hetzelfde gold voor de bevoegdheden van de president en de directie van De Nederlandsche Bank.

Weer in werking bij:

- Besluit van 1 oktober 1945, Stb. F 204, tot wederinvoering van de Bankwet 1937.

(Artikel 10 van dit besluit voorzag in de opzegging van het recht van De Nederlandsche Bank N.V. om als circulatiebank werkzaam te zijn, op zijn vroegst per 1 januari 1946).

Ingetrokken bij: Wet van 23 april 1948, Stb. I 166, houdende

nieuwe bepalingen nopens het Statuut van De Nederlandsche Bank N.V. (Bankwet 1948).

Buiten werking: 1 augustus 1948.

Aantekeningen bij de Bankwet 1937:

1) Bij Wet van 18 juli 1904, Stb. 189, werd aan de bankbiljetten der Nederlandsche Bank de hoedanigheid van wettig betaalmiddel toegekend.

6.2.2. Bankwet 1948

Wet van 23 april 1948, Stb. I 166, houdende nieuwe bepalingen nopens het Statuut van De Nederlandsche Bank N.V.

Vervangt: de Bankwet 1937, Stb. 401; de Wet van 18 juli 1904, Stb. 189; artikel 5 van de Wet van 30 september 1936, Stb. 403; Besluit van 26 april 1945, Stb. F 61; Besluit van 1 oktober 1945, Stb. F 204.

In werking: 1 augustus 1948, zie: Besluit van 12 juli 1948, Stb. I 291.

Aantekeningen bij de Bankwet 1948:

1) De wijzigingen in de Bankwet 1948 zijn voor wat betreft de bankbiljettencirculatie niet relevant.

6.2.3. Wet tot uitgifte van zilverbons

Wet van den 6den augustus 1914, Stb. 377, tot uitgifte van zilverbons.

In werking: 6 augustus 1914.

Laatste wijziging voor aanvang onderzoeksperiode: Wet van den 7den december 1918, Stb. 782, tot nadere vaststelling van het bedrag waarvoor zilverbons kunnen worden uitgegeven en tot aanvulling der wet van 6 augustus 1914, Stb. 377.

6.2.4. Bijzondere regelingen en besluiten ten aanzien van papiergeld

1. Verordening van de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied van 26 juni 1943, Verordeningenblad Nr. 58/1943, betreffende de Nederlandsche Bank.

2. Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied van 13 maart 1943, Verordeningenblad Nr. 29/1943, betreffende de waardeloosverklaring der bankbiljetten van 500 en 1000 gulden.

Aantekeningen bij Verordening 58/1943:

1) Op grond van artikel 5 van het Decreet van den Führer betreffende de uitoefening van de regeeringsbevoegdheden in Nederland van 18 mei 1940.

2) De artikelen 2, 3, 4 en 6 van deze Verordening werden ingetrokken bij Besluit van 10 juli 1945, Stb. F 121, houdende nadere voorschriften betreffende de waardeloos verklaarde bankbiljetten van fl. 500 en fl. 1000, behoudens ten aanzien van de waardeloos verklaarde bankbiljetten die tijdens de vijandelijke bezetting werden ingeleverd en die op de dag waarop dit besluit in werking treedt nog niet waren ingewisseld.

3) De Wet van 25 januari 1951, Stb. 25, houdende beëindiging van de voorlopige handhaving van bezettingsmaatregelen, bepaalde dat deze Verordening van kracht zou blijven. De periode van geldigheid werd opnieuw verlengd bij Wet van 21 december 1951, Stb. 584, Wet van 2 januari 1953, Stb. 20, Wet van 10 februari 1954, Stb. 32, Wet van 12 februari 1955, Stb. 18. Ingetrokken per 15 februari 1956 (?).

3. Besluit van den secretaris-generaal van het departement van Financiën van 21 juli 1943, Stcrt. Nr. 147, tot aanvulling van de Verordening van de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied betreffende de waardeloosverklaring der bankbiljetten van 500 en 1000 gulden (Eerste aanvullingsbesluit waardeloosverklaring bankbiljetten).

Aantekeningen bij het Besluit van 21 juli 1943:

1) Ingetrokken bij Besluit van 10 juli 1945, Stb. F 121, houdende nadere voorschriften betreffende de waardeloos verklaarde bankbiljetten van fl. 500 en fl. 1000 behoudens ten aanzien van de waardeloos verklaarde bankbiljetten die tijdens de vijandelijke bezetting werden ingeleverd en die op de dag waarop dit besluit in werking treedt nog niet waren ingewisseld.

4. Besluit van den secretaris-generaal van het departement van Financiën van 21 juli 1943, Stcrt. Nr. 147, ter uitvoering en aanvulling van de Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied betreffende waardeloosverklaring der bankbiljetten van 500 en van 1000 gulden (Tweede aanvullingsbesluit waardeloosverklaring bankbiljetten).

Aantekeningen bij het Besluit van 21 juli 1943:

1) Ingetrokken bij Besluit van 10 juli 1945, Stb. F 121, houdende nadere voorschriften betreffende de waardeloos verklaarde bankbiljetten van fl. 500 en fl. 1000 behoudens ten aanzien van de waardeloos verklaarde bankbiljetten die tijdens de vijandelijke bezetting werden ingeleverd en die op de dag waarop dit besluit in werking treedt nog niet waren ingewisseld, alsmede ten aanzien van de begane

strafbare feiten.

5. Besluit van 10 juli 1945, Stb. F 121, houdende nadere voorschriften betreffende de waardeloos verklaarde bankbiljetten van fl. 500 en fl. 1000.

6. Besluit van 5 juli 1945, Stb. F 115, betreffende 'Besluit intrekking bank- en muntbiljetten van honderd gulden'.

7. Beschikking van den minister van Financiën van 6 maart 1946, Stb. G 62, houdende vaststelling van de Beschikking na-inlevering bank- en muntbiljetten en zilverbons.

Aantekeningen bij de Beschikking van 6 maart 1946:

1) Gewijzigd bij Beschikking van 3 juni 1946, Stb. G 141, Beschikking van 24 november 1947, Stb. H 376, Beschikking van 14 juni 1950, Stb. K 231.

8. Besluit van 19 september 1940, Stb. A 13, houdende voorschrift ten aanzien van de overneming door den Staat der Nederlanden van Bankbiljetten uitgegeven door De Nederlandsche Bank [MvF, MvK, MvBZ, MvJ].

6.3. Noodwet Financieel Verkeer

Wet van 25 mei 1978, Stb. 348, houdende regelen inzake voorzieningen op het gebied van het financiële verkeer in buitengewone omstandigheden.

In werking: 5 juli 1978, met uitzondering van de artikelen 3 - 32.

Aantekeningen bij de Noodwet Financieel Verkeer:

1) In artikel 1 van de Noodwet Financieel verkeer worden de volgende, voor dit onderwerp relevante definities gehanteerd:

- noodgeld: betaalmiddelen, welke van overheidswege in omloop worden gebracht ter vervanging van 's Rijks munten;
- hulpgeld: penningen, bonnen, zegels en dergelijke, welke door anderen dan de overheid of de Bank (= De Nederlandsche Bank) in buitengewone omstandigheden in omloop worden gebracht of als betaalmiddel worden gebruikt.

2) De artikelen van de Wet worden, op voordracht van de minister-president, in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden door 'Ons' in werking gesteld. Het voortduren van de werking van die artikelen wordt bij Wet geregeld.

3) Bij algemene maatregel van bestuur worden de autoriteiten aangewezen, die onder daarbij te stellen regelen in enig gebied de daarbij aangewezen bevoegdheden, welke in deze wet aan onze

minister worden toegekend, uitoefenen, zolang de verbinding tussen dat gebied en onze minister is verbroken (artikel 34). Waar in de handelingen de minister wordt genoemd kan dus ook gelezen worden 'of daartoe aangewezen autoriteiten'.

4) De in de Wet genoemde bijzondere omstandigheden hebben zich na invoering van de Wet nog niet voorgedaan.

6.4. Wetgeving voor Nederlands-Indië en Nieuw-Guinea

6.4.1. Indische Muntwet 1912

Wet van den 31sten oktober 1912, Stb. 325, houdende nadere regeling van het Nederlandsch-Indisch muntwezen [MvK].

Ter vervanging van de Wet van 1 mei 1854, Stb. 75, laatstelijk gewijzigd bij Wet van 11 januari 1901, Stb. 31.

In werking: bepaald bij Ordonnantie.

Voor 1940 laatstelijk gewijzigd bij: Wet van 17 juli 1936, Stb. 907.

Wijzigingen na 1940:

- Besluit van 20 februari 1942, Stb. C 11, houdende wijziging van de staat in artikel 6 der Indische Muntwet [MvK]
- Besluit van 5 februari 1945, Stb. F 16, houdende bekrachtiging van de ordonnantie van 23 november 1944, nr. 1, tot wijziging van artikel 6 van de Indische Muntwet 1912 [MvK].

6.4.2. Wet Geldregeling Nieuw-Guinea

Wet van 10 augustus 1951, Stb. 346, houdende voorzieningen met betrekking tot het geldwezen van Nieuw-Guinea.

Vervangt de Wet van 31 oktober 1912, Stb. 325, houdende nadere regeling van het Nederlandsch-Indische Muntwezen, de Javasche Bankwet 1922, Stb. 159, het Besluit van 2 maart 1943, Staatsblad D 8, houdende machtiging tot uitgifte van biljetten aan toonder als betaalmiddel in Nederlandsch-Indië, de ordonnantie van 20 november 1947, Staatsblad van Indonesië 205.

In werking: met terugwerkende kracht op 30 maart 1950.

Aantekeningen bij de Wet geldregeling Nieuw-Guinea:

1) Aan deze wet ging vooraf: Besluit van 13 maart 1950, Stb. K 81, houdende een voorlopige voorziening met betrekking tot het geldwezen van Nieuw-Guinea (Besluit geldregeling Nieuw-Guinea).

2) Artikel 2 van de Machtigingswet Nieuw-Guinea maakte het nodig dit besluit bij wet te bevestigen. Het besluit trad in werking op 30 maart 1950.

3) Het Besluit van 29 december 1949, Stb. J 599, houdende voorzieningen in een afzonderlijke bewindvoering in Nieuw-Guinea, bepaalde in artikel 155: 'Het muntstelsel wordt bij wet geregeld.'

6.4.3. Circulatiebankwetgeving voor Nederlands-Indië

6.4.3.1. Wet tot nadere aanvulling van het Reglement op het beleid der Regering van Nederlands-Indië

Wet van den 31sten maart 1922, Stb. 158, tot nadere aanvulling van het Reglement op het beleid der Regering van Nederlandsch-Indië.

In werking: 1 april 1922.

Aantekening bij de Wet tot nadere aanvulling ... etc.:

1) In de aanhef van deze wet wordt gesteld, dat het wenselijk is, dat bij wet bepalingen worden vastgesteld '... nopens de oprichting of vestiging in Nederlandsch-Indië van circulatiebanken, alsmede betreffende de uitgifte en het in omloop brengen daar te lande van bankbiljetten ...'.

De wet bepaalde in artikel 1 dat het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch-Indië, vastgesteld bij de wet van 2 september 1854, Stb. 129 (Indisch Staatsblad 1855, 2), aangevuld moest worden met een artikel 130a: 'Geene instelling kan in Nederlandsch-Indië als circulatiebank werkzaam zijn en geene bankbiljetten mogen in Nederlandsch-Indië worden uitgegeven of in omloop gebracht anders dan krachtens eene wet, op den voet en de voorwaarden bij zoodanige wet te stellen. Onder circulatiebank wordt verstaan elke instelling, die, hetzij uitsluitend, hetzij als een deel harer operatiën, bankbiljetten uitgeeft of in omloop brengt.' De in dit artikel bedoelde wet was de Javasche Bankwet 1922.

6.4.3.2. Javasche Bankwet 1922

Wet van den 31sten maart 1922, Stb. 159, tot vaststelling van eene Javasche Bankwet 1922.

In werking: 1 april 1922.

Gewijzigd bij:

- Wet van den 30sten april 1927, Stb. 129
- Wet van den 13den november 1930, Stb. 421
- Wet van den 2den augustus 1935, Stb. 488

Aantekening bij de Javasche Bankwet 1922:

1) Bij Besluit van 2 januari 1906, Stb. 26, gewijzigd in 1908 en 1909, was aan de Javasche Bank het recht verleend om tot en met 31 maart 1921, later met één jaar verlengd, als circulatiebank in Nederlandsch-Indië werkzaam te zijn. De zaak werd nu

wettelijk geregeld.

6.4.3.3. Wet tot toekenning van de hoedanigheid van wettig betaalmiddel aan de biljetten der Javasche Bank

Wet van den 31sten maart 1922, Stb. 160, tot toekenning van de hoedanigheid van wettig betaalmiddel in Nederlandsch-Indië aan de biljetten der Javasche Bank.

In werking: 1 april 1922.

Aantekening bij de Wet tot toekenning ... etc.:

1) In artikel 3 van het Besluit van 3 februari 1944, Stb. E 10, houdende tijdelijke maatregelen nopens de uitoefening van het bankbedrijf in Nederlandsch-Indië, werd het recht van de Javasche Bank tot het uitgeven van bankbiljetten geschorst tot een door de Gouverneur-Generaal te bepalen tijdstip.

7. Handelingen

In het onderstaande zijn de handelingen opgenomen van een deel van de in hoofdstuk 5 genoemde actoren. Niet opgenomen zijn:

- de handelingen van de Staten-Generaal, de Raad van State en de Bijzondere Raad van Advies, daaraan zal in andere PIVOT-onderzoeken aandacht worden besteed; de handelingen van deze organen zijn ook weinig specifiek voor het betreffende onderwerp;
- de handelingen van instellingen en personen die niet vallen onder de werking van de Archiefwet 1962.

In een aantal gevallen wordt afgeweken van de PIVOT-gedachte dat de handelingen van instellingen of personen die ressorteren onder een ander ministerie dan Financiën, in een PIVOT-onderzoek dat betrekking heeft op (een deel van) een beleidsterrein van - het ministerie van Financiën niet hoeven worden opgenomen. Voor de volledigheid zijn bij voorbeeld de handelingen van de directeur-generaal der PTT (ministerie van Verkeer en Waterstaat), en die van de minister van Koloniën (en zijn rechtsopvolgers) wel vermeld.

De handelingen zijn in eerste instantie geordend naar deelonderwerp:

- 1) munten;
- 2) bankbiljetten;
- 3) zilverbons en muntbiljetten;
- 4) noodwet financieel verkeer;
- 5) Nederlands-Indië en Nieuw-Guinea.

Binnen de deelonderwerpen is in grote lijnen de navolgende ordening aangehouden:

- 1) handelingen voortvloeiend uit zeer 'algemene wetten' als bij voorbeeld de Grondwet;
- 2) handelingen op basis van meer 'specifieke wetten' en direct uit die 'specifieke wetten' voortvloeiende lagere regelgeving;
- 3) handelingen op basis van bijzondere regelingen (niet direct uit 'specifieke wetten' voortvloeiend).

De handelingen zijn per wet of regel per actor bij elkaar gezet. De volgorde van de handelingen wordt in het algemeen bepaald door de nummering van de artikelen waaruit zij voortvloeien.

In de datablocs is bij 'periode' aangegeven gedurende welk deel van de onderzoeksperiode een bepaalde handeling werd verricht. Wanneer als beginjaar 1940 is vermeld wil dat echter niet zeggen dat een handeling voor dat jaar niet plaatsvond. Een jaartal tussen () geeft aan dat een voor het onderzoek relevant - want in 1940 nog van kracht zijnd - 'produkt', waaruit handelingen voortvloeien, van voor 1940 dateert.

Bij 'grondslag' is het artikel van de wet of regeling weergegeven waaruit de handeling voortvloeit.

Bij 'produkt' is aangegeven wat een bepaalde handeling voor de omgeving (de samenleving, een ander overheidsorgaan) van een actor concreet heeft opgeleverd. Wanneer een handeling resulteert in de totstandkoming van wet- en regelgeving worden daarbij de navolgende bestuurlijk-juridische niveaus onderscheiden:

- 1) wetten van algemene strekking;
- 2) algemene maatregelen van bestuur en grote Koninklijke Besluiten; beide zijn van algemene strekking en onderworpen aan het oordeel van de Raad van State;
- 3) ministeriële regelingen van algemene strekking (ook wel aangeduid als beschikking, besluit of verordening; in Aanwijzingen voor de wetgevingstechniek, Stcrt. 1984, nr. 52, wordt aangeraden deze categorie regeling te noemen) en kleine Koninklijke Besluiten van algemene strekking;
- 4) wetten, beschikkingen en kleine Koninklijke Besluiten, niet van algemene strekking.

Aan de beschrijving van de handelingen is een drietal typeringen toegevoegd. De typeringen zijn er op gericht om inzicht te geven in a) het belang van de handeling in het beleidsproces en b) de mate van beslissingsvrijheid van de actor bij het verrichten van een handeling.

De eerste typering - fase - heeft betrekking op de plaats van de handeling in het beleidsproces en is gebaseerd op een model van Hoogerwerf (zie: A. Hoogerwerf, red., Overheidsbeleid, Alphen aan den Rijn, 1989.). Deze definieert beleid als 'het streven naar het bereiken van bepaalde doeleinden met bepaalde middelen en bepaalde tijdskeuzes.' Binnen het beleidsproces onderscheidt Hoogerwerf de volgende fasen:

- agendavorming: de fase waarin maatschappelijke problemen de aandacht van het publiek en/of de beleidsbepalers krijgen;
- beleidsvoorbereiding: het verzamelen en analyseren van informatie en het formuleren van adviezen met het oog op het te voeren beleid; hiertoe behoort ook het ontwerpen van beleid, dat wil zeggen het uitdenken, formuleren en toelichten van een te voeren beleid;
- beleidsbepaling: het nemen van beslissingen (besluitvorming) over de inhoud van het beleid; hiertoe behoort met name het kiezen en specificeren van de doeleinden, de middelen en de tijdstippen;
- beleidsuitvoering (implementatie): het toepassen van de gekozen middelen voor de gekozen doeleinden;
- beleidsevaluatie: het beoordelen van de inhoud, het proces en/of de effecten van een beleid;
- terugkoppeling (feedback): het verwerken van informatie en van een evaluatie inzake de inhoud, het proces en/of de effecten van een beleid en het bijsturen (opnieuw bepalen) van het beleid en het beleidsproces op basis daarvan;
- beleidsbeëindiging (terminatie): het staken van een gevoerd beleid.

Een tweede typering is die van de werking. De beschrijving van de werking dient om meer inzicht te krijgen in het effect ervan voor de handelingsvrijheid bij andere handelingen binnen het beleidsproces:

- algemeen geldend: als het onderdeel van de beleidsvorming of beleidsuitvoering waar de handeling deel van uitmaakt bijdraagt aan het totstandkomen van een besluit van algemene strekking; een besluit van algemene strekking is een besluit dat niet beoogt rechten of verplichtingen in het leven te roepen (of te wijzigen of te doen vervallen) voor één of een beperkt aantal natuurlijke of rechtspersonen met uitsluiting van anderen, doch voor personen en groepen die in hun geheel en in abstracto worden aangeduid; voorbeelden: besluiten tot vaststelling van algemeen verbindende regels (wet, algemene maatregel van bestuur, ministeriële regeling), goedkeuring van zulke besluiten, besluiten tot vaststelling van de datum van inwerkingtreding van besluiten houdende algemeen verbindende regels, besluiten tot het algemeen verbindend verklaren van collectieve arbeidsovereenkomsten;
- beschikkend: als het onderdeel van de beleidsvorming of -uitvoering waar de handeling deel van uitmaakt bijdraagt aan het totstandkomen van een beschikking; een beschikking is een rechtshandeling, namelijk een schriftelijk besluit van een administratief orgaan, die niet van burgerrechtelijke aard is en geen algemene strekking heeft; ook de weigering van een beschikking wordt opgevat als een beschikking;
- planvormend: als het onderdeel van de beleidsvorming of -uitvoering waar de handeling deel van uitmaakt bijdraagt aan de totstandkoming van een plan;
- beleidsovereenkomst: als het onderdeel van de beleidsvorming of -uitvoering waar de handeling deel van uitmaakt bijdraagt aan de totstandkoming van het sluiten van een overeenkomst tussen twee of meer overheidsorganen of tussen een overheidsorgaan en een niet-overheidsorgaan.

Als laatste typering wordt de handeling inhoudelijk gekarakteriseerd. De lijst van karakteriseringen is niet uitputtend: toevoegingen zijn mogelijk. De karaktertypen zijn:

- toezichthoudend: wakend dat personen dan wel organisaties zich gedragen, zaken zijn ingericht, of handelingen worden uitgevoerd volgens de daarop betrekking hebbende wet- en regelgeving; toezichthoudend houdt altijd een verplichting van de overheid in;
- adviserend: schriftelijk of mondeling zijn mening mededelend, ambtshalve of als deskundige, over een bepaald beleid of een bepaalde zaak;
- kaderstellend: de middelen of regels scheppend die voorwaarde zijn voor een andere taak danwel handeling;
- uitvoerend: de handelingen of de concrete activiteiten verrichtend, waarbij de vormgeving nauwelijks interpretatieruimte bevat;
- toetsend: beoordelend, aan de hand van te voren vastgestelde criteria, of wet- en regelgeving het beoogde effect hebben gehad;
- onderzoekend: pogend een zaak meer in bijzonderheden of in

haar aard te leren kennen; zich bezighoudend met de beantwoording dan wel oplossing van een bepaald vraagstuk;

- opsporend: door zoeken bepaalde zaken ontdekkend;
- basisregistrerend: de gehele of gedeeltelijke inhoud van akten vermeldend in registers welke door de overheid worden bijgehouden;
- informerend: informatie gevend aan burgers of (overheids)organen.

7.1. MUNTEN

7.1.1. Grondwet

7.1.1.1. Handelingen van de minister van Financiën

1)

Periode: 1940 - 1990
Grondslag: art. 178 en 179; sinds 1948 art. 184 en 185; sinds 1972 art. 191 en 192; sinds 1983 art. 106
Handeling: het voorbereiden van de totstandkoming, wijziging en intrekking van wetten op het gebied van het muntwezen
Produkt(en): wetten van algemene strekking (N.B. Zie overzicht hoofdstuk 6)
Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteit kaderstellend

2)

Periode: 1940 - 1990
Grondslag: ----
Handeling: het voorbereiden en vaststellen van beleidsnota's inzake het muntwezen
N.B. Het opstellen van beleidsnota's is als zodanig niet in de Grondwet opgenomen. Het maakt echter deel uit van de voorbereiding van de totstandkoming van wet- en regelgeving.
Produkt(en): beleidsnota's
Typering: fase beleidsvoorbereiding
niveau n.v.t.
activiteit kaderstellend

3)

Periode: (1940)1945 - 1990
Grondslag: diverse artikelen
Handeling: het beantwoorden van vragen inzake het muntwezen van a) individuele burgers en b) (individuele) leden der Staten-Generaal (op basis van interpellatierecht en individueel vragenrecht gesteld); het verstrekken van inlichtingen aan de Commissies van de verzoekschriften van de Eerste en Tweede Kamer
N.B. De rechten van burgers en kamerleden werden en worden nader geregeld in de Reglementen van Orde van de Eerste en Tweede Kamer en van de Commissies voor de Verzoekschriften.
Produkt(en): (schriftelijke) antwoorden
Typering: fase beleidsvaststelling/-evaluatie/-uitvoering
niveau n.v.t.
activiteit informerend

**7.1.2. Decreet van den Führer over de uitoefening van de
regeringsbevoegdheden in Nederland, 18 mei 1940,
Rijkswetblad I, p. 778**

N.B. Paragraaf 1 van het Decreet bepaalt dat het opperste
regeringsgezag wordt uitgeoefend door de Rijkscommissaris. De
door hem uitgevaardigde verordeningen hebben kracht van wet
(paragraaf 5).

In de op dit Decreet gebaseerde Verordening van de Rijkscom-
missaris van 29 mei 1940, Verordeningenblad Nr. 3/1940, tot
uitoefening van de regeringsbevoegdheden in Nederland, werd in
artikel 1 gesteld dat de Rijkscommissaris alle bevoegdheden
heeft, welke volgens de Grondwet aan de koning en de regering
toekwamen.

**7.1.2.1. Handelingen van de Rijkscommissaris voor het bezette
Nederlandsche gebied**

4)

Periode: 1940 - 1945

Grondslag: par. 5

Handeling: het voorbereiden, vaststellen, wijzigen en intrekken
van wetgeving op het gebied van het muntwezen

Produkt(en): wetten van algemene strekking (N.B. Zie over-
zicht hoofdstuk 6)

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

7.1.3. Muntwet 1901, 1948, 1978

7.1.3.1. Handelingen van de minister van Financiën

5)

Periode: 1940 - 1948

Grondslag: Mw. 1901, art. 3 bis

Handeling: het opstellen van een jaarrekening ten behoeve van de
Staten-Generaal ter verantwoording van de
bedragen, welke ingevolge art. 3 bis besteed
zijn tot aankoop of ontvangen zijn wegens ver-
koop van Nationale Schuld ten laste, danwel ten
bate van 'Het Fonds uit de zuivere winsten,
verkregen uit aanmuntingen voor rekening van het
Rijk'

Produkt(en): verantwoording (jaarrekening)

Typering: fase beleidsuitvoering/-evaluatie
niveau n.v.t.
activiteit informerend

N.B. Bij Wet van den 29sten november 1935, Stb. 685, tot verla-
ging van de openbare uitgaven, werd bepaald dat de renten van

het 'Fonds uit ... etc.' in afwijking van het bepaalde in artikel 3 bis gedurende de jaren 1936 - 1940 ten bate van de gewone dienst van de Rijksbegroting zouden komen. Bij Besluit van den secretaris-generaal van het departement van Financiën van 22 januari 1941, Stcrt. 30 januari 1941, Nr. 21, betreffende de verantwoording van de renten van de kapitalen van het 'Fonds uit ... etc.', werd bepaald dat dit ook gedurende de jaren 1941 - 1945 het geval zou zijn.

6)

Periode: 1948 - 1969

Grondslag: Mw. 1948, art. 11, lid 1

Handeling: het stellen van regels inzake de liquidatie van het 'Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van het Rijk'

Produkt(en): regels inzake liquidatie

N.B. De liquidatie van het Fonds is geregeld in de begrotingswetten van 1968 en 1969.

Typering: fase   beleidsvaststelling
niveau   algemeen geldend
activiteitkaderstellend

7)

Periode: (1926)1940 - 1990

Grondslag: Mw. 1901, art. 12

Mw. 1948, art. 4, lid 1, later lid 2 [1969], later lid 5 [1972]; art. 4, lid 3 [sinds 1972]; art. 5, lid 1; art. 7

Mw. 1987, art. 5, lid 1; art. 6, lid 3; art. 7

Handeling: het vaststellen, wijzigen en intrekken van Koninklijke Besluiten ('kleine KB's van algemene strekking)

Produkt(en):

MUNTWET 1901

- op basis van artikel 12

1) Besluit van 7 mei 1926, Stb. 112, houdende aanwijzing der kantoren, waar de pasmunt tegen Rijksdaalders, guldens en halve guldens kan worden ingewisseld [GT] [Min van Waterstaat - Posterijen en Telegrafie]

MUNTWET 1948

- op basis van artikel 4

2) Besluit van 13 juli 1948, Stb. I 293, tot uitvoering van artikel 4, lid 1, der Muntwet 1948 (vaststellen van de beelddenaar) [GT/BG]

3) Besluit van 28 juli 1954, Stb. 361, houdende vaststelling van enkele bestanddelen van de beelddenaar der zilveren rijksdaalders

en guldens [ingetrokken 1967, Stb. 569 [GT/BG]

4) Besluit van 14 november 1967, Stb. 569, houdende vaststelling van enkele bestanddelen van de beeldenaar van de zilveren en de nikkelen rijksdaalders en guldens [GT/DBG en FIPULI]

5) Besluit van 19 februari 1970, Stb. 119, houdende vaststelling van enkele bestanddelen van de beeldenaar van het zilveren tienguldenstuk [GT/DBG en FIPULI]

6) Besluit van 7 mei 1973, Stb. 254, houdende vaststelling van enkele bestanddelen van de beeldenaar van het zilveren tienguldenstuk, bedoeld in artikel 4, tweede lid, van de Muntwet 1948 [GT/DBG]

7) Besluit van 2 september 1978, Stb. 470, houdende vaststelling van enkele bestanddelen van de beeldenaar van de keerzijde van de rijksdaalder met het jaartal 1979 [GT/DBG/FMI/FIB]

8) Besluit van 12 juli 1980, Stb. 406, houdende vaststelling van enkele bestanddelen van de beeldenaar van de rijksdaalder en gulden die in 1980 worden uitgegeven ter gelegenheid van de troonopvolging [GT/DBG/FMI/FIB]

9) Besluit van 18 januari 1982, Stb. 23, regelende de beeldenaar van een aantal van 's Rijks munten [GT/DBG]

10) Besluit van 29 mei 1982, Stb. 331, houdende vaststelling van enkele bestanddelen van de beeldenaar van het zilveren vijftigguldenstuk, dat in 1982 wordt uitgegeven ter gelegenheid van het feit dat Nederland en de Verenigde Staten van Amerika in 1982 gedurende 200 jaar diplomatieke betrekkingen onderhouden [GT/CDJZ]

11) Besluit van 11 april 1984, Stb. 259, houdende vaststelling van enkele bestanddelen van de beeldenaar van het zilveren vijftigguldenstuk, dat in 1984 wordt uitgegeven ter herdenking van de 400ste sterfdag van Willem van Oranje op 10 juli 1984 [GT/DBG/FMI/FIB]

12) Besluit van 7 januari 1987, Stb. 4, houdende vaststelling van enkele bestanddelen van het zilveren vijftigguldenstuk dat in 1987 wordt uitgegeven ter gelegenheid van het vijftigjarig huwelijk van hunne Koninklijke Hoogheden Prinses Juliana en Prins Bernhard op 7 januari 1987 [GT/DBG/FMI]

- op basis van artikel 7

13) Besluit van 15 juli 1948, Stb. I 314, houdende aanwijzing der kantoren, waar munten tegen onbeperkt wettig betaalmiddel, onbeperkt wettig betaalmiddel tegen munten en munten van iedere nominale waarde tegen munten van andere nominale waarden kunnen worden verwisseld of ingewisseld [zie ook art. 19 van de Bankwet 1948] [GT/BG] [Min van V&W/Afd. PTT]

- op basis van artikel 5

14) Besluit van 13 juli 1948, Stb. I 294, houdende vaststelling van de bedragen tot welke 's-Rijks munten, bedoeld in artikel 2, onder 1 b en c van de Muntwet 1948, mogen worden geslagen [GT/BG]

15) Besluit van 7 juli 1954, Stb. 302, houdende vaststelling van maximum aanmuntingsbedragen voor guldens, kwartjes, dubbeltjes en stuivers [GT/DBG]

16) Besluit van 7 februari 1983, Stb. 77, houdende de intrekking van het Koninklijk Besluit van 7 juli 1954, Stb. 302 [GT/DBG]

MUNTWET 1987

- op basis van artikel 7

17) Besluit van 3 november 1987, Stb. 508, houdende vaststelling van de voorwaarden waaronder en aanwijzing van de kantoren waar inwisseling kan plaatsvinden van munten met de hoedanigheid van wettig betaalmiddel tegen andere dergelijke munten of tegen ander wettig betaalmiddel en van ander wettig betaalmiddel tegen dergelijke munten [ingetrokken 1992, Stb. 41] [GT/DBG]

- op basis van artikel 5, lid 1

18) Besluit van 3 november 1987, Stb. 509, tot vaststelling van de bestanddelen van de beeldenaar van het vijf-guldenstuk [GT/DBG]

19) Besluit van 21 juni 1988, Stb. 317, houdende de vaststelling van enkele bestanddelen van de beeldenaar van het zilveren vijftigguldenstuk dat in 1988 wordt uitgegeven ter gelegenheid van de herdenking van de overtocht van Prins Willem III van Oranje Nassau naar Engeland en de kroning van Prins Willem III en zijn Britse gemalin Prinses Mary Stuart tot Koning en Koningin van Engeland, Schotland en Ierland en de daarop gevolgde vrijwel 300 jaar ononderbroken vriendschap tussen het Nederlandse en Britse Volk [GT/DBG/FMI]

20) Besluit van 2 november 1989, Stb. 512, houdende vaststelling van enkele bestanddelen van de beeldenaar van het zilveren vijftigguldenstuk dat in 1990 wordt uitgegeven ter gelegenheid van het feit dat in 1990 het Koninkrijk der Nederlanden 100 jaar ononderbroken door vorstinnen wordt geregeerd [GT/DBG/FMI]

21) Besluit van 30 november 1990, Stb. 590, houdende vaststelling van enkele bestanddelen van de beeldenaar van het zilveren vijftigguldenstuk dat in 1991 wordt uitgegeven ter gelegenheid van het vijftientigjarige huwelijksfeest van Hare Majesteit de Koningin en Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Claus der Nederlanden op 10 maart 1991 [GT/DBG/FMI]

De Muntwet 1987 voorziet verder in de mogelijke vaststelling van:

- Besluit(en) om munten, stempels en ontwerpen van stempels voor munten niet aan 's-Rijks Munt te laten vervaardigen [op basis van artikel 6, lid 3]

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteit kaderstellend

8)

Periode: 1972 - 1987

Grondslag: Mw. 1948, art. 4, lid 4

Handeling: het vaststellen, intrekken en wijzigen van beschikkingen (ministeriële regelingen van algemene strekking), waarin de minister bepaald welk deel van de uit te geven zilveren tienguldenstukken uitsluitend op bestelling bij 's Rijks Munt verkrijgbaar zal zijn op door hem vast te stellen voorwaarden en tegen een door hem vast te stellen prijs

Produkt (en) :

1) Beschikking van 8 augustus 1973, Nr. A 73 - 15347, Stcrt. 9 augustus 1973, Nr. 153, houdende vaststelling van de voorwaarden waarop en de prijs waarvoor de tienguldenstukken als bedoeld in artikel 4, lid 2, van de Muntwet 1948, die uitsluitend op bestelling bij 's-Rijks Munt verkrijgbaar zijn, kunnen worden verkregen [GT/DBG/NMZ/M&B]

2) Beschikking van 9 april 1974, Nr. A 74 - 5692, Stcrt. 10 april 1974, Nr. 71, houdende vaststelling van de oplaag van numismatische jubileumtjentjes [GT/DBG/NMZ/MB]

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteit kaderstellend

9)

Periode: 1940 - 1948

Grondslag: Mw. 1901, art. 15

Handeling: het opstellen van een jaarlijks overzicht, waarin wordt medegedeeld hoeveel van elke muntsoort er in het afgelopen jaar voor rekening zowel van bijzondere personen als van het Rijk is aangemunt en van Rijkswegge is ingetrokken, ter publicatie in de Staatscourant

Produkt (en) : jaaroverzicht

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteit informerend

10)

Periode: (1901)1940 - 1990

Grondslag: Mw. 1901, art. 18; art. 19; art. 23

Mw. 1948, art. 10, lid 2; art. 12, lid 1

Mw. 1987, art. 3; art. 4, lid 1; art. 8, lid 1;
art. 8, lid 2

Handeling: het voorbereiden van de totstandkoming, wijziging en intrekking van algemene maatregelen van bestuur

Produkt (en) :

MUNTWET 1901

- op basis van artikel 18

1) Besluit van 12 december 1901, Stb. 265, regelende de wijze

van intrekking van munten, die ingevolge artikel 18, eerste lid, der Muntwet 1901 moeten worden ingetrokken en vermunt [rvs] [GT] [Min van Waterstaat, handel en Nijverheid - Posterijen en Telegrafie, na 1933 Min van Biza]

- op basis van artikel 19

2) Besluit van 29 juni 1911, Stb. 198, waarbij ... de gemeenten zijn aangewezen, waar de bepaling van artikel 19, eerste lid der Muntwet 1901 niet geldt [rvs] [GT]

Verder biedt de wet de mogelijkheid tot het uitvaardigen van:

- Besluit(en) tot aanwijzing van gemeenten, waar gelegenheid wordt gegeven tot verwisseling van munten, die in Duitsland, en van munten, die in België in de publieke kassen worden aangenomen, gedurende een maand na het in werking treden van deze wet [art. 23]

MUNTWET 1948

- op basis van artikel 10, lid 2

3) Besluit van 31 juli 1948, Stb. I 349, tot uitvoering van artikel 10, lid 2, der Muntwet 1948 (het intrekken en ontmunten van beschadigde, cq. voor de omloop ongeschikt geworden munten) [rvs] [GT/BG] [Min van V&W/Afd. Hoofdbestuur PTT]

- op basis van artikel 12, lid 1

4) Besluit van 15 september 1948, Stb. I 416, tot uitvoering van artikel 12, lid 1, der Muntwet 1948 (het stellen van regels inzake het buiten omloop stellen van anders dan uit goud geslagen munten welke niet in de wet zijn voorzien, en van ingevolge bezettingsregelingen geslagen zinken munten) [rvs] [GT/BG] [Min van V&W/Afd. PTT]

5) Besluit van 18 juli 1950, Stb. K 296, ter uitvoering van artikel 12, lid 1, der Muntwet 1948 (het stellen van regels inzake het buiten omloop stellen van munten) [rvs] [GT/BG] [Min van V&W]

6) Besluit van 12 september 1952, Stb. S 467, ter uitvoering van artikel 12, lid 1 der Muntwet 1948 (het stellen van regels inzake het buiten omloop stellen van munten) [rvs] [GT/DBG] [Min van V&W]

7) Besluit van 11 september 1953, Stb. 450, regelende de buitenomloopstelling van de zinken dubbeltjes en de overeenkomstig de Muntwet 1901 geslagen bronzen centen [rvs] [GT/DBG] [Min van V&W]

8) Besluit van 16 februari 1955, Stb. 53, regelende de buitenomloopstelling van de overeenkomstig de Muntwet 1901 geslagen gangbare zilveren guldens [rvs] [GT/DBG]

9) Besluit van 3 oktober 1958, Stb. 463, regelende de buitenomloopstelling van de overeenkomstig de Muntwet 1901 geslagen gangbare zilveren rijksdaalders [rvs] [GT/DBG]

10) Besluit van 11 januari 1960, Stb. 3, regelende de buitenom-

loopstelling van de overeenkomstig de Muntwet 1901 geslagen gangbare zilveren dubbeltjes [rvs] [GT/DBG]

MUNTWET 1987

- op basis van artikel 3 en artikel 4, lid 1

11) Besluit van 3 november 1987, Stb. 507, houdende vaststelling van de bedragen tot welke de munten als bedoeld in artikel 2, tweede lid, van de Muntwet 1987 de hoedanigheid van wettig betaalmiddel hebben, en vaststelling van de materialen waaruit deze munten zijn vervaardigd, alsmede de gewichten en afmetingen van deze munten [rvs] [GT/DBG]

12) Besluit van 15 maart 1990, Stb. 156, houdende vaststelling van de bedragen tot welke de munten als bedoeld in artikel 2, tweede lid, van de Muntwet 1987 de hoedanigheid van wettig betaalmiddel hebben en vaststelling van de materialen waaruit deze munten zijn vervaardigd, alsmede de gewichten en afmetingen van deze munten [rvs] [GT/DBG]

De Muntwet 1987 voorziet verder in de mogelijkheid van vaststelling van:

- Besluit(en) tot regeling van de buitenomloopstelling van munten met de hoedanigheid van wettig betaalmiddel [op basis van artikel 8, lid 1]

- Besluit(en) waarin regels gesteld worden inzake de inwisseling van buitenomloopgestelde munten tegen vergoeding van de vroegere nominale waarde gedurende drie maanden [op basis van artikel 8, lid 2]

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteit kaderstellend

11)

Periode: 1987 - 1990

Grondslag: Mw. 1987, art. 12

Handeling: het publiceren van een jaarlijks verslag omtrent de werkzaamheden aan 's Rijks Munt en de toestand van het Nederlandse muntwezen

Produkt(en): jaarverslag

Typering: fase beleidsuitvoering/-evaluatie
niveau n.v.t.
activiteit informerend

7.1.3.2. Handelingen van 's Rijks Munt / 's Rijks Muntmeester

12)

Periode: 1940 - 1990

Grondslag: Mw. 1901, art. 3

Mw. 1948, art. 5, lid 1 en 3
Mw. 1987, art. 6, lid 2

Handeling: Mw. 1901, het slaan van gouden munten ten behoeve van een ieder die dat wenst, alsmede het slaan van pasmunt uitsluitend voor rekening van het Rijk
Mw. 1948, het slaan van munten met de status van wettig betaalmiddel ten behoeve van de overheid, het slaan van gouden dukaten ten behoeve van de overheid en anderen dan de overheid
N.B. De mogelijkheid van het slaan van gouden munten ten behoeve van anderen dan de overheid is vervallen bij Wet van 14 oktober 1982, Stb. 593
Mw. 1987, het vervaardigen en controleren van munten, de stempels en de ontwerpen van stempels voor munten van het Rijk

Produkt(en) : munten met de status van wettig betaalmiddel, gouden dukaten

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteituitvoerend

13)

Periode: 1940 - 1987

Grondslag: Mw. 1901, art. 17
Mw. 1948, art. 9; gewijzigd bij Wet van 22 mei 1958, Stb. 296

Handeling: Mw. 1901, het onderzoeken en beoordelen van door particulieren danwel ambtenaren, met ontvangsten voor de kassen van openbare lichamen of instellingen belast, ingestuurde munten die vermoed worden vals, vervalst of opzettelijk geschonden te zijn
Mw. 1948, het beoordelen, in beslag nemen, aan de omloop onttrekken of weder in omloop brengen van munten, welke vermoed worden vals, vervalst of geschonden te zijn

Produkt(en) : proces-verbaal inzake de beoordeling van munten

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteit onderzoekend/uitvoerend

14)

Periode: 1987 - 1990

Grondslag: Mw. 1987, art. 9, lid 2; art. 9, lid 3

Handeling: het vaststellen van een vergoeding voor munten die naar het oordeel van 's Rijks Muntmeester vals, vervalst of geschonden zijn

Produkt(en) : proces-verbaal inzake vergoeding (?)

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteituitvoerend

15)

Periode: 1987 - 1990
Grondslag: Mw. 1987, art. 12
Handeling: het opmaken van een jaarlijks verslag omtrent de werkzaamheden aan 's Rijks Munt en de toestand van het Nederlandse muntwezen ten behoeve van de minister
Produkt(en): jaarverslag
Typering: fase beleidsuitvoering/-evaluatie
niveau n.v.t.
activiteit informierend

7.1.3.3. Handelingen van de ambtenaren van de invoerrechten en accijnzen

16)

Periode: 1940 - 1948
Grondslag: Mw. 1901, art. 22
Handeling: het opsporen van overtredingen van artikel 18 bis (het verbod op de invoer van in Duitsland of België gangbare munt van zilver of onedel metaal boven een bepaald bedrag)
N.B. Volgens het Wetboek van Strafvordering zijn ook anderen daartoe aangewezen (art. 141)
Produkt(en): proces-verbaal
Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteit opsporend

7.1.3.4. Handelingen van de ambtenaren belast met de ontvangsten voor de kassen van openbare lichamen

17)

Periode: 1948 - 1987
Grondslag: Mw. 1948, art. 8, lid 3
Handeling: het doen van aangifte bij de officier van Justitie van het in handen krijgen van munten, welke vermoed worden vals, vervalst of geschonden te zijn
Produkt(en): proces-verbaal van aangifte
Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteit informierend/uitvoerend

7.1.4. Regelgeving voortvloeiend uit de Muntwet

7.1.4.1. Handelingen van de minister van Financiën

18)

Periode: 1948 - (1987)
Regelgeving: Besluit van 13 juli 1948, Stb. I 294, houdende

vaststelling van de bedragen tot welke 's-Rijks munten, bedoeld in artikel 2, onder 1 b en c van de Muntwet 1948, mogen worden geslagen; Besluit van 7 juli 1954, Stb. 302, houdende vaststelling van maximum-aanmuntingsbedragen voor guldens, kwartjes, dubbeltjes, stuivers en centen, alsmede voor gouden dukaten (vgl. handeling 7, produkt nr. 14 - 15)

Grondslag: art. 2

Handeling: het binnen de in artikel 1 van het Besluit bepaalde grenzen vaststellen van de bedragen, voor welke de aldaar genoemde munten worden geslagen

Produkt(en): ministeriële regeling (van algemene strekking)

- 1) Beschikking van 18 september 1948, Nr. 33 [GT/BG]
- 2) Beschikking van 17 maart 1949, Nr. 224 [GT/BG]
- 3) Beschikking van 2 juli 1949, Nr. 68 [GT/BG]
- 4) Beschikking van 13 maart 1950, Nr. 81 [GT/BG]
- 5) Beschikking van 24 oktober 1950, Nr. 198 [GT/BG]
- 6) Beschikking van 22 januari 1951, Nr. 169 [GT/DBG]
- 7) Beschikking van 19 maart 1951, Nr. 252 [GT/DBG]
- 8) Beschikking van 6 juni 1951, Nr. 213 [GT/DBG]
- 9) Beschikking van 28 juli 1951, Nr. 60 [GT/DBG]
- 10) Beschikking van 26 oktober 1951, Nr. 226 [GT/DBG]
- 11) Beschikking van 13 december 1951, Nr. 211 [GT/DBG]
- 12) Beschikking van 27 juni 1952, Nr. 138 [GT/DBG]
- 13) Beschikking van 10 januari 1953, Nr. 70 [GT/DBG]
- 14) Beschikking van 2 mei 1953, Nr. 156 [GT/DBG]
- 15) Beschikking van 5 augustus 1953, Nr. 189 [GT/DBG]
- 16) Beschikking van 11 augustus 1953, Nr. 130 [GT/DBG]
- 17) Beschikking van 22 januari 1954, Nr. 129 [GT/DBG]
- 18) Beschikking van 8 juni 1954, Nr. G 176 [GT/DBG]
- 19) Beschikking van 23 augustus 1954, Nr. G 2244 [GT/DBG]
- 20) Beschikking van 23 december 1954, Nr. G 5520 [GT/DBG]
- 21) Beschikking van 5 april 1955, Nr. G 8664 [GT/DBG]
- 22) Beschikking van 25 november 1955, Nr. B 23341 [GT/DBG]
- 23) Beschikking van 5 oktober 1956, Nr. B 6/11008 [GT/DBG]

....

24) Beschikking van 2 februari 1983, Nr. 383 - 1451, Stcrt. 4 februari 1983, Nr. 25 [GT/DBG/FMI/FIB]

N.B. Het onder regelgeving genoemde besluit van 1954 werd ingetrokken in 1983 (zie handeling 7, produkt 16). De navolgende regelingen zijn echter van dezelfde strekking en verwijzen direct naar het in die besluiten genoemde artikel 5 van de Muntwet 1948.

25) Beschikking van 18 april 1984, Nr. 384 - 4846, Stcrt. 24 april 1984, Nr. 80 [GT/DBG/FMI/FIB]

26) Beschikking van 7 maart 1986, Nr. 386 - 1962, Stcrt. 18 maart 1986, Nr. 54 [GT/DBG/FMI]

Typering: fase beleidsvaststelling

niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

19)

Periode: 1948 - ....
Regelgeving: Besluit van 15 september 1948, Stb. I 416; Besluit van 18 juli 1950, Stb. K 296; Besluit van 12 september 1952, Stb. 467; Besluit van 11 september 1953, Stb. 450; Besluit van 16 februari 1955, Stb. 53; Besluit van 3 oktober 1958, Stb. 463; Besluit van 11 januari 1960, Stb. 3 (vgl. handeling 10, produkt nr. 4 - 10)

Grondslag: art. 2, lid 2

Handeling: het verlengen/weer openstellen van de termijn waarbinnen gelegenheid bestaat tot het omwisselen van munten

Produkt (en): ministeriële regeling (van algemene strekking)

- 1) Beschikking van 28 april 1949, Nr. 268 [GT/BG]
- 2) Beschikking van 19 februari 1951, Nr. 108 [GT/DBG]
- 3) Beschikking van 12 februari 1954, Nr. 224 [GT/DBG]
- 4) Beschikking van 5 maart 1956, Nr. B 6/2438 [GT/DBG]
- 5) Beschikking van ..... 1959, Nr. .... [GT/DBG]
- 6) Beschikking van 23 augustus 1960, Nr. AO/11971, Stcrt. 5 september 1960, Nr. 171 [GT/DBG]

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

7.1.4.2. Handelingen van de directeur-generaal der Posterijen en Telegrafie / PTT

20)

Periode: (1926)1940 - 1990
Regelgeving: a) Besluit van 7 mei 1926, Stb. 112, houdende aanwijzing der kantoren, waar de pasmunt tegen Rijksdaalders, guldens en halve guldens kan worden ingewisseld (gewijzigd bij Besluit van den secretaris-generaal van het departement van Financiën van 18 december 1941, Stcrt. Nr. 248, 10 januari 1942, Stcrt. Nr. 10, en 27 augustus 1942, Stcrt. Nr. 172);
N.B. De directeur-generaal wordt in de Besluiten van 1941/42 niet genoemd.
b) Besluit van 15 juli 1948, Stb. I 314 (gewijzigd bij Besluit van 4 februari 1972, Stb. 51)
c) Besluit van 3 november 1987, Stb. 508 [ingetrokken 1992, Stb. 41]
(vgl. handeling 7, produkt nr. 1, 13 en 17)

Grondslag: a) art. 1b b) art. 1, II c) art. 2, lid 1

Handeling: het aanwijzen van de kantoren der Posterijen waar het inwisselen van munten met de hoedanigheid van wettig betaalmiddel tegen andere dergelijke

munten of tegen ander wettig betaalmiddel en van ander wettig betaalmiddel tegen dergelijke munten kan plaatsvinden

Produkt (en) : aanwijzing
Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteituitvoerend

21)

Periode: (1926)1940 - 1990
Regelgeving: a) Besluit van 7 mei 1926, Stb. 112, houdende aanwijzing der kantoren, waar de pasmunt tegen Rijksdaalders, guldens en halve guldens kan worden ingewisseld (gewijzigd bij Besluit van den secretaris-generaal van het departement van Financiën van 18 december 1941, Stcrt. Nr. 248, 10 januari 1942, Stcrt. Nr. 10, en 27 augustus 1942, Stcrt. Nr. 172)
N.B. De directeur-generaal wordt in de Besluiten van 1941/42 niet genoemd
b) Besluit van 15 juli 1948, Stb. I 314 (gewijzigd bij Besluit van 4 februari 1972, Stb. 51)
c) Besluit van 3 november 1987, Stb. 508 [ingetrokken 1992, Stb. 41]
(vgl. Handeling 7, produkt nr. 1, 13 en 17)

Grondslag: a)b) art. 2 c) art. 2, lid 2

Handeling: het opstellen van een regeling van de dagen en uren waarop de post- en telegraafkantoren en postkantoren voor inwisseling van pasmunt geopend zullen zijn

Produkt (en) : regeling
Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

7.1.4.3. Handelingen van de directeuren/hoofden van de kantoren van De Nederlandsche Bank en de kantoren der Posterijen

22)

Periode: (1926)1940 - 1990
Regelgeving: a) Besluit van 7 mei 1926, Stb. 112, houdende aanwijzing der kantoren, waar de pasmunt tegen Rijksdaalders, guldens en halve guldens kan worden ingewisseld (gewijzigd bij Besluit van den secretaris-generaal van het departement van Financiën van 18 december 1941, Stcrt. Nr. 248, 10 januari 1942, Stcrt. Nr. 10, en 27 augustus 1942, Stcrt. Nr. 172)
b) Besluit van 15 juli 1948, Stb. I 314 (gewijzigd bij Besluit van 4 februari 1972, Stb. 51; Besluit van 9 februari 1983, Stb. 79)
c) Besluit van 3 november 1987, Stb. 508 [inge-

trokken 1992, Stb. 41]
 (vgl. handeling 7, produkt nr. 1, 13 en 17)

Grondslag: a) art. 1; art. 4 (augustus 1942) b) art. 1 c) art. 2.
 lid 1

Handeling: het inwisselen van pasmunt tegen Rijksdaalders, guldens en halve guldens; het wisselen van pasmunt; het inwisselen van munten met de hoedanigheid van wettig betaalmiddel tegen andere dergelijke munten of tegen ander wettig betaalmiddel en van ander wettig betaalmiddel tegen dergelijke munten

Produkt (en) : ---

Typering: fase beleidsuitvoering
 niveau n.v.t.
 activiteituitvoerend

23)

Periode: 1948 - ....

Regelgeving: Besluit van 15 september 1948, Stb. I 416; Besluit van 18 juli 1950, Stb. K 296; Besluit van 12 september 1952, Stb. 467; Besluit van 11 september 1953, nr. 450; Besluit van 16 februari 1955, Stb. 53; Besluit van 3 oktober 1958, Stb. 463; Besluit van 11 januari 1960, Stb. 3
 (vgl. handeling 10, produkt nr. 4 - 10)

Grondslag: art. 3

Handeling: het vergoeden van de nominale waarde van bij die kantoren ingeleverde munten in gangbare Nederlandse betaalmiddelen

Produkt (en) : vergoeding

Typering: fase beleidsuitvoering
 niveau n.v.t.
 activiteituitvoerend

7.1.4.4. Handelingen van 's Rijks Muntmeester

24)

Periode: 1948 - 1987

Regelgeving: Besluit van 31 juli 1948, Stb. I 349, tot uitvoering van artikel 10, lid 2, der Muntwet van 1948
 (vgl. handeling 10, produkt nr. 3)

Grondslag: art. 2 en 3

Handeling: het innemen van munten, waarvan de minister van Financiën heeft bepaald dat zij aan de omloop dienen te worden onttrokken en welke hem door de comptabelen van 's Rijks belastingen en domeinen, de directeuren der kantoren van de PTT of de directie van De Nederlandsche Bank zijn toegezonden, danwel het innemen, vergoeden of weder in omloop brengen van munten welke hem op basis van artikel 10 zijn toegezonden

Produkt (en) : ----

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteituitvoerend

7.1.5. Wet omtrent het toezicht en de zorg over de zaken der Munt (1901/1909) en de Wet toezicht Muntwezen (1955)

7.1.5.1. Handelingen van de minister van Financiën

25)

Periode: (1909)1940 - 1987

Grondslag: Wet 1909, art. 2; art. 3; art. 4; art. 12
Wet 1955, art. 4; art. 6

Handeling: het voorbereiden van de totstandkoming, wijziging en intrekking van algemene maatregelen van bestuur

Produkt(en) :

WET OMTRENT HET TOEZICHT EN DE ZORG OVER DE ZAKEN DER MUNT

- op basis van artikel 4

1) Besluit van 23 september 1909, Stb. 318, houdende regeling van den inrichting van 's Rijks Munt [rvs] [GT] (ingetrokken bij Besluit van 24 december 1957, Stb. 560)

- op basis van artikel 12

2) Besluit van 19 maart 1910, Stb. 88, tot uitvoering van artikel 12 der wet van 28 mei 1901, Stb. 130, etc. (Besluit tot regeling van het onderzoek van munten door de Commissie voor het Muntwezen) [rvs] [GT/Min. van Kol] (ingetrokken bij Besluit van 24 december 1957, Stb. 563)

- op basis van artikel 2 en 3

3) Besluit van 20 januari 1913, Stb. 35, regelende de voorwaarden, waaronder voor rekening van anderen dan het Rijk aan 's Rijks Munt kan worden gemunt, medailles kunnen worden geslagen en muntstempels of medaillestempels kunnen worden vervaardigd [rvs] [GT/Min. van Kol] (ingetrokken bij Besluit van 24 december 1957, Stb. 561)

- indirect op basis van artikel 2, lid 2

4) Besluit van den 30sten december 1933, Stb. 811, regelende de kosten van aanmunting ten behoeve van het Rijk, van Nederlandsch-Indië, van Suriname en van Curaçao [rvs] [GT/Min. van Kol] (ingetrokken bij Besluit van 24 december 1957, Stb. 561)

N.B. In de aanhef van dit Besluit wordt verwezen naar artikel 2, tweede lid, van de Wet houdende bepalingen omtrent het toezicht en de zorg over de zaken der Munt, naar de Muntwet 1901, naar de Indische Muntwet 1912, naar het gewijzigde Besluit van 20 januari 1913, Stb. 35, en naar het Besluit van 3 februari 1913,

Stb. 90, gewijzigd bij Besluit van 2 september 1919, Stb. 128.

- indirect op basis van artikel 3, lid 3

5) Besluit van den 29sten december 1911, Stb. 390, regelende de voorwaarden waaronder voor rekening van 's Rijks Koloniën en Bezittingen stempels - geen muntstempels of medaillestempels zijnde - en hulpmiddelen - geen stempels zijnde - aan 's Rijks Munt kunnen vervaardigd worden [GT/Min. van Kol] (ingetrokken Bij Besluit van 24 december 1957, Stb. 561)

N.B. In de aanhef van dit Besluit wordt verwezen naar artikel 3, derde lid, van de Wet houdende bepalingen omtrent het toezicht en de zorg over de zaken der munt; dit artikel voorziet in het bij AMVB stellen van voorwaarden inzake de vervaardiging van muntstempels; over stempels 'geen muntstempels of medaillestempels zijnde en hulpmiddelen geen stempels zijnde' wordt in dat artikel niet expliciet gesproken; deze AMVB vloeit dus niet direct uit dat artikel voort;

Vgl.: Besluit van 20 januari 1913, Stb. 35, regelende de voorwaarden waaronder voor anderen dan het Rijk aan 's Rijks Munt kan worden gemunt, medailles kunnen worden geslagen en muntstempels of medaillestempels kunnen worden vervaardigd; in de aanhef van dit Besluit wordt weer verwezen naar dat van 1911.

WET TOEZICHT MUNTWEZEN

- op basis van artikel 4

6) Besluit van 24 december 1957, Stb. 560, houdende nadere regelen omtrent de inrichting van de dienst van 's Rijks Munt [rvs] [GT/DBG]

- op basis van artikel 6

7) Besluit van 24 december 1957, Stb. 561, tot vaststelling van de voorwaarden, waaronder voor rekening van anderen dan Nederland aan 's Rijks Munt bepaalde werkzaamheden kunnen worden verricht [rvs] [GT/DBG]

Typering: fase   beleidsvaststelling
                  niveau   algemeen geldend
                  activiteitkaderstellend

26)

Periode: 1940 - 1957

Grondslag: Wet 1909, art. 7, art. 11

Handeling: het aanwijzen van ambtenaren van de controle (en hun plaatsvervangers) van 's Rijks Munt, alsmede van leden van de Commissie voor het Muntwezen, die onderzoeken of de door 's Rijks Munt vervaardigde munten aan de wettelijke eisen van gewicht en gehalte voldoen

Produkt(en) : beschikking (niet van algemene strekking) inzake benoeming
Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteituitvoerend

27)

Periode: 1958 - 1987
Grondslag: Wet 1955, art. 7; art. 8
Handeling: het aanwijzen van ambtenaren der controle van 's Rijks Munt, alsmede het aanwijzen van (onafhankelijke) deskundigen die onderzoeken of de door 's Rijks Munt afgeleverde nieuwe munten, dan wel monsters van gouden en/of zilveren munten, aan de wettelijke eisen van gewicht en gehalte voldoen
Produkt(en) : beschikking (niet van algemene strekking)

1) Beschikking van 30 december 1957, Nr. B 7/14675, inzake aanwijzing van ambtenaren bedoeld in artikel 7, tweede lid en in artikel 8, eerste lid, en van de deskundige bedoeld in artikel 8, tweede lid, van de wet van 22 december 1955, Stb 618

....

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteituitvoerend

28)

Periode: 1958 - 1987
Grondslag: Wet 1955, artikel 7; artikel 8
Handeling: het op basis van door 's Rijks Munt danwel (externe) deskundigen verrichte controles vaststellen of de door 's Rijks Munt vervaardigde nieuwe Nederlandse munten, danwel (monsters van) gouden en/of zilveren munten aan de wettelijke eisen van gewicht en gehalte voldoen
Produkt(en) : proces-verbaal (?) inzake de goedkeuring van munten
Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteitcontrollerend/toetsend

29)

Periode: 1958 - 1987
Grondslag: Wet 1955, art. 11
Handeling: het opstellen van een jaarlijks verslag ('aan Ons') omtrent de toestand van het Nederlands muntwezen
Produkt(en) : jaarverslag Nederlands muntwezen
Typering: fase beleidsuitvoering/-evaluatie
niveau n.v.t.

activiteit informierend

30)

Periode: 1940 - 1957

Grondslag: Wet 1909, art. 10

Handeling: het aanwijzen van de leden van de Commissie voor benoeming tot essaieur van 's Rijks Munt of van de controle bij 's Rijks Munt

Produkt(en): beschikking (niet van algemene strekking) inzake benoeming

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteituitvoerend

31)

Periode: 1958 - 1987

Grondslag: Wet 1955, art. 2, lid 2

Handeling: het benoemen van 's Rijks Muntmeester en het voorzien in de waarneming van zijn functie bij zijn afwezigheid

Produkt(en): beschikking (niet van algemene strekking) inzake benoeming

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteituitvoerend

32)

Periode: 1958 - 1987

Grondslag: Wet 1955, art. 8, lid 3

Handeling: het vaststellen, wijzigen en intrekken van Koninklijke Besluiten (kleine KB's van algemene strekking)

Produkt(en):

1) Besluit van 24 december 1957, Stb. 562, houdende regelen omtrent het gewichts- en gehalteonderzoek van monsters, genomen uit door 's Rijks Munt vervaardigde gouden of zilveren munten [GT/DBG]

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

7.1.5.2. Handelingen van 's Rijks Munt / 's Rijks Muntmeester

33)

Periode: 1940 - 1987

Grondslag: Wet 1909, art. 2; art. 3; art. 7
Wet 1955, art. 5, lid 1 - 2

Handeling: Wet 1909, het vervaardigen, controleren en goedkeuren van alle munten en stempels voor de munten van

het Rijk en van de Koloniën en bezittingen
N.B. In bijzondere gevallen kan voor wat betreft
de muntstempels van deze bepaling worden afge-
weken.

Wet 1955, het vervaardigen en controleren van
alle munten van Nederland; het vervaardigen en
controleren van stempels en ontwerpen van stem-
pels voor munten van Nederland

N.B. In bijzondere gevallen kunnen met 'onze
goedkeuring' munten elders worden vervaardigd
(art. 5, lid 3).

Produkt(en) : munten/stempels voor munten; proces verbaal van
goedkeuring (wet 1909)

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteituitvoerend

34)

Periode: 1940 - 1957

Grondslag: Wet 1909, art. 8

Handeling: het onderzoeken van alle munten die als verdacht van
valsheid, vervalsching of schennis aan hem
zijn opgezonden, alsmede de uitspraak in ge-
schillen van allooï en essai, aan 's Rijks Munt
geleverd muntmateriaal betreffende

Produkt(en) : proces-verbaal

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteit onderzoekend

35)

Periode: 1940 - 1987

Grondslag: Wet 1909, art. 9

Wet 1955, art. 10

Handeling: Wet 1909, het opstellen van een verslag omtrent de
werkzaamheden aan 's Rijks Munt in het afgelopen
kalenderjaar aan de minister van Financiën (ter
overlegging door 'Ons' aan de Staten-Generaal)

Wet 1955, het ten behoeve van de minister van
Financiën vervaardigen van een jaarlijks verslag
omtrent de werkzaamheden aan 's Rijks Munt

Produkt(en) : jaarverslag

Typering: fase beleidsuitvoering/-evaluatie
niveau n.v.t.
activiteit informerend

36)

Periode: 1940 - 1987

Grondslag: Wet 1909, art. 13

Wet 1955, art. 12; vgl. art. 13

Handeling: Wet 1909, het optreden als getuige deskundige in alle burgerlijke en strafgedingen, waarvan de beslissing afhangt van die van een geschilpunt omtrent valsheid, vervalsching of schennis van munten of omtrent allooï of essai

Wet 1955, het optreden als deskundige in alle burgerlijke en strafgedingen, waarvan de beslissing afhangt van een geschilpunt omtrent valsheid, vervalsing of schending van munten, dan wel omtrent allooï of essai

Produkt(en) : 'berichten' van de muntmeester

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteit informerend

7.1.5.3. Handelingen van de Commissie voor het Muntwezen

37)

Periode: 1940 - 1957

Grondslag: Wet 1909, art. 7

Handeling: het in opdracht van de minister van Financiën onderzoeken of nieuw vervaardigde munten aan de wettelijke eisen van gewicht en gehalte voldoen, wanneer de Muntmeester dat wenselijk acht op grond van het feit dat hij zich niet kan verenigen met de resultaten van het onderzoek van de ambtenaren der controle van de Munt

Produkt(en) : verklaring van goedkeuring (procesverbaal)

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteit onderzoekend

38)

Periode: 1940 - 1957

Grondslag: Wet 1909, art. 12

Handeling: het opstellen van een jaarlijks verslag ('aan Ons', t.b.v. de Staten-Generaal) van haar bevindingen inzake het onderzoek van nieuw vervaardigde en door de muntmeester goedgekeurde en uitgeleverde munten

Produkt(en) : jaarverslag

Typering: fase beleidsuitvoering/-evaluatie
niveau n.v.t.
activiteit informerend

7.1.5.4. Handelingen van de Commissie voor benoeming tot essaieur van 's Rijks Munt of van de controle bij 's Rijks Munt

39)

Periode: 1940 - 1957

Grondslag: Wet 1909, art. 10

Handeling: het examineren en van een akte van toelating voorzien van hen die voor een benoeming tot essaieur van 's Rijks Munt of van de controle bij 's Rijks Munt in aanmerking (willen) komen

Produkt(en): akte van toelating

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteituitvoerend

7.1.6. Regelgeving voortvloeiend uit de Wet omtrent het toezicht en de zorg over de zaken der Munt en de Wet toezicht muntwezen

7.1.6.1. Handelingen van de minister van Financiën

40)

Periode: 1940 - 1957

Regelgeving: Besluit van 23 september 1909, Stb. 318, houdende regeling van de inrichting van 's Rijks Munt
(vgl. handeling 25, produkt nr. 1)

Grondslag: art. 7

Handeling: het goedkeuren van de door 's Rijks Muntmeester vastgestelde instructies voor de uitvoering van de werkzaamheden aan 's Rijks Munt

Produkt(en): goedkeuring (?)

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteituitvoerend

41)

Periode: 1940 - 1957

Regelgeving: Besluit van 23 september 1909, Stb. 318, houdende regeling van de inrichting van 's Rijks Munt
(vgl. handeling 25, produkt nr. 1)

Grondslag: art. 31

Handeling: het vaststellen van het bedrag waarvoor de muntmeester zekerheden ten behoeve van de staat dient te stellen

Produkt(en): beschikking (?)

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteituitvoerend

42)

Periode: 1940 - 1957

Regelgeving: Besluit van 19 maart 1910, Stb. 88, tot uitvoering van artikel 12 der wet van 28 mei 1901, Stb. 130 (Besluit tot regeling van het onderzoek van munten door de Commissie van het Muntwezen) (vgl. handeling 25, produkt nr. 2)

Grondslag: art. 7

Handeling: het opstellen van een jaarlijkse opgave van de soorten en de hoeveelheden der in het afgelopen jaar nieuw vervaardigde en van 's Rijks Munt afgeleverde munten, ter toezending aan de Commissie van het Muntwezen

Produkt(en): jaaropgave

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteit informerend

43)

Periode: 1940 - 1957

Regelgeving: Besluit van 19 maart 1910, Stb. 88, tot uitvoering van artikel 12 der wet van 28 mei 1901, Stb. 130 (Besluit tot regeling van het onderzoek van munten door de Commissie van het Muntwezen) (vgl. handeling 25, produkt nr. 2)

Grondslag: art. 9

Handeling: het doen van mededeling aan de minister van Koloniën van de soorten en van de hoeveelheden van de ten behoeve van de koloniën of bezittingen vervaardigde munten die de Commissie van het Muntwezen aan een onderzoek wil onderwerpen

Produkt(en): mededeling

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteit informerend

44)

Periode: 1940 - 1957

Regelgeving: Besluit van 20 januari 1913, Stb. 35 (gewijzigd bij Besluit van 11 april 1935, Stb. 184; Besluit van 3 september 1951, Stb. 412; ingetrokken 1957, Stb. 561) (vgl. handeling 25, produkt nr. 3)

Grondslag: art. 16; art. 26

Handeling: het verlenen van een machtiging tot en het per geval vaststellen van de voorwaarden waaronder aan 's Rijks Munt het aanmunten van species (art. 16) of het vervaardigen van muntstempels (art. 26) voor rekening van buitenlandse regeringen kan plaatsvinden

Produkt(en): beschikkingen (niet van algemene strekking)

1) Besluit van 23 januari 1951, nr. 18 (Indonesië)

2) Besluit van 13 juni 1951, nr. 13 (Indonesië)

3) Besluit van 31 januari 1952, nr. 10 (Indonesië)

- 4) Besluit van 6 mei 1952, nr. 31 (Indonesië)
- 5) Besluit van 9 januari 1953, nr. 18 (Libanon)
- 6) Besluit van 22 september 1954, nr. 16 (Venezuela/Uruguay)

.....

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteituitvoerend

45)

Periode: 1958 - 1987
Regelgeving: Besluit van 24 december 1957, Stb. 560 (gewijzigd bij Besluit van 19 maart 1970, Stb. 120; Besluit van 30 juni 1982, Stb. 422; Besluit van 18 mei 1983, Stb. 246)
(vgl. handeling 25, produkt nr. 6)
Grondslag: art. 26, lid 1
Handeling: het per muntsoort vaststellen van de hoeveelheden te verpakken goedgekeurde munten
Produkt(en): ministeriële regeling (van algemene strekking)

- 1) Beschikking van 2 januari 1958, Nr. B 7/14634 [GT/DBG]

....

- 2) Beschikking van 12 maart 1970, Nr. A 70 - 3629 [GT/DBG en FIPULI]
- 3) Beschikking van 2 februari 1983, Nr. 383 - 1452 [GT/DBG/FMI-/FIB]

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

46)

Periode: 1958 - 1982
Regelgeving: Besluit van 24 december 1957, Stb. 561 (gewijzigd bij Besluit van 11 december 1975)
(vgl. handeling 25, produkt nr. 7)
Grondslag: art. 1, lid 1
Handeling: het vaststellen van het muntloon voor de aanmaak van gouden dukaten
Produkt(en): ministeriële regeling

- 1) Beschikking van 22 juli 1960, Nr. A 0 - 9273, Stcrt. 25 juli 1960, Nr. 141 [GT/DBG]
- 2) Beschikking van 30 juni 1971, Nr. A 71 - 9364, Stcrt. 6 juli 1971, Nr. 127 [GT/DBG/NMZ/CBM]
- 3) Beschikking van 29 december 1975, Nr. 37 - 507169, Stcrt. 30 december 1975, Nr. 251 [GT/DBG/NMZ/M&B]

Typering: fase beleidsvaststelling

niveau algemeen geldend
activiteit kaderstellend

47)

Periode: 1958 - 1987
Regelgeving: Besluit van 24 december 1957, Stb. 561 (gewijzigd bij Besluit van 11 december 1975, Stb. 683; Besluit van 18 mei 1983, Stb. 247)
(vgl. handeling 25, produkt nr. 7)
Grondslag: art. 2
Handeling: het vaststellen van richtlijnen voor het opstellen van een prijscalculatie door 's Rijks Muntmeester voor de aanmaak van munten, niet genoemd in artikel 2 van de Muntwet, van medailles en van stempels
Produkt(en): richtlijnen
Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteituitvoerend

48)

Periode: 1958 - 1987
Regelgeving: Besluit van 24 december 1957, Stb. 561 (gewijzigd bij Besluit van 11 december 1975, Stb. 683; Besluit van 18 mei 1983, Stb. 247)
(vgl. handeling 25, produkt nr. 7)
Grondslag: art. 3
Handeling: het verlenen van machtiging voor de aanmaak van munten en stempels van munten, niet genoemd in artikel 2 van de Muntwet, en het goedkeuren van de voorwaarden voor de aanmaak van die munten en muntstempels
Produkt(en): beschikkingen/machtigingen
Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteituitvoerend

7.1.6.2. Handelingen van 's Rijks Munt / 's Rijks Muntmeester

N.B. De handelingen van 's Rijks Muntmeester die direct betrekking hebben op het beheer van 's Rijks Munt blijven buiten beschouwing.

49)

Periode: 1940 - 1957
Regelgeving: a) Besluit van 23 september 1909, Stb. 318, houdende regeling van de inrichting van den dienst van 's Rijks Munt
(vgl. handeling 25, produkt nr. 1)
b) Besluit van 24 december 1957, Stb. 560, houdende nadere regelen omtrent de inrichting van de dienst van 's Rijks Munt

(vgl. handeling 25, produkt nr. 6)

Grondslag: a) art. 5; b) art. 4, lid 1 - 2

Handeling: het voorlichten van de minister van Financiën omtrent alle punten het muntwezen betreffende;
het doen van voorstellen aan de minister van Financiën ter bevordering van de belangen van het muntwezen

Produkt (en) : adviezen/voorstellen

Typering: fase beleidsvoorbereiding/-uitvoering
niveau n.v.t.
activiteit adviserend

50)

Periode: 1940 - 1957

Regelgeving: Besluit van 23 september 1909, Stb. 318, houdende regeling van de inrichting van den dienst van 's Rijks Munt
(vgl. handeling 25, produkt nr. 1)

Grondslag: art. 12

Handeling: het opstellen van een proces-verbaal inzake het onderzoek en het goedbevinden van nieuw vervaardigde van 's Rijks Munt afgeleverde munten (vgl. art. 7 van de Wet Toezicht 1909, zie handeling 33)

Produkt (en) : proces-verbaal van goedkeuring

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteit uitvoerend

51)

Periode: 1940 - 1957

Regelgeving: Besluit van 23 september 1909, Stb. 318, houdende regeling van de inrichting van den dienst van 's Rijks Munt
(vgl. handeling 25, produkt nr. 1)

Grondslag: art. 13

Handeling: het opstellen van een maandelijks opgave ten behoeve van de minister van Financiën van de soorten en hoeveelheden der in de afgelopen maand opgebrachte en goedgekeurde munten en medailles, onder toevoeging van de door de ambtenaren der controle met betrekking tot die munten uitgebrachte rapporten

Produkt (en) : maandopgaven

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteit informerend

52)

Periode: 1940 - 1957

Regelgeving: Besluit van 23 september 1909, Stb. 318, houdende regeling van de inrichting van den dienst

van 's Rijks Munt
(vgl. handeling 25, produkt nr. 1)

Grondslag: art. 14

Handeling: het in ontvangst nemen, verifiëren en beoordelen van alle munten, die hem zijn toegezonden, omdat zij op grond van het bepaalde bij art. 18 der Muntwet 1901 moeten worden ingetrokken en vermont (betreft gebrekkig bewerkte munten, afgesleten munten, tienguldenstukken en vijf-guldenstukken die door slijting in gewicht zijn gedaald)

Produkt (en) : proces-verbaal van beoordeling

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteit onderzoekend/uitvoerend

53)

Periode: 1940 - 1957

Regelgeving: Besluit van 23 september 1909, Stb. 318, houdende regeling van de inrichting van den dienst van 's Rijks Munt
(vgl. handeling 25, produkt nr. 1)

Grondslag: art. 15; art. 16

Handeling: het doen van uitspraak over/het beoordelen van alle munten, die als verdacht van valsheid, vervalsching of opzettelijke schennis zijn aangehouden en aan zijn onderzoek onderworpen; het doen van uitspraak in geschillen van allooï en essaai

Produkt (en) : proces-verbaal

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteit onderzoekend/informerend

54)

Periode: 1940 - 1957

Regelgeving: Besluit van 23 september 1909, Stb. 318, houdende regeling van de inrichting van den dienst van 's Rijks Munt
(vgl. handeling 25, produkt nr. 1)

Grondslag: art. 20 (nader vastgesteld bij Besluit van 14 september 1935, Stb. 573)

Handeling: het doen van mededeling aan de minister van Financiën van alles wat ter kennis van het ministerie van Justitie moet worden gebracht

Produkt (en) : mededeling

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteit informerend

55)

Periode: 1940 - 1957

Regelgeving: Besluit van 23 september 1909, Stb. 318, houdende regeling van de inrichting van den dienst van 's Rijks Munt
(vgl. handeling 25, produkt nr. 1)

Grondslag: art. 25; art. 26

Handeling: het op gewicht en zo nodig gehalte doen onderzoeken (door de afdeling controle) van alle ter versmelting aan 's Rijks Munt voor rekening van het Rijk of zijne koloniën en bezittingen aangevoerde of vandaar te verzenden munt- of medaillemetalen, munten en medailles, alsmede van alle ter versmelting inkomende munten en muntmaterialen, die door anderen zijn ingezonden; het doen van uitspraak in geval van geschil met particulieren

Produkt(en): proces-verbaal

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteituitvoerend/onderzoekend

56)

Periode: 1940 - 1957

Regelgeving: a) Besluit van 23 september 1909, Stb. 318, houdende regeling van de inrichting van den dienst van 's Rijks Munt
(vgl. handeling 25, produkt nr. 1)
b) Besluit van 24 december 1957, Stb. 560, houdende nadere regelen omtrent de inrichting van de dienst van 's Rijks Munt
(vgl. handeling 25, produkt nr. 6)

Grondslag: a) art. 27; art. 28; art. 30

b) art. 11; art. 12; art. 13

Handeling: a) het overleggen van een rekening van alle aanmuntingen voor het Rijk of zijn koloniën en bezittingen aan de Algemene Rekenkamer; het maandelijks inzenden van een staat van ontvangsten en uitgaven over de voorafgaande maand aan de Algemene Rekenkamer; het jaarlijks toezenden van een rekening betreffende de in elk der maanden van het laatst verlopen kalenderjaar door hem gedane ontvangsten en uitgaven aan de Algemene Rekenkamer; het jaarlijks aan de Algemene Rekenkamer toezenden van een verantwoording van het in het laatstverlopen kalenderjaar door hem ontvangen munt- en medaillemateriaal;
b) het overleggen van een rekening van elke aanmunting, ontmunting of vervreemding van muntmateriaal voor rekening van Nederland aan de Algemene Rekenkamer (afschrift naar de minister); het maandelijks toezenden van een staat van inkomsten en uitgaven over de voorafgaande maand aan de Algemene Rekenkamer (afschrift aan de

minister);
het jaarlijks toezenden aan de Algemene Rekenkamer van een recapitulatie betreffende de in elk der maanden van het voorgaande jaar ontvangen en verzonden munten en van een verantwoording van het in het voorgaande jaar ontvangen en afgeleverde munt- en medaillemateriaal (afschriften aan de minister)

Produkt (en) : rekening van aanmuntingen; maandstaat van inkomsten en uitgaven; jaarrekening van inkomsten en uitgaven; jaaroverzicht van ontvangen munt- en medaillemateriaal

Typering: fase beleidsuitvoering/-evaluatie

niveau n.v.t.
activiteit informerend

57)

Periode: 1940 - (1949)

Regelgeving: Besluit van 23 september 1909, Stb. 318, houdende regeling van de inrichting van den dienst van 's Rijks Munt
(vgl. handeling 25, produkt nr. 1)

Grondslag: art. 29

Handeling: het onderhands verkopen van het metaal vervat in bij hem overgebrachte, uit Nederlands-Indië afkomstige valse munten

Produkt (en) : ----

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteit uitvoerend

58)

Periode: 1940 - 1957

Regelgeving: Besluit van 23 september 1909, Stb. 318, houdende regeling van de inrichting van den dienst van 's Rijks Munt
(vgl. handeling 25, produkt nr. 1)

Grondslag: art. 31

Handeling: het stellen van zekerheden ten behoeve van de staat tot een door de minister van Financiën te bepalen bedrag (vgl. handeling nr. 41)

Produkt (en) : ----

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteit uitvoerend

59)

Periode: 1940 - 1957

Regelgeving: Besluit van 23 september 1909, Stb. 318, houdende regeling van de inrichting van den dienst van 's Rijks Munt
(vgl. handeling 25, produkt nr. 1)

Grondslag: art. 32

Handeling: het opstellen van een begroting van inkomsten en uitgaven van 's Rijks Munt voor het komende dienstjaar, ter toezending aan de minister van Financiën

Produkt(en): begroting van inkomsten en uitgaven

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteit informerend

60)

Periode: 1940 - 1957

Regelgeving: Besluit van 20 januari 1913, Stb. 35, regelende de voorwaarden, waaronder voor rekening van anderen dan het Rijk aan 's Rijks Munt kan worden gemunt, medailles kunnen worden geslagen en muntstempel of medaillestempels kunnen worden vervaardigd
(vgl. handeling 25, produkt nr. 3)

Grondslag: art. 1 ev.

Handeling: het onder voorwaarden en tegen een vastgestelde prijs slaan van gouden tien-guldenstukken, vijf-guldenstukken en dukaten uit door particulieren geleverd goud, voor een ieder die dat wenst en voorzover de werkzaamheden ten behoeve van het Rijk dat niet verhinderen

Produkt(en): gouden munten

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteit uitvoerend

61)

Periode: 1958 - 1987

Regelgeving: Besluit van 24 december 1957, Stb. 560, houdende nadere regelen omtrent de inrichting van de dienst van 's Rijks Munt
(vgl. handeling 25, produkt nr. 6)

Grondslag: art. 4, lid 4

Handeling: het uitbrengen van een kwartaalrapport over de exploitatie van 's Rijks Munt aan de minister van Financiën

Produkt(en): kwartaalrapporten/-rekeningen

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteit informerend

62)

Periode: 1958 - 1987

Regelgeving: Besluit van 24 december 1957, Stb. 561, tot vaststelling van de voorwaarden waaronder voor rekening van anderen dan Nederland aan 's Rijks Munt bepaalde werkzaamheden kunnen worden verricht
(vgl. art. 25, produkt nr. 7)

Grondslag: art. 2

Handeling: het op basis van prijscalculatie (volgens richtlijnen van de minister van Financiën) vaststellen van het bedrag dat in rekening wordt gebracht voor de aanmaak van munten, niet genoemd in artikel 2 van de Muntwet 1948, van medailles en van stempels

Produkt(en): ----

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteituitvoerend

7.1.6.3. Handelingen van de Commissie van het Muntwezen

63)

Periode: 1940 - 1957

Regelgeving: Besluit van 19 maart 1910, Stb. 88, tot uitvoering van artikel 12, 2de lid, der wet van 28 mei 1901, Stb. 130
(vgl. handeling 25, produkt nr. 2)

Grondslag: art. 1 - 13

Handeling: het onderzoeken van monsters bedoeld in artikel 12, lid 1, van de Muntwet 1901, alsmede van munten die in het afgelopen jaar nieuw zijn vervaardigd en van 's Rijks Munt zijn afgeleverd

Produkt(en): proces-verbaal van onderzoek

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteitonderzoekend

7.1.7. Overige wet- en regelgeving

7.1.7.1. Bankwet 1937/1948

7.1.7.1.1. Handelingen van De Nederlandsche Bank

64)

Periode: 1937 - 1990

Grondslag: Bw. 1937, art. 11, lid 6
Bw. 1948, art. 15, lid 7

Handeling: het doen vermunten van edele metalen

Produkt(en): munten

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteituitvoerend

7.1.7.2. Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette

Nederlandsche gebied van 26 juni 1943, Verordeningenblad Nr. 58/1943, betreffende De Nederlandsche Bank

7.1.7.2.1. Handelingen van De Nederlandsche Bank

65)

Periode: 1943 - 1945
Grondslag: art. 10, lid 1, onder 8
Handeling: het doen vermunt van edele metalen
Produkt(en): munten
Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteituitvoerend

7.1.7.3. Wet van 29 juni 1972, Stb. 347, houdende buitenomloopstelling van zilveren guldens en rijksdaalders

7.1.7.3.1. Handelingen van de minister van Financiën

66)

Periode: 1972 - ....
Grondslag: art. 2, lid 1; art. 2, lid 3
Handeling: het stellen van nadere regels (lid 3) in zake, danwel het stellen van een termijn voor (lid 1), de inlevering van buiten omloop gestelde zilveren rijksdaalders en zilveren guldens
Produkt(en): ministeriële regeling (van algemene strekking)

- 1) Beschikking van 12 december 1972, Nr. A 72 - 21713, Stcrt. 14 december 1972, Nr. 244 [GT/DBG/Afd.NMZ/Bureau MBE]
- 2) Beschikking van 21 juni 1973, nr. A 73 - 11911, Stcrt. 22 juni 1973, Nr. 119 [GT/DBG/Afd.NMZ/Bureau MBE]
- 3) Beschikking van 4 december 1973, nr. A 73 - 23722, Stcrt. 5 december 1973, Nr. 236 [GT/DBG/Afd.NMZ/Bureau MBE]

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

7.1.7.3.2. Handelingen van de Directeur-Generaal der PTT

67)

Periode: 1972 - ....
Grondslag: art. 2, lid 1
Handeling: het aanwijzen van de kantoren van het Staatsbedrijf der PTT waar buiten omloop gestelde zilveren rijksdaalders en zilveren guldens kunnen worden ingeleverd en tegen nominale waarde worden vergoed
Produkt(en): aanwijzing
Typering: fase beleidsuitvoering

niveau   beschikkend
activiteituitvoerend

**7.1.7.3.3. Handelingen van de directeuren/hoofden van de kantoren
van De Nederlandsche Bank/de Posterijen**

68)

Periode: 1972 - ....
Grondslag: art. 2, lid 1 en 2
Handeling: het innemen en tegen nominale waarde vergoeden van de
buiten omloop gestelde zilveren rijksdaalders en
zilveren guldens gedurende een door de minister
van Financiën te bepalen termijn van tenminste
zes maanden
Produkt(en): vergoeding
Typering: fase   beleidsuitvoering
niveau   n.v.t.
activiteituitvoerend

**7.1.7.4. Wet van 14 oktober 1982, Stb. 593, houdende buiten-
omloopstelling van de cent en afschaffing van het
recht van aanmunting van gouden dukaten**

7.1.7.4.1. Handelingen van de minister van Financiën

69)

Periode: 1982 - ....
Grondslag: art. II
Handeling: het stellen van nadere regels in zake de inwisseling
van buitenomloop gestelde centen en de
vergoeding daarvan tegen de nominale waarde
Produkt(en): ministeriële regeling (van algemene strekking)

1) Beschikking van 7 februari 1983, Nr. 383 - 1450, Stcrt. 8
februari 1983, Nr. 27 [GT/DBG/FMI/FIB] [Min V&W]

Typering: fase   beleidsvaststelling
niveau   algemeen geldend
activiteitkaderstellend

**7.1.8. Bijzondere Besluiten en Regelingen ten aanzien van het
Muntwezen**

**7.1.8.1. Handelingen op basis van het Besluit van den 21sten
oktober 1941, betreffende de circulatie van niet
geautoriseerde betaalmiddelen, Verordeningenblad Nr.
206/1941**

**7.1.8.1.1. Handelingen van de secretaris-generaal van het de-
partement van Financiën**

70)

Periode: 1941 - 1945

Grondslag: art. 1

Handeling: het verlenen van toestemming voor het aanmaken, uitgeven, aannemen of doorgeven van hulpgeld
N.B. Onder hulpgeld wordt verstaan alles wat bestemd of geschikt is om in een min of meer beperkte kring van personen als betaalmiddel te worden gebezigd, in het bijzonder penningen, bonnen, betaalzegels, spaarzegels en andere voorwerpen met gelijke functie

Produkt(en): beschikkingen (niet van algemene strekking)

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteituitvoerend

7.1.8.2. Besluit van de secretarissen-generaal der departementen van Financiën en van Justitie van 21 september 1942, Stcrt. 1942, Nr. 183, betreffende de inlevering van buitenomloopgestelde munten

7.1.8.2.1. Handelingen van de secretaris-generaal van het departement van Financiën

71)

Periode: 1942 - 1945

Grondslag: art. 1, lid 3

Handeling: het schriftelijk verlenen van vergunning tot het niet na komen van de verplichting tot inlevering van zilveren rijksdaalders, guldens, halve guldens, vijf-en-twintig-centstukken en tien-centstukken, nikkelen stuivers, bronzen twee-en-een-halve-centen en centen

Produkt(en): beschikkingen (niet van algemene strekking)

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteituitvoerend

72)

Periode: 1942 - 1945

Grondslag: artikel 2, lid 1

Handeling: het verbeurd verklaren van buiten omloop gestelde munten, die niet binnen de gestelde termijn zijn ingeleverd en waarvoor geen ontheffing van inlevering is verstrekt

Produkt(en): proces-verbaal (?)

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteituitvoerend

7.1.8.2.2. Handelingen van de directeuren/hoofden van de kantoren De Nederlandsche Bank / de Posterijen

73)

Periode: 1942 - 1945

Grondslag: art. 1, lid 1 en 4

Handeling: het innemen en in gangbare Nederlandse betaalmiddelen vergoeden van verplicht ingeleverde zilveren rijksdaalders, guldens, halve guldens, vijf-entwintig-centstukken en tien-centstukken, nikkelen stuivers, bronzen twee-en-een-halve-centen en centen

Produkt(en): vergoeding

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteituitvoerend

7.1.8.3. Besluit van 20 juli 1944, Stb. E 54, houdende bijzondere voorzieningen tot het aanmunten van zilveren teeken- en pasmunt buiten 's Rijks Munt en voor het in omloop brengen van deze munt

N.B. Met dit Besluit wordt afgeweken van het bepaalde in het eerste lid van artikel 2 van de Muntwet van 1901. Buitenlandse/particulier muntbedrijven vallen niet onder de Archiefwet.

7.1.8.3.1. Handelingen van de minister van Financiën

74)

Periode: 1944 - ....

Grondslag: art. 3

Handeling: het er op toezien dat de buiten 's Rijks Munt geslagen munten van het Rijk in Europa, alvorens zij in omloop worden gebracht, zoveel mogelijk voldoen aan de wettelijke vereisten in de Muntwet 1901 gesteld

Produkt(en): ----

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteituitvoerend/toetsend

7.1.8.4. Besluit van 3 augustus 1945, Stb. F 183, houdende vaststelling van het Machtigingsbesluit Geldzuivering

7.1.8.4.1. Handelingen van de minister van Financiën

75)

Periode: 1945 - ....

Grondslag: artikel 1

Handeling: het vaststellen van alle door hem nodig geachte bepalingen met betrekking tot de zuivering van het geldwezen
N.B.: de minister werd daartoe gemachtigd voor een periode van een jaar.

Produkt (en) : ministeriële regeling (van algemene strekking)
1) Beschikking van 20 september 1945, Stb. F 178, houdende verbod tot het oppotten of opgepot houden van zinken pasmunt [GT/...]
2) Beschikking van 22 september 1945, Stb. F 183, houdende vaststelling van de Zuiveringsbeschikking zilveren, nikkel, bronzen en zinken munten [GT/...]

gewijzigd bij

2a) Beschikking van 20 november 1945, Stb. F 297

3) Beschikking van 20 november 1945, Stb. F 296, houdende intrekking van de Beschikking van 20 september 1945 [GT/...]

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

76)

Periode: 1945 - ....

Regelgeving: Beschikking van 22 september 1945, Stb. F 183;
Beschikking van 20 november 1945, Stb. 297
(vgl. handeling 75, produkt nr. 2)

Grondslag: artikel 3

Handeling: het in beslag nemen en verbeurd verklaren van zilveren, nikkel, bronzen en zinken munten waarvan vermoed wordt dat zij, hetzij bij wijze van betaling, hetzij op enige andere wijze, anders dan tegen nominale waarde zullen worden overgedragen, of door versmelting, verminking of anderszins aan hun bestemming zullen worden onttrokken (zonder dat daarvoor toestemming is verleend - Besluit van 20 november)

Produkt (en) : proces-verbaal (?)

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteituitvoerend

77)

Periode: 1945 - ....

Regelgeving: Beschikking van 20 november 1945, Stb. 297
(vgl. handeling 75, produkt nr. 2a)

Grondslag: artikel 1

Handeling: het onder voorwaarden verlenen van een vergunning tot het overdragen, hetzij bij wijze van betaling, hetzij op enige andere wijze, van 's Rijks munten in zilver, nikkel, brons en zink anders dan tegen nominale waarde, of tot het onttrekken van dergelijke munten aan hun bestemming door versmelting, verminking of anderszins

Produkt(en): vergunning/beschikking (niet van algemene strekking)

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteituitvoerend

7.1.9. Handelingen van Commissies en Werkgroepen op het gebied van het muntwezen

N.B. In het onderstaande overzicht zijn slechts die commissies en werkgroepen opgenomen, waarvan de instellingsbeschikking te achterhalen was. Het overzicht is niet compleet. Taak en handeling zijn in deze aan elkaar gelijk gesteld.

7.1.9.1. Muntcommissie 1945

78)

Periode: 1945 - 1949

Instelling: Beschikking van de minister van Financiën van 26 juli 1945, GT, Afd.GW, nr. 52
N.B. Opgeheven bij Beschikking van 20 juni 1949, GT, Afd.BGW, nr. 119

Taak: het adviseren van de minister ten aanzien van de te nemen maatregelen tot zuivering van de bestaande muntcirculatie, de inrichting van de muntcirculatie in de toekomst en de eventuele codificatie van muntvoorschriften

Produkt(en): advies (1948)

Typering: fase beleidsvoorbereiding
niveau n.v.t.
activiteit adviserend

7.1.9.2. Commissie van Advies inzake de Beeldenaar (Commissie Kalff)

79)

Periode: 1947 - 1950

Instelling: Beschikking van de minister van Financiën en de minister van OKW van 14 mei 1947
N.B. Opgeheven bij Beschikking van 26 mei 1950,

GT, Afd.BGW, nr. 320
Taak: het adviseren van de minister van Financiën inzake de keuze van een ontwerp voor het borstbeeld van koningin Wilhelmina, later koningin Juliana, ten behoeve van de voorzijde van 's Rijks munten
Produkt(en): adviezen
Typering: fase beleidsvoorbereiding
niveau n.v.t.
activiteit adviserend

7.1.9.3. Muntcommissie 1968 (Commissie Stevers)

80)

Periode: 1968 - 1971
Instelling: 16 oktober 1968 (?)
Taak: het adviseren van de minister van Financiën over de samenstelling van een toekomstige muntreeks
Produkt(en): advies (1971)
Typering: fase beleidsvoorbereiding
niveau n.v.t.
activiteit adviserend

7.1.9.4. Commissie op de Beeldenaar 1980

81)

Periode: 1980 - 1981
Instelling: Beschikking van de staatssecretaris van Financiën van 19 november 1980, Nr. 380-15509, GT/DBG/FMI/FIB, Stcrt. 1980, Nr. 228
Taak: het adviseren van de minister van Financiën over de keuze van een ontwerp voor het borstbeeld van koningin Beatrix ten behoeve van de voorzijde van 's Rijks munten; tevens te adviseren over een keuze van een ontwerp voor de afbeelding op de keerzijde van 's Rijks munten
Produkt(en): advies (1981)
Typering: fase beleidsvoorbereiding
niveau n.v.t.
activiteit adviserend

N.B. Na 1981 heeft deze commissie zijn werkzaamheden voortgezet als de Verlengde Commissie op de beeldenaar in verband met de Bicentennial-munt (1982).

In 1983 werd een Commissie Willem van Oranje Herdenkingsmunt in het leven geroepen, die moest gaan adviseren over de keuze van een ontwerp van de voor- en keerzijde van de in 1984 uit te geven munt ter herdenking van de 400ste sterfdag van Willem van Oranje.

7.1.9.5. Commissie Contouren Numismatisch beleid

82)

Periode: 1984
Instelling: Beschikking van de staatssecretaris van Financiën van 15 maart 1984, Nr. 384-2607, GT/DBG-/FMI/FIB, Stcrt. 1984, Nr. 57
Taak: het adviseren van de minister van Financiën over de hoofdlijnen van het numismatisch beleid
Produkt(en): advies (1984)
Typering: fase beleidsvoorbereiding
niveau n.v.t.
activiteit adviserend

7.1.9.6. Commissie Bijzondere Muntuitgiften 1987 en 1989

83)

Periode: 1986 - ....
Instelling: Beschikking van de staatssecretaris van Financiën van 3 juni 1986, Nr. 386-4245, GT/DBG/FMI, Stcrt. 1986, Nr. 115
Taak: het adviseren van de minister van Financiën over de keuze van beeldenaars van de munt die in 1987 wordt uitgegeven ter gelegenheid van het 50-jarig huwelijksfeest van prinses Juliana en prins Bernhard, alsmede van de munt die in 1989 wordt uitgegeven ter gelegenheid van de herdenking van koning stadhouder Willem III en zijn gemalin koningin Mary Stuart
Produkt(en): adviezen (....)
Typering: fase beleidsvoorbereiding
niveau n.v.t.
activiteit adviserend

7.1.9.7. Werkgroep Privatisering 's Rijks Munt

84)

Periode: 1988 - 1989
Instelling: Beschikking van de minister van Financiën van 21 april 1988, nr. ....
Taak: het adviseren van de minister van Financiën inzake de mogelijkheden tot privatisering van de activiteiten van 's Rijks Munt
Produkt(en): rapport (1989)
Typering: fase beleidsvoorbereiding
niveau n.v.t.
activiteit adviserend

7.2. BANKBILJETTEN

7.2.1. Grondwet

7.2.1.1. Handelingen van de minister van Financiën

85)

Periode: 1940 - 1990
Grondslag: art. 106 (sinds 1983)
N.B. Voor 1983 bevatte de Grondwet geen bepalingen die betrekking hadden op bankbiljetten.
Handeling: het voorbereiden van de totstandkoming, wijziging en intrekking van wetgeving inzake bankbiljetten
Produkt(en): wetten van algemene strekking (N.B. Zie overzicht hoofdstuk 6)
Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteit kaderstellend

86)

Periode: 1940 - 1990
Grondslag: ----
Handeling: het voorbereiden en vaststellen van beleidsnota's inzake de uitgifte en circulatie van bankbiljetten
N.B. Het opstellen van beleidsnota's is als zodanig niet in de Grondwet opgenomen. Het maakt echter deel uit van de voorbereiding van de totstandkoming van wet- en regelgeving.
Produkt(en): beleidsnota's
Typering: fase beleidsvoorbereiding
niveau n.v.t.
activiteit kaderstellend

87)

Periode: 1945 - 1990
Grondslag: diverse artikelen
Handeling: het beantwoorden van vragen inzake de uitgifte en circulatie van bankbiljetten van a) individuele burgers en b) (individuele) leden der Staten-Generaal (op basis van interpellatierecht en individueel vragenrecht gesteld); het verstrekken van inlichtingen aan de Commissies voor de Verzoekschriften van de Eerste en Tweede Kamer
N.B. De rechten van burgers en kamerleden werden en worden nader geregeld in de Reglementen van Orde van de Eerste en Tweede Kamer en van de Commissies voor de Verzoekschriften.
Produkt(en): (schriftelijke) antwoorden
Typering: fase beleidsvaststelling/-evaluatie/-uitvoering
niveau n.v.t.

activiteit informierend

- 7.2.2. **Decreet van de Führer over de uitoefening van regeeringsbevoegdheden in Nederland, 18 mei 1940, Rijks-wetblad I, p. 778.**

N.B. Vgl. hoofdstuk 7.1.2.

- 7.2.2.1. **Handelingen van de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied**

88)

Periode: 1940 - 1945

Grondslag: par. 5

Handeling: het voorbereiden en vaststellen van wetgeving inzake de uitgifte en circulatie van bankbiljetten

Produkt(en): wetten van algemene strekking (N.B. Zie overzicht hoofdstuk 6)

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

- 7.2.3. **Bankwet 1937 en 1948**

N.B. De Bankwet 1937 is een samenvoeging van een groot aantal wetten en regelingen uit de periode 1863 - 1937, waarin werd vastgelegd onder welke voorwaarden De Nederlandsche Bank als circulatiebank werkzaam mocht zijn.

- 7.2.3.1. **Handelingen van de minister van Financiën**

89)

Periode: 1940 - 1948

Grondslag: Bw. 1937, art. 1

Handeling: het opstellen van bijzondere wetten krachtens welke (een) circulatiebank(en) mag(mogen) worden opgericht en/of buitenlandse circulatiebanken hun bankbiljetten hier te lande in omloop mogen brengen

Produkt(en): ----

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

90)

Periode: 1965 - 1990

Grondslag: Bw. 1948 (zoals gewijzigd bij Wet van 9 december 1965, Stb. 566 - toevoeging artikel 11, lid 2), artikel 11, lid 2

Handeling: het vaststellen, wijzigen en intrekken van besluiten tot vaststelling van dagen waarop de kantoren van de Nederlandsche Bank niet zullen worden

opengesteld voor het verwisselen van bankbiljetten
Produkt (en) : ministeriële regeling (van algemene strekking)

1) Besluit van 13 maart 1968, Nr. 62, Stcrt. 28 maart 1968, Nr. 63 (... inzake aanwijzing van de Goede Vrijdag als dag, waarop de kantoren van De Nederlandsche Bank N.V. niet zullen worden opengesteld voor het verwisselen van bankbiljetten) [GT/DBG - FIPULI]

2) Besluit van 24 april 1975, Nr. 38, Stcrt. 1 mei 1975, Nr. 83 (Sluitingsdagen kantoren Nederlandsche Bank voor het verwisselen van bankbiljetten [GT/DBG])

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

91)

Periode: 1940 - 1948

Grondslag: Bw. 1937, artikel 19

Handeling: het voorbereiden van de totstandkoming, wijziging en intrekking van algemene maatregelen van bestuur, waarbij in geval van oorlog of oorlogsgevaar de verplichting der Nederlandsche Bank tot betaling harer bankbiljetten wordt opgeschort, met vaststelling van de termijn voor welke die opschorting zal gelden

N.B. De in de AMVB gestelde termijn kan door de minister worden verlengd zo dikwijls als dat naar zijn oordeel nodig is.

Produkt (en) : algemene maatregelen van bestuur, beschikkingen inzake de verlenging van de termijn

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

92)

Periode: 1940 - 1990

Grondslag: Bw. 1937, art. 22, lid 1 en 2

Bw. 1948, art. 14, lid 1 en 2

Handeling: het verlenen van een machtiging aan de directie van De Nederlandsche Bank om houders van bankbiljetten op te roepen deze ter inwisseling aan te bieden en het vaststellen van de termijn waarbinnen die aanbieding moet geschieden

Produkt (en) : beschikking (niet van algemene strekking)

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteituitvoerend

93)

Periode: 1940 - 1990

Grondslag: Bw. 1937, art. 23

N.B. Dit artikel is gewijzigd bij Besluit van de secretaris-generaal van het departement van Financiën van 26 maart 1942, Stcrt. Nr. 62. Het artikel werd opnieuw gewijzigd bij Besluit van 1 oktober 1945, Stb. F 204.

Bw. 1948, art. 17

N.B. Artikel 16 van de Noodwet financieel verkeer bepaalt dat de voorschriften uit hoofde van artikel 17 van de Bankwet 1948 in geval van bijzondere omstandigheden buiten toepassing blijven.

Handeling: Bw. 1937, het op voordracht van de directie der Bank bij Koninklijk Besluit vaststellen van de verhouding, waarin het gezamenlijk bedrag van bankbiljetten, bankassignatiën en rekening-courant saldo's door munt of muntmateriaal (... dan wel door saldo's bij banken in het buitenland of door buitenlands betaalbare cheques, wisselbrieven, ander handelspapier en schatkistpapier ...) [Besluit 1942]) moet zijn gedekt;

het vaststellen, wijzigen en intrekken van Koninklijke Besluiten omtrent de dekking van het gezamenlijk bedrag der omlopende bankbiljetten, bankassignatiën en rekening-courant saldo's bij de Nederlandsche Bank [artikel 3, lid 2, van het Besluit van 1 oktober 1945]

Bw. 1948, het bij wet vaststellen van regels inzake het geven van voorschriften omtrent de begrenzing van het gezamenlijk bedrag der omlopende bankbiljetten, bankassignatiën en creditsaldi bij De Nederlandsche Bank, mede ter bevordering van een stabiele Nederlandse geldeenheid

Produkt (en) : klein KB (van algemene strekking); wet (van algemene strekking)

BANKWET 1937

1) Besluit van 26 maart 1940, Stb. 482, tot nadere vaststelling van de verhouding bedoeld bij artikel 23 van de Bankwet 1937 [GT/Afd. Geldwezen]

BANKWET 1948

2) Wet van 11 januari 1956, Stb. 29, houdende bepalingen ter uitvoering van artikel 17 van de Bankwet 1948

Typering: fase   beleidsvaststelling
niveau   algemeen geldend
activiteitkaderstellend

7.2.3.2. Handelingen van De Nederlandsche Bank

94)

Periode: 1940 - 1990
Grondslag: Bw. 1937, art. 11, lid 1; art. 17
Bw. 1948, art. 9, lid 2; art. 10, lid 1; art. 12
Handeling: Bw. 1937, het uitgeven van bankbiljetten (en het afgeven van bankassignatiën) op hare kantoren (en van bankassignatiën en cheques op hare correspondenten) met een waarde van ten minste fl. 10; het vaststellen van de vorm en hoegrootheid der bankbiljetten
Bw. 1948, het verzorgen van de geldsomloop, voorzover deze uit bankbiljetten bestaat; het met uitsluiting van anderen uitgeven van bankbiljetten met een waarde van tenminste fl. 5; het bepalen van de vorm en de hoegrootheid der bankbiljetten; het innemen en vervangen van bankbiljetten die wegens slijtage zijn afgekeurd
Produkt (en) : bankbiljetten (bankassignatiën, cheques)

N.B. Van het verschijnen van nieuwe waarden en modellen doet De Nederlandsche Bank mededeling in de Staatscourant.

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteituitvoerend

95)

Periode: 1940 - 1990
Grondslag: Bw. 1937, art. 18, lid 1
Bw. 1948, art. 11
N.B. Artikel 11 van de Bankwet 1948 is gewijzigd bij Wet van 9 december 1965, Stb. 566.
Handeling: Bw. 1937, het dagelijks op vertoon betaalbaar stellen van de biljetten der Bank bij de Hoofdbank, de Bijbank en de agentschappen der Bank, met uitzondering van de dagen, vermeld in artikel 171a van het Wetboek van Koophandel;
N.B. De betaling kan worden uitgesteld, totdat specie van de Hoofdbank ontvangen is (artikel 18, lid 2).
In artikel 5 van de Wet van 30 september 1936, Stb. 403, houdende eenige voorzieningen in verband met de buitengewone omstandigheden ten aanzien van de wisselkoersen op het buitenland, was de verplichting van De Nederlandsche Bank tot betaling harer biljetten opgeschort tot daaromtrent nader bij de Wet zou zijn beslist. Die opschorting werd in 1937 dus weer ongedaan gemaakt.
Bw. 1948, het dagelijks op vertoon inwisselen van bankbiljetten bij de Hoofdbank, de Bijbank en de agentschappen, met uitzondering van de dagen vermeld in artikel 171a van het Wetboek

van Koophandel/met uitzondering van de zondag, de Nieuwjaarsdag, de christelijke tweede Paas- en Pinksterdag, de beide Kerstdagen, de Hemelvaartsdag en de dag waarop de verjaardag des Konings wordt gevierd [1965]

Produkt (en) : ----
Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteituitvoerend

96)

Periode: 1940 - 1990
Grondslag: Bw. 1937, art. 21
Bw. 1948, art. 13, lid 2
Handeling: het in geval van verdenking van misdrijf of op schriftelijk verzoek van belanghebbenden vorderen van quitering en aftekening van biljetten van hem die ze ter inwisseling aanbiedt
Produkt (en) : beschikking/proces-verbaal
Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteituitvoerend

97)

Periode: 1940 - 1990
Grondslag: Bw. 1937, art. 22, lid 4 - 7
Bw. 1948, art. 14, lid 4 - 6
Handeling: het na verloop van de voor inlevering gestelde termijn gedurende maximaal dertig jaar uitbetalen, cq. verwisselen van alsnog ingeleverde ingetrokken bankbiljetten
Produkt (en) : vergoeding
Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteituitvoerend

7.2.4. **Wet/Regelgeving voortvloeiend uit de Bankwet 1937 en 1948**

7.2.4.1. **Handelingen van de minister van Financiën**

98)

Periode: 1956 - ....
Wetgeving: Wet van 11 januari 1956, Stb. 29, houdende bepalingen ter uitvoering van artikel 17 van de Bankwet 1948
(vgl. handeling 93, produkt nr. 2)
Grondslag: art. 3
Handeling: het vaststellen, wijzigen en intrekken van besluiten (na raadpleging van De Nederlandsche Bank en de Bankraad) houdende voorschriften omtrent de begrenzing van het gezamenlijk bedrag der

omlopende bankbiljetten, bankassignatiën en creditsaldi in rekening-courant bij De Nederlandsche Bank

N.B. Indien van het advies van de Bankraad wordt afgeweken, worden dit advies en de overwegingen die tot afwijking hebben geleid bekend gemaakt door publicatie in het Staatsblad.

Produkt(en) : ministeriële regeling (van algemene strekking)

1) Besluit van 27 juni 1956, Stb. 357, houdende voorschriften omtrent de begrenzing van het gezamenlijk bedrag der omlopende bankbiljetten, ... etc. [GT/DBG]

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

7.2.4.2. Handelingen van De Nederlandsche Bank / de Bankraad

99)

Periode: 1956 - ....

Wetgeving: Wet van 11 januari 1956, Stb. 29, houdende bepalingen ter uitvoering van artikel 17 van de Bankwet 1948

(vgl. handeling 93, produkt nr. 2)

Grondslag: art. 3

Handeling: het adviseren van de minister van Financiën inzake de vaststelling, wijziging en intrekking van besluiten houdende voorschriften omtrent de begrenzing van het gezamenlijk bedrag der omlopende bankbiljetten, bankassignatiën en creditsaldi in rekening-courant bij De Nederlandsche Bank

Produkt(en) : adviezen

Typering: fase beleidsvoorbereiding
niveau n.v.t.
activiteitadviserend

7.2.5. Bijzondere wet- en regelgeving

7.2.5.1. Verordening van de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied van 26 juni 1943, Verordeningblad Nr. 58/1943, betreffende de Nederlandsche Bank

7.2.5.1.1. Handelingen van De Nederlandsche Bank

100)

Periode: 1943 - 1945

Grondslag: art. 2; art. 16; art. 18

Handeling: het met uitsluiting van alle anderen uitgeven van bankbiljetten met een waarde van tenminste fl. 10; het vaststellen van de vorm en hoegrootheid

der bankbiljetten; het vervangen van gebruikte, verontreinigde of door omloop beschadigde bankbiljetten door nieuwe

Produkt (en) : bankbiljetten

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteituitvoerend

7.2.5.2. Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied van 13 maart 1943, Verordeningenblad Nr. 29/1943, betreffende de waardeloosverklaring der bankbiljetten van 500 en 1000 gulden

N.B. De artikelen 2, 3, 4 en 6 van deze Verordening werden ingetrokken bij Besluit van 10 juli 1945, Stb. F 121, houdende nadere voorschriften betreffende de waardeloos verklaarde bankbiljetten van fl. 500 en fl. 1000, behoudens ten aanzien van de waardeloos verklaarde bankbiljetten die tijdens de vijandelijke bezetting werden ingeleverd en die op de dag waarop dit besluit in werking treedt nog niet waren ingewisseld.

7.2.5.2.1. Handelingen van de secretaris-generaal van het departement van Financiën

101)

Periode: 1943 - 1945
Grondslag: art. 6
Handeling: het uitvaardigen van de ter uitvoering en aanvulling van de Verordening noodzakelijke bepalingen
Produkt (en) : regeling (van algemene strekking)

1) Besluit van den secretaris-generaal van het departement van Financiën van 21 juli 1943, Stcrt. Nr. 147, tot aanvulling van de Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied betreffende waardeloosverklaring der bankbiljetten van 500 en van 1000 gulden (Eerste aanvullingsbesluit waardeloosverklaring bankbiljetten)

2) Besluit van den secretaris-generaal van het departement van Financiën van 21 juli 1943, Stcrt. Nr. 147, ter uitvoering en aanvulling van de Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied betreffende waardeloosverklaring der bankbiljetten van 500 en van 1000 gulden (Tweede aanvullingsbesluit waardeloosverklaring bankbiljetten)

N.B. Beide Besluiten traden met terugwerkende kracht in werking op 14 maart 1943.

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

7.2.5.2.2. Handelingen van De Nederlandsche Bank

102)

Periode: 1943 - 1945
Grondslag: art. 2
Handeling: het inwisselen van bankbiljetten van 500 en 1000 gulden, voor zover deze uiterlijk tot en met 15 april 1943 door de Rijksbelastingkantoren, welke bevoegd zijn ten aanzien van de inning van de inkomsten- of vennootschapsbelasting, dan wel door de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandse gebied (gevolmachtigde voor De Nederlandsche Bank) worden overlegd

Produkt(en) : ----
Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteituitvoerend

103)

Periode: 1943 - ....
Grondslag: art. 5
Handeling: het afdragen van de tegenwaarde van de haar niet of niet tijdig ter inwisseling overlegde bankbiljetten aan de Staat

Produkt(en) : ----
Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteituitvoerend

7.2.5.2.3. Handelingen van de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied / de Rijksbelastingkantoren

104)

Periode: 1943 - 1945
Grondslag: art. 2
Handeling: het ter inwisseling overleggen aan De Nederlandsche Bank van bankbiljetten van 500 en 1000 gulden

Produkt(en) : ----
Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteituitvoerend

105)

Periode: 1943 - 1945
Grondslag: art. 3
Handeling: het tot 31 maart 1943 in ontvangst nemen van bankbiljetten van 500 en 1000 gulden van in Nederland gevestigde personen - voor zover woonachtig in het gebied ten aanzien waarvan een belastingkantoor bevoegd is - en het verrekenen van de ingeleverde waarden met in 1943 opvorderbare of opvorderbaar wordende belastingen, danwel het vergoeden van de ingeleverde waarden - als er geen belastingen opvorderbaar

zijn en er naar het oordeel van de administratie der belastingen geen aanleiding bestaat tot het instellen van een onderzoek naar de fiscale omstandigheden van de inleveraar
N.B. Uitsluitend de belastingkantoren.

Produkt (en) : (beschikking ?)
Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteituitvoerend

106)

Periode: 1943 - ....

Grondslag: art. 4

Handeling: het tot 31 maart 1943 (en, naar eigen oordeel, in uitzonderingsgevallen na die datum) ter inwisseling in ontvangst nemen van bankbiljetten van 500 en 1000 gulden van niet in Nederland gevestigde eigenaren, het zelfstandig beslissen over het al dan niet vergoeden van de tegenwaarde van de ingeleverde biljetten aan de aanbieder, het afdragen van de tegenwaarde van niet vergoede biljetten aan de Nederlandse Staat
N.B. Uitsluitend de Rijkscommissaris.

Produkt (en) : (beschikking ?)
Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteituitvoerend

7.2.5.3. **Besluit van den secretaris-generaal van het departement van Financiën van 21 juli 1943, Stcrt. Nr. 147, tot aanvulling van de Verordening van de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied betreffende de waardeloosverklaring der bankbiljetten van 500 en 1000 gulden (Eerste aanvullingsbesluit waardeloosverklaring bankbiljetten)**

N.B. Vgl. handeling 101, produkt nr. 1.

7.2.5.3.1. **Handelingen van de secretaris-generaal van het departement van Financiën**

107)

Periode: 1943 - ....

Grondslag: art. 1

Handeling: het in uitzonderingsgevallen, volgens eigen oordeel, na 31 maart 1943 doen aannemen en na 15 april 1943 ter inwisseling aan De Nederlandsche Bank doen overleggen van bankbiljetten van 500 en van 1000 gulden van in het binnenland gevestigde eigenaren

Produkt (en) : beschikkingen (niet van algemene strekking)
Typering: fase beleidsuitvoering

niveau   beschikkend
activiteituitvoerend

7.2.5.4. **Besluit van den secretaris-generaal van het departement van Financiën, Stcrt. Nr. 147, ter uitvoering en aanvulling van de Verordening van de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied betreffende waardeloosverklaring der bankbiljetten van 500 en van 1000 gulden (Tweede aanvullingsbesluit waarde-loosverklaring bankbiljetten)**

N.B. Vgl. handeling 101, produkt nr. 2.

7.2.5.4.1. Handelingen van de administratie der belastingen

108)

Periode: 1943 - 1945
Grondslag: art. 1 - 6
Handeling: het instellen van onderzoeken naar de fiscale omstandigheden van personen, die bankbiljetten van 500 en 1000 hebben ingeleverd en de tegenwaarde ervan willen gebruiken ter delging van belastingen op voet van artikel 3 van de Verordening Nr. 29/1943
Produkt(en): proces-verbaal (?)
Typering: fase   beleidsuitvoering
niveau   n.v.t.
activiteitonderzoekend

7.2.5.4.2. Handelingen van de inspecteur der belastingen

109)

Periode: 1943 - 1945
Grondslag: art. 7, lid 1 - 2
Handeling: het verlenen van machtiging aan het belastingkantoor tot het gebruiken van de tegenwaarde of tot restitutie van ingeleverde biljetten aan de persoon die de biljetten heeft ingeleverd
N.B. In de machtiging bepaalt de inspecteur de belastingen, onkosten, straffen en kosten, tot welker delging de tegenwaarde der biljetten zal worden aangewend, zulks met inachtneming van de bij artikel 3, tweede en derde lid der Verordening Nr. 29/1943 voorgeschreven rangorde.
Produkt(en): machtiging/beschikking
Typering: fase   beleidsuitvoering
niveau   beschikkend
activiteituitvoerend

7.2.5.4.3. Handelingen van de secretaris-generaal van het departement van Financiën

110)

Periode: 1943 - 1945
Grondslag: artikel 7, lid 3
Handeling: het beslissen omtrent de gevallen, waarin, en de wijze, waarop verrekening van de in artikel 3, derde lid, der Verordening Nr. 29/1943 bedoelde andere schulden aan de staat van de persoon, die de biljetten heeft ingeleverd, dient te geschieden
Produkt(en): beschikkingen (niet van algemene strekking)
Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteituitvoerend

111)

Periode: 1943 - 1945
Grondslag: art. 9
Handeling: het in bepaalde gevallen of groepen van gevallen tegemoet komen aan onbillijkheden van overwegende aard, welke zich bij de uitvoering van hetgeen bij of krachtens de Verordening Nr. 29/1943 is bepaald, mochten voordoen
Produkt(en): beschikkingen (niet van algemene strekking) (?)
Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteituitvoerend

7.2.5.5. **Besluit van 10 juli 1945, Stb. F 121, houdende nadere voorschriften betreffende de waardeloos verklaarde bankbiljetten van fl. 500 en fl. 1000**

7.2.5.5.1. **Handelingen van de minister van Financiën**

112)

Periode: 1945 - ....
Grondslag: art. 1
Handeling: het stellen van nadere regels ten aanzien van a) de inlevering van de waardeloos verklaarde bankbiljetten van fl. 500 en fl. 1000, en b) de inwisseling van onder a bedoelde bankbiljetten, voor zover de eigenaar der bankbiljetten bewijst dat hij sedert 13 maart 1943 onafgebroken eigenaar is geweest, resp. voor zover de eigenaar der biljetten bewijst dat hij de biljetten na 13 maart 1943 krachtens erfopvolging heeft verworven van degene die op 13 maart 1943 eigenaar was, en dat hij sedert die verwerving onafgebroken eigenaar is geweest
Produkt(en): nadere regels (?)
Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

7.2.5.6. **Besluit van 5 juli 1945, Stb. F 115, betreffende "Besluit intrekking bank- en muntbiljetten van honderd gulden**

7.2.5.6.1. **Handelingen van De Nederlandsche Bank, de leden van de Bedrijfsgroep Handelsbanken, de leden van de Bedrijfsgroep Landbouwcredietbanken**

113)

Periode: 1945 - ....

Grondslag: art. 2, lid 1 - 3

Handeling: het tegen kwitantie innemen van bankbiljetten van fl. 100 en door de Staat uitgegeven muntbiljetten van fl. 100 en het crediteren van de tegenwaarde daarvan op renteloze geblokkeerde rekeningen ten name van degenen die bij het in werking treden van dit besluit (9 juli 1945) eigenaar van die biljetten waren (ter verrekening met de door hen verschuldigde of nog verschuldigd wordende belastingen danwel voor nader door onze minister van Financiën aan te geven doeleinden)

Produkt(en): kwitanties/rekeningen-courant

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteituitvoerend

7.2.5.6.2. **Handelingen van de minister van Financiën**

114)

Periode: 1945 - ....

Grondslag: art. 2, lid 3

Handeling: het per geval nader aangeven van doeleinden ter verrekening van de op een geblokkeerde renteloze rekening gecrediteerde tegenwaarde van de ingeleverde bankbiljetten van fl. 100 en door de Staat uitgegeven muntbiljetten van fl. 100

Produkt(en): beschikking (niet van algemene strekking) (?)

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteituitvoerend

115)

Periode: 1945 - ....

Grondslag: art. 2, lid 4

Handeling: het verlenen van een vergunning tot gehele of gedeeltelijke overdracht van de tegoeden op de geblokkeerde renteloze rekeningen, waarop de tegenwaarde is gecrediteerd van ingeleverde bankbiljetten van fl. 100 en door de Staat

uitgegeven muntbiljetten van fl. 100
Produkt (en) : beschikkingen (niet van algemene strekking) (?)
Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteituitvoerend

116)

Periode: 1945 - ....
Grondslag: artikel 3
Handeling: het stellen van nadere voorschriften met betrekking tot de toepassing en uitvoering van dit Besluit
Produkt (en) : ministeriële regeling (van algemene strekking)

1) Beschikking van den minister van Financiën van 6 maart 1946, Stb. G 62, houdende vaststelling van de Beschikking na-inlevering bank- en muntbiljetten en zilverbons

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

7.2.5.7. Beschikking van de minister van Financiën van 6 maart 1946, Stb. G 62, houdende vaststelling van de beschikking na-inlevering bank- en muntbiljetten en zilverbons

N.B. Vgl. handeling 116, produkt nr. 1.

7.2.5.7.1. Handelingen van De Nederlandsche Bank

117)

Periode: 1946 - ....
Grondslag: art. 1
Handeling: het vaststellen van het tijdstip tot en de voorwaarden waaronder eigenaren van ingevolge het KB van 5 juli 1945, Stb. F 115, en de Beschikking Geldzuivering 1945, Stb. F 169, buiten omloop gestelde bank- en muntbiljetten en zilverbons gerechtigd zijn deze alsnog in te leveren bij kantoren van de Nederlandsche Bank
Produkt (en) : regeling
Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

118)

Periode: 1946 - ....
Grondslag: art. 2, lid 2
Handeling: het bepalen van de wijze waarop een verzoek tot vergoeding van de tegenwaarde van ingeleverde biljetten moet worden ingediend bij de Hoofdbank, de Bijbank of een Agentschap van De Neder-

landsche Bank
Produkt (en) : regeling
Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteit kaderstellend

119)

Periode: 1946 - ....
Grondslag: art. I (toevoeging van een derde lid aan art. 2, van het Besluit van 6 maart 1946, Stb. G 62)
Handeling: het aanwijzen van personen aan wie de verzoeker tot vergoeding van de tegenwaarde van ingeleverde biljetten gegevens en inlichtingen moet verstrekken welke van hem ten behoeve van de uitvoering van deze beschikking worden gevorderd
Produkt (en) : beschikking (niet van algemene strekking)
Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteit uitvoerend

7.2.5.7.2. Handelingen van de minister van Financiën (of, namens hem, De Nederlandsche Bank)

120)

Periode: 1946 - ....
Grondslag: art. 2, lid 1
Handeling: het beschikken op een verzoek van de eigenaar van ingeleverde biljetten om de tegenwaarde van die ingeleverde biljetten (deels) te vergoeden (op een geblokkeerde rekening)
Produkt (en) : beschikkingen (niet van algemene strekking)
Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteit uitvoerend

7.2.5.8. Besluit van 19 september 1940, Stb. A 13, houdende voorschrift ten aanzien van de overneming door den Staat der Nederlanden van Bankbiljetten uitgegeven door De Nederlandsche Bank

7.2.5.8.1. Handelingen van de 'Nederlandse Staat'/de minister van Financiën

121)

Periode: 1940 - ....
Grondslag: enig artikel
Handeling: het overnemen en wisselen in ponden van bankbiljetten van Nederlandse vluchtelingen tot in de regeling gestelde maximale bedragen
Produkt (en) : ----
Typering: fase beleidsuitvoering

niveau n.v.t.
activiteituitvoerend

7.3. ZILVERBONS EN MUNTBILJETTEN

7.3.1. Grondwet

7.3.1.1. Handelingen van de minister van Financiën

122)

Periode: 1940 - 1990
Grondslag: art. 178 en 179; sinds 148 art. 184 en 185; sinds 1972 art. 191 en 192; sinds 1983 art. 106
Handeling: het voorbereiden van de totstandkoming, wijziging en intrekking van wetgeving inzake de uitgifte en circulatie van zilverbons en muntbiljetten
Produkt(en): wetten van algemene strekking (N.B. Zie overzicht hoofdstuk 6)
Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

123)

Periode: 1940 - 1990
Grondslag: ----
Handeling: het voorbereiden en vaststellen van beleidsnota's inzake de uitgifte en circulatie van zilverbons en muntbiljetten
N.B. Het opstellen van beleidsnota's is als zodanig niet in de Grondwet opgenomen. Het maakt echter deel uit van de voorbereiding van de totstandkoming van wet- en regelgeving.
Produkt(en): beleidsnota's
Typering: fase beleidsvoorbereiding
niveau n.v.t.
activiteitkaderstellend

124)

Periode: 1945 - 1990
Grondslag: diverse artikelen
Handeling: het beantwoorden van vragen inzake de uitgifte en circulatie van muntbiljetten en zilverbons van a) individuele burgers en b) (individuele) leden der Staten-Generaal (op basis van interpellatierecht en individueel vragenrecht gesteld); het verstrekken van inlichtingen aan de Commissies voor de Verzoekschriften van de Eerste en Tweede Kamer
N.B. De rechten van burgers en kamerleden werden en worden nader geregeld in de Reglementen van Orde van de Eerste en Tweede Kamer en van de Commissies voor de Verzoekschriften.
Produkt(en): (schriftelijke) antwoorden
Typering: fase beleidsvaststelling/-evaluatie/-

uitvoering
niveau n.v.t.
activiteit informerend

7.3.2. Decreet van de Führer over de uitoefening van regeeringsbevoegdheden in Nederland, 18 mei 1940, Rijks-wetblad I, p. 778.

N.B. Vgl. hoofdstuk 7.1.2.

7.3.2.1. Handelingen van de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied

125)

Periode: 1940 - 1945

Grondslag: par. 5

Handeling: het voorbereiden en vaststellen van wetgeving inzake de uitgifte en circulatie van zilverbons en muntbiljetten

Produkt(en): wetten van algemene strekking (N.B. Zie overzicht hoofdstuk 6)

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteit kaderstellend

7.3.3. Wet tot uitgifte van zilverbons

7.3.3.1. Handelingen van de minister van Financiën / de secretaris-generaal van het departement van Financiën

126)

Periode: 1940 - ....

Grondslag: art. 1; art. 2; art. 8

Handeling: het uitgeven en intrekken van muntpapier onder de naam van zilverbons
N.B. De zilverbons kregen de hoedanigheid van wettig betaalmiddel.

Produkt(en): zilverbons

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteit uitvoerend

127)

Periode: 1940 - ....

Grondslag: art. 1; art. 2

Handeling: het vaststellen, wijzigen en intrekken van besluiten tot vaststelling van de vorm en de hoeveelheid van elk soort der uit te geven zilverbons alsmede tot het intrekken van zilverbons

Produkt(en): (ministeriële) regelingen (van algemene strekking)

1) Besluit van den secretaris-generaal van het departement van Financiën van 16 juni 1943, Stcrt. Nr. 115, tot nadere vaststelling van het bedrag waarvoor zilverbons kunnen worden uitgegeven

N.B. Op grond van par. 1 van Verordening Nr. 23/1940, en in overeenstemming met par. 2 en 3 van Verordening nr. 3/1940.

2) Besluit van den secretaris-generaal van het departement van Financiën van 28 juli 1943, Stcrt. Nr. 145, tot nadere wijziging van de Koninklijke Besluiten van 31 maart 1915, Stb. 174, en van 22 april 1916, Stb. 168, o.m. betreffende den uiterlijken vorm voor zilverbons van twee en een halven gulden en van een gulden, zulks in verband met papierschaarschte

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteit kaderstellend

128)

Periode: 1940 - ....

Grondslag: art. 3

Handeling: het opstellen van een maandelijks overzicht van het bedrag der uitgegeven zilverbons, ter publicatie in de Staatscourant

Produkt(en): maandoverzicht

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteit informerend

129)

Periode: 1940 - ....

Grondslag: art. 5

Handeling: het verlenen van een machtiging tot het inwisselen van onbruikbaar geworden, maar nog kenbare zilverbons tegen nieuwe

Produkt(en): machtiging/beschikking (niet van algemene strekking) (?)

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteit uitvoerend

130)

Periode: 1940 - ....

Grondslag: art. 6

Handeling: het ter vernietiging naar de Algemene Rekenkamer overbrengen van ingetrokken zilverbons (welke op een door de minister van Financiën aan te geven en in de Staatscourant bekend te maken wijze van een kenteken van onwaarde zijn voorzien - bij art. 2 van de wet van 1918 aan art. 6 van de wet van 1914 toegevoegd) en het opstellen van een

maandelijks overzicht van de overgebrachte zilverbons, ter publicatie in de Staatscourant
N.B. Gewijzigd in 1918, Stb. 782

Produkt(en) : maandoverzicht
Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteituitvoerend/informerend

7.3.4. Bankwet 1937

7.3.4.1. Handelingen van de minister van Financiën

131)

Periode: 1940 - 1948

Grondslag: art. 15

Handeling: het vaststellen van regels (gehoord de directie der Bank) waaronder De Nederlandsche Bank kosteloos haar hulp en medewerking verleent bij de intrekking van muntbiljetten

Produkt(en) : regels (ministeriële regeling)
Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

7.3.5. Bijzondere besluiten en regelingen

7.3.5.1. Besluit van den 6den augustus 1914, Stb. 378, houdende vaststelling van den uiterlijken vorm en van de hoeveelheid van elk soort der uit te geven zilverbons

7.3.5.1.1. Handelingen van de minister van Financiën

132)

Periode: 1940 - ....

Grondslag: art. 3

Handeling: het geven van voorschriften voor het verrichten van werkzaamheden die met de uitgifte van zilverbons in verband staan, met name voor wat betreft het registreren der stukken en het oefenen van controle

Produkt(en) : voorschriften (?)
Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

7.3.5.2. Besluit van 4 februari 1943, Stb. D 67, betreffende uitgifte van biljetten aan toonder als nieuw betaalmiddel van het Rijk in Europa

N.B. Gewijzigd bij Besluit van 24 juni 1943, Stb. D 68; Besluit van 9 maart 1945, Stb. F 34; Besluit van 18 mei 1945, Stb. F 80 (vaststelling van het bedrag tot hetwelk biljetten aan toonder mogen worden uitgegeven)

7.3.5.2.1. Handelingen van de minister van Financiën

133)

Periode: 1943 - ....

Grondslag: art. 1 - 3

Handeling: het naar gelang van behoefte uitgeven van biljetten aan toonder met een waarde van fl. 0,50 en hoger, welke de houder het recht geven van een vordering op de Staat der Nederlanden tot het op het biljet uitgedrukte bedrag in Nederlandse guldens

N.B. De biljetten zijn wettig betaalmiddel.

Produkt(en) : biljetten aan toonder

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteituitvoerend

134)

Periode: 1943 - ....

Grondslag: art. 4

Handeling: het bepalen van de koers van buitenlandse deviezen waartegen biljetten aan toonder in betaling worden genomen en het stellen van regels voor de beschikbaarstelling van dergelijke deviezen

Produkt(en) : ministeriële regelingen (?)

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

135)

Periode: 1943 - ....

Grondslag: art. 5

Handeling: het vaststellen van een regeling waarbij bepaald wordt dat de wettige betaalmiddelen, in Nederland gangbaar voor en tijdens de Duitse bezetting, ingewisseld kunnen worden tegen biljetten aan toonder, tegen een door de minister van Financiën te bepalen koers

Produkt(en) : ministeriële regeling (?)

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

136)

Periode: 1943 - ....

Grondslag: art. 6

Handeling: het stellen van nadere voorschriften betreffende de uitgifte, de inwisseling en de intrekking van biljetten aan toonder

Produkt (en) : ministeriële regeling (van algemene strekking)

- 1) Beschikking van 13 maart 1950, Nr. 82, Stcrt. 9 mei 1950, Nr. 89 (Uitgifte nieuwe muntbiljetten van fl. 1) [GT/BG]
- 2) Beschikking van 16 juni 1952, Nr. 139, Stcrt. 19 juni 1952, Nr. 117 (Uitgifte nieuwe muntbiljetten van fl. 2,50) [GT/DBG]
- 3) Beschikking van 25 oktober 1966, Nr. A6/13717, Stcrt. 1 november 1966, Nr. 212 (Nummering muntbiljetten van fl. 2,50 / uitgave nieuwe serie) [GT/DBG]
- 4) Ministerieel Besluit van 16 september 1987, Stcrt. 185, houdende regels met betrekking tot de intrekking en inwisseling van muntbiljetten [GT/DBG]

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

7.3.5.3. Ministerieel Besluit van 16 september 1987, Stcrt. 185, houdende regels met betrekking tot de intrekking en inwisseling van muntbiljetten

7.3.5.3.1. Handelingen van De Nederlandsche Bank

137)

Periode: 1987 - (1988)

Grondslag: art. 2

Handeling: het tegen nominale waarde vergoeden van ingetrokken muntbiljetten van fl. 2,50 en fl. 1 gedurende een periode van 6 maanden na inwerkingtreding van dit besluit (1 oktober 1987)

Produkt (en) : vergoeding

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteituitvoerend

7.4. FINANCIËEL VERKEER

7.4.1. Noodwet Financieel Verkeer

N.B. De in de wet voorziene bijzondere omstandigheden hebben zich sinds 1978 nog niet voorgedaan. De wet heeft derhalve nog geen produkten opgeleverd.

7.4.1.1. Handelingen van de minister van Financiën

138)

Periode: 1978 - 1990
Grondslag: art. 7 - 10
Handeling: het vaststellen van besluiten tot het in omloop brengen van noodgeld in dezelfde waarden waarin 's Rijks Munten in omloop zijn en tot de bedragen welke in verband met de buitengewone omstandigheden nodig worden geacht, danwel het vaststellen van besluiten tot het weer buiten omloop stellen van noodgeld

Produkt (en) : ----
Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

139)

Periode: 1978 - 1990
Grondslag: art. 10
Handeling: het stellen van nadere regels omtrent de inlevering tegen nominale waarde in gangbare Nederlandse betaalmiddelen van buiten omloop gesteld noodgeld

Produkt (en) : ----
Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

140)

Periode: 1978 - 1990
Grondslag: art. 11
Handeling: het vaststellen van besluiten houdende een verbod tot a) het bij wege van betaling of anderszins overdragen of aannemen van 's Rijks munten of noodgeld anders dan tegen de nominale waarde b) het aan hun bestemming onttrekken van 's Rijks munten of noodgeld door oppotting, versmelting, verminking of anderszins c) het aanbieden of aannemen van hulpgeld

Produkt (en) : ----
Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

141)

Periode: 1978 - 1990

Grondslag: artikel 11

Handeling: het verlenen van algemene of bijzondere vergunning tot het bij wege van betaling of anderszins overdragen of aannemen van 's Rijks munten of noodgeld anders dan tegen de nominale waarde, of tot het aanbieden of aannemen van hulpgeld
N.B. Artikel 28 stelt dat een overeenkomstig een artikel 11 verleende vergunning zowel een gehele als een gedeeltelijke ontheffing kan inhouden en dat aan een vergunning voorschriften en voorwaarden kunnen worden verbonden.

Produkt(en) : ----

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau beschikkend
activiteituitvoerend

142)

Periode: 1978 - 1990

Grondslag: art. 12

Handeling: het stellen van nadere voorschriften ter bescherming van de geldcirculatie

Produkt(en) : ----

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

7.5. NEDERLANDS INDIË EN NIEUW GUINEA

7.5.1. Indische Muntwet 1912

7.5.1.1. Handelingen van de minister van Financiën / Koloniën

143)

Periode: 1940 - (1948)

Grondslag: artikel 3

Handeling: het doen van een voordracht aan de Kroon om, wanneer de behoeften der circulatie zulks nodig maken, afwijking toe te staan van het in het eerste en derde lid van artikel 3 gestelde verbod om rijksdaalders, guldens, halve guldens en zilveren pasmunt aan te munten anders dan uit zilver door versmelting van Nederlandsche of Nederlandsch-Indische munten verkregen [MvF/Kol]

Produkt(en) : (voordracht tot) een KB

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteit kaderstellend

144)

Periode: 1940 - (1948)

Grondslag: artikel 4

Handeling: het opstellen van een jaarrekening ten behoeve van de Staten-Generaal ter verantwoording van de bedragen welke besteed zijn tot aankoop of ontvangen zijn wegens verkoop van Nationale/Nederlandsch-Indische Schuld ten laste danwel ten bate van 'Het Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit de aanmuntingen voor rekening van Nederlandsch-Indië'. [MvF]

Produkt(en) : jaarrekening ten behoeve van de Staten-Generaal

Typering: fase beleidsuitvoering/beleids-evaluatie
niveau n.v.t.
activiteit informerend

145)

Periode: 1940 - ....

Grondslag: artikel 10

Handeling: het opstellen van een jaarlijkse opgave ter publicatie in de Staatscourant en de Javasche Courant van de hoeveelheid munten die van elke muntsoort voor rekening van den lande is aangemunt en van Regeringswege is ingetrokken [MvF/MvK of GG?]

Produkt(en) : jaaropgave

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteit informerend

7.5.2.   **Besluit van 13 maart 1950, Stb. K 81, houdende een voorlopige voorziening met betrekking tot het geldwezen van Nieuw-Guinea (Besluit geldregeling Nieuw-Guinea) en de Wet van 10 augustus 1951, Stb. 346, houdende voorzieningen met betrekking tot het geldwezen van Nieuw-Guinea**

7.5.2.1.   **Handelingen van de minister zonder portefeuille / de minister voor Uniezaken en Overzeese Rijksdelen / de minister van Financiën**

146)

Periode: 1950 - (1962)

Grondslag: Besluit 1950, artikel 3
Wet 1951, artikel 3

Handeling: het uitgeven van biljetten aan toonder, welke de houder recht geven op een vordering op Nieuw-Guinea tot het op het biljet uitgedrukt bedrag [MzP/MvUOR]

Produkt(en): biljetten aan toonder

Typering: fase   beleidsuitvoering
niveau   n.v.t.
activiteituitvoerend

147)

Periode: 1950 - (1962)

Grondslag: Besluit 1950, art. 3
Wet 1951, art. 3

Handeling: het stellen van nadere regels betreffende de uitgifte, de inwisseling en de intrekking van biljetten aan toonder

Produkt(en): ministeriële regeling (van algemene strekking)

Typering: fase   beleidsvaststelling
niveau   algemeen geldend
activiteitkaderstellend

148)

Periode: 1950 - (1962)

Grondslag: Besluit 1950, artikel 4, lid 2
Wet 1951, artikel 4, lid 2

N.B. In artikel 4 staat 'door Ons'; niet duidelijk is wie van de ministers [MvF, MzP, MvUOR] daarmee precies wordt bedoeld; andere artikelen spreken expliciet van de minister zonder portefeuille of de minister van Uniezaken etc.

Handeling: het stellen van nadere regels ter uitvoering van het bepaalde in lid 1 ('Nevens de in artikel 3 bedoelde biljetten zijn wettig betaalmiddel, doch slechts tot de daarbij aangegeven bedragen, de volgende munten ...')

N.B. Zolang er niet over de in het eerste lid

bedoelde munten werd beschikt, traden de overeenkomstige Nederlandse munten, bedoeld in de Muntwet 1948, daarvoor in de plaats.

Produkt(en) : nadere regels (ministeriële regeling van algemene strekking)

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

149)

Periode: 1950 - (1962)

Grondslag: Besluit 1950, artikel 5
Wet 1951, artikel 5

Handeling: Het vaststellen van bepalingen met betrekking tot de buiten omloop stelling en de inlevering van de op het tijdstip van inwerkingtreding van het Besluit/ op 30 maart 1950 in Nieuw-Guinea in omloop zijnde wettige betaalmiddelen, het in omloop brengen van de krachtens dit besluit/ deze wet uitgegeven wettige betaalmiddelen en de voorwaarden waaronder een en ander zal geschieden [MzP/MvUOR]

Produkt(en) : ministeriële regeling (van algemene strekking) (?)

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

7.5.3. Javasche Bankwet c.a.

7.5.3.1. Handelingen van de minister van Koloniën

150)

Periode: 1940 - (1948)

Grondslag: art. 2

Handeling: het verlenen van machtiging aan de Gouverneur-Generaal om de termijn waarvoor de Javasche Bank als circulatiebank mag optreden niet te verlengen

Produkt(en) : ministeriële regeling (?)

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend

7.5.4. Bijzondere besluiten

7.5.4.1. Besluit van 2 maart 1943, Stb. D 8, houdende machtiging tot uitgifte van biljetten aan toonder als betaalmiddel in Nederlandsch-Indië [Buitengewone Raad van Advies gehoord]

N.B. Gewijzigd bij Besluit van 9 maart 1945 (voor wat betreft de waarde van de uit te geven biljetten en het totale bedrag van uitgifte; al eerder gewijzigd ....?) [Minister van Overzeesche

Gebiedsdeelen]; buiten werking bij Besluit van 2 maart 1950, Stb. K 81

De in dit Besluit opgenomen bevoegdheden van de minister van Koloniën vloeien voort uit het Besluit van 6 mei 1942, Stb. C 39, waarin hij belast wordt met de uitoefening van het algemeen bestuur van Nederlandsch-Indië, met de titel van waarnemend Gouverneur-Generaal.

7.5.4.1.1. Handelingen van de minister van Koloniën / Overzeesche gebiedsdelen

151)

Periode: 1943 - 1950

Grondslag: art. 1

Handeling: het naar gelang van behoefte uitgeven van biljetten aan toonder, welke de houder recht geven op een vordering op het Gouvernement tot het op het biljet uitgedrukt bedrag in Nederlandsch-Indisch Gouvernements guldens

Produkt(en): biljetten aan toonder

Typering: fase beleidsuitvoering
niveau n.v.t.
activiteituitvoerend

152)

Periode: 1943 - 1950

Grondslag: art. 4, 5 en 6

Handeling: het vaststellen van nadere voorschriften betreffende de uitgifte, de inwisseling en de intrekking van biljetten aan toonder

Produkt(en): ministeriële regeling (van algemene strekking)

Typering: fase beleidsvaststelling
niveau algemeen geldend
activiteitkaderstellend